

35. møde.

Fredag den 3. december kl. 10.

Formanden: Medlemmer af folketinget Morten Lange, Aksel Larsen, Skræppenborg-Nielsen og Vivike har meddelt mig, at de ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om nedsættelse af en kommission til undersøgelse af visse forgiftnings- og forureningsfarer.

Skriftlig fremsættelse af forslag.

Ordføreren for forslagsstillerne (Morten Lange): På socialistisk folkepartis vegne skal jeg hermed tillade mig at fremsætte forslag til folketingsbeslutning om nedsættelse af en kommission til undersøgelse af visse forgiftnings- og forureningsfarer.

Forslaget blev i samme ordlyd forelagt tinget i sidste samling, men det nedsatte udvalg fik ikke behandlingen tilendebragt.

Hvad motiveringen for forslaget angår, skal der henvises til fremsættelsestalen i sidste samling (folketingets forhandlinger 1964-65 sp. 1160), idet det tilføjes, at de problemer, som den forestående kommission skal behandle, bliver stadigt mere presserende.

Jeg anbefaler forslaget til tingets hastige og velvillige behandling.

Formanden: De på dagsordenen under punkterne 1-5 opførte sager kan kun med tingets samtykke behandles i dette møde, men hvis ingen gør indsigelse, betragter jeg samtykket som givet. (Ophold). Det er givet.

Man gik da til:

Første behandling af forslag til lov om ændringer i lov om tobaksafgifter.

(Lovforslaget (nr. 83) findes i tillæg A. sp. 1041, fremsættelsen i tidenden sp. 1873).

Formanden: Sammen med denne sag foretages de under punkterne 2-5 på dagsordenen opførte sager, nemlig:

Første behandling af forslag til lov om ændringer i lov om afgift af spiritus, vin og øl og i lov om forskellige forbrugsafgifter.

(Lovforslaget (nr. 84) findes i tillæg A. sp. 1045, fremsættelsen i tidenden sp. 1873).

Første behandling af forslag til lov om forhøjelse af tillægsafgiften af benzin.

(Lovforslaget (nr. 85) findes i tillæg A. sp. 1035, fremsættelsen i tidenden sp. 1873).

Første behandling af forslag til lov om ændringer i lov om vægtafgift af motorkøretøjer m. v.

(Lovforslaget (nr. 86) findes i tillæg A. sp. 1037, fremsættelsen i tidenden sp. 1873).

Første behandling af forslag til lov om forhøjelse af indkomstkatten af aktieselskaber m. v.

(Lovforslaget (nr. 87) findes i tillæg A. sp. 1049, fremsættelsen i tidenden sp. 1873).

Lovforslagene sættes til forhandling.

Egon Jensen: De danske forbrugere vil i år 1980, altså om knap 14 år, have 70-75 pct. mere købekraft til rådighed, end de har i 1965, men de vil næppe være mere tilfredse. Det må forudses, at ønskesedlen vokser stærkere end vore indkomster. Mange familier vil bo to steder, have både sommer- og vinterbolig, og de fleste forbrugere vil være bilende, mange husstande vil have to biler. Forbrugeren i 1980 vil sikkert ikke efter sin egen opfattelse føle sig rig; ligesom i dag vil forbrugerne sikkert kunne enes om, at aldrig har skatterne været så høje, og aldrig har det været så svært at være forbruger som netop nu. Dette fremgår af en forudsigelse, som professor Arne Rasmussen, Handelshøjskolen i København, fremsatte i en tale forleden på brugsforeningskongressen. Professor Arne Rasmussen er medforfatter til en rapport for brugsforeningerne vedrørende den forventede forbrugsudvikling.

[Egon Jensen.]

Her er altså ikke tale om pessimisme med hensyn til den fremtidige velstandsudvikling. Selv om vi må regne med en langsommere stigning end i de foregående 10 år, går man her ud fra, at der stadig vil være tale om en stærk fremgang for den enkelte borger her i landet. Utilfredshed med skatter og afgifter vil der altid være, men man bør vel nok i almindelighed i større omfang gøre sig klart, at for at skabe grundlag for en fremgang må samfundet investere i fællesgoder, som gavner den enkelte. Hvis staten skal være for tilbageholdende på en række områder, vil det svide hårdt til nuværende og kommende generationer.

Den højtærede finansminister sagde i sin tale i går, at det var uden glæde, at han fremsatte disse lovforslag. Det er også for mit partis vedkommende uden glæde, vi ser dem, men dette høje tings medlemmer er jo ikke bare valgt for at gennemføre populære love; vi må også indimellem tage et fælles ansvar for upopulære love; hvis man vil have de fælles goder og dermed udgifterne, må man også skaffe dækning derfor.

Regeringen er flere gange blevet beskyldt for at komme for sent med sine forslag; nu vil den sikkert blive beskyldt for at komme for tidligt. I denne forbindelse skal man blot være opmærksom på, at afgifterne først vil få fuld virkning fra den 1. april 1966, altså fra begyndelsen af det finansår, hvor det gælder om at skabe balance.

Vi har nu gennem ca. et halvt år haft en hård kreditstramning eller rationering, om man vil. Ingen i dette høje ting vil vel bestride, at denne form for økonomisk regulering er meget uheldig og helt bestemt kontant og brutal i sin virkemåde. Den rammer i flæng, og vi har allerede beviser rundt omkring fra på dens uheldige virkninger. Ikke mindst vore kommuner kan mærke den, og lad mig i den forbindelse sige, at jeg hører ikke til dem, der mener, at vore kommuner stort set administrerer uforvarsligt. De samlede kommunale investeringer andrager vel omkring 10 pct. af landets investeringer, men de er ramt forholdsmæssigt hårdere.

Obligationsrationeringen vil vel først få virkelige hårde virkninger hen på foråret,

men så må man også frygte en stærk nedgang i byggeriet til måske 30.000-35.000 boliger mod nu 40.000, hvis der ikke foretages en regulering, som kan få virkning fra dette tidspunkt. Enhver ved jo, at beskæftigelse kan ophøre fra den ene dag til den anden, men enhver i dette høje ting ved også, at planlægning af nyt byggeri tager tid; hvorfor foranstaltninger må træffes i god tid forinden. Selv om vi ikke har konstateret en stor stigning i arbejdsløshedstallet, er der tendenser til en stigende ledighed, og denne vil blive større, jo mere kreditstramning og heraf følgende obligationsrationering der sættes ind med. Det er klart, at den tidlige vinter også har sin skyld i ledigheden, men tendensen er der.

Fra en række fagforbund er fremkommet udtalelser, hvoraf det fremgår, at man med bekymring imødeser en udvikling med stigende ledighed, hvis der ikke træffes foranstaltninger herimod. Det gælder bl. a. Murerforbundet, Snedkerforbundet, Arbejdsmands- og Specialarbejderforbundet og Dansk Smede- og Maskinarbejderforbund, som i en henvendelse skriver — jeg beder om tilladelse til et citat —:

„at kreditstramningen på længere sigt ikke er den rette vej at gå for at nå dette mål“ — altså den samfundsøkonomiske balance. — „Det tidspunkt, hvor kreditstramningens muligheder er udtømte, uden at der følger arbejdsløshed i dens kølvand, er efter vor opfattelse nær. Det må ikke overskrides, og vi opfordrer derfor til, at kreditstramningen afløses af finanspolitiske midler.“

Sådan lyder det også i henvendelser fra andre fagforbund og fra erhvervene. Det er en opfattelse, der gør sig gældende langt ind i lønmodtagernes rækker, for det er dem, der først rammes, hvis det går ud over beskæftigelsen.

Forudsætningen for, at der kan ske en begyndende lempelse af kreditpolitikken, er, at den stramme finanspolitik fastholdes, og det vil altså sige, at der skal skaffes omkring 700 mill. kr. på årsbasis. Man kan have forskellig opfattelse af, hvornår afgifterne skal sættes i kraft, men som jeg nævnte før, vil disse på grund af de lange kreditfrister først få statsfinansiel virkning godt 3 måneder efter ikrafttræden. Hvis man venter til 1. april, vil virkningen altså først

[Egon Jensen.]

indtræde omkring 1. juli, og det vil efter vor opfattelse være uforsvarligt, da det drejer sig om at skabe balance for finansåret 1966-67 med de i finanslovforslaget indeholdte reelle udgiftsstigninger på 600-700 mill. kr. Der vil dog blive tale om et mindre provenu på omkring 70 mill. kr. i januar kvartal.

Der er med de foreliggende lovforslag ikke tale om kriseforanstaltninger, men om foranstaltninger til, at den økonomiske balance sikres i tide, og at der skabes basis for en bedre fordeling mellem penge- og finanspolitikken. Derigennem er man også med til at sikre, at den høje beskæftigelse fastholdes, og at investeringerne i erhvervslivet og boligbyggeriet fortsat har et højt niveau, uden at der bliver overtryk på kedlen.

Berlingske Tidende af 30. november d. å. var så venlig i sin leder at anføre, at den socialdemokratiske ordfører Egon Jensen i fjor erklærede, at man næsten havde nået den maksimale mulighed for beskatning ad denne vej, og at denne vej ikke længere var farbar, og at man i næste omgang måtte hente forbrugsafgifter på en ny og mere utraditionel måde.

Herefter spørges der i lederen: hvad vil Egon Jensen sige nu? Jeg vil sige, at det stadig er min opfattelse, at det er et alt for snævert område at hente afgifterne på, og at det, jeg hentydede til om en ny og mere utraditionel form for forbrugsafgifter, var merværdiomsen, som regeringen har fremsat forslag om i år. Ingen vil vel mene, at det er regeringens skyld, at merværdiomsen ikke er blevet gennemført endnu. Hvis den var det, kunne Berlingske Tidende have sparet sit spørgsmål, og vi kunne have undgået denne specielle afgiftsforhøjelse på disse varer, som altid må holde for, fordi der populært sagt er penge i dem. Ingen kan med sikkerhed sige, hvornår man når den maksimale mulighed, men højst have en formodning. Hensigten med en almindelig forbrugsbeskatning er jo, at denne skulle danne basis for en omlægning af de direkte skatter, og hvis man er tvunget til at holde sig til disse varegrupper, tror jeg ikke, der bliver meget at omlægge med. Der er desværre ingen anden mulighed i denne omgang.

Forslagene om afgiftsforhøjelserne er ud-

formet som en slags forskud på meromsen, idet der er tale om ca. 10 pct.s forhøjelser bortset fra et par områder. Man kan altså næsten tale om en lille meroms, der kan indpasses i den store meroms. Jeg skal ikke gå i enkeltheder om lovforslagene. Cigaretter vil stige med 3 øre pr. stk., hvorefter det vel også er rimeligt, at cigarer og cerutter får en tilsvarende forhøjelse ud fra den betragtning, at cigaretterne i forhold til disse er uforholdsmæssig højt beskattet. Almindeligt øl får en forhøjelse på 12,5 øre, og det vil der sikkert blive protesteret en del imod, selv om måske endda de samme mennesker under ølstrejken gerne gav indtil 3 kr. for en øl. Spiritus og vin får ligeledes en forhøjelse på 10 pct., hvilket f. eks. for en flaske akvavit vil betyde 3 kr. 25 øre og for en flaske vin fra 60 øre til 1 kr. 40 øre. For benzin er der tale om en 5 pct.s stigning, nemlig 6 øre pr. liter, ligesom udligningsafgiften for ikke-benzindrevne biler, bortset fra lastbiler, busser og varevogne, forhøjes for at fastholde balancen mellem benzin og andet brændstof. Endelig foreslås forhøjelsen af selskabsskatten på 20 pct. forlænget endnu et år, og kommunerne får stadig væk deres andel deraf, i dette tilfælde 25 mill. kr. Både det første og det sidste finder jeg rigtigt.

Jeg tror, at det både for det høje ting og for befolkningen ville være godt, om vi hurtigt kunne få gennemført disse afgifter. Alt for lang tids diskussion skaber kun usikkerhed, og befolkningen har krav på at vide, hvor den står også afgiftsmæssigt. Vi har absolut ingen ønsker om at plage befolkningen med højere skatter end nødvendigt, men vi står her over for en økonomisk nødvendighed, hvis vi skal skabe mulighed for en lempelse i kreditstramningen og dermed kunne sikre en fortsat høj beskæftigelse og et stort boligbyggeri. Her har hele folketinget og ikke bare regeringen et fælles ansvar. Dette er så vigtige mål, at økonomien må tilrettelægges på længere sigt, hvad disse forslag også tilsigter, og på denne baggrund kan jeg på mit partis vegne tilsige en hurtig og velvillig behandling af lovforslagene.

Henry Christensen: Må jeg begynde med en lille beklagelse til den højtærede finansminister. Alle folketingets partier har jo

[Henry Christensen.]

været enige om at efterkomme regeringens ønske om at foretage førstebehandling af disse forslag hurtigt. Vi fik finansministerens fremsættelsestale i går, og det havde måske været hensynsfuldt, om finansministeren så også ville have hjulpet os derhen, at han havde stillet sin fremsættelsestale til rådighed. Den danner jo også baggrund for denne debat, og det gør det meget vanskeligt for partierne og for ordførerne at kunne føre denne debat, når ministeren ikke har villet gøre os den tjeneste at stille sin fremsættelsestale til rådighed. Jeg ledte efter den, da jeg skulle gå hjem i aftes for at arbejde med disse ting, og kunne ikke finde den nogen steder, og det gør altså, at nogle af de bemærkninger, man har at gøre til finansministeren, svæver en lille smule i luften, fordi man ikke har hans egentlige tale.

Jeg indrømmer, at der var én ting, der blev hængende i luften, og som nok blev fattet, og det var finansministerens betragtning om, at det, vi trængte til nu, og det, han nu ville foreslå, når han havde fået gennemført disse ting, var en skattepause. Så meget blev nok opfattet — trods alt. Det mindede mig nu mest om en argumentation, vi også har hørt før: at kan jeg nu bare få de og de krav gennemført, så har jeg ikke flere „territoriale krav“. Normalt har den slags garantier ikke vist sig at være særlig effektive, og jeg lagde da også mærke til, at finansministerens tilsagn ikke gik længere end til næstkommende finansår, så så selvfølgelig meget opløftende var der, når alt kom til alt, nok ikke i denne finansministerielle betragtning.

Nu får vi altså lagt det fjerde buketforslag på bordet i løbet af et års tid, en ny forhøjelse af skatterne og statens indtægter med 600-700 mill. kr. Jeg vil gerne — også fordi det har været anført så ofte i debatten — sige, at det argument, der lejlighedsvis bruges: at nu må man påkalde ansvarlighed hos de forskellige partier i folketinget, og at de, hvis de ønsker forskellige udgifter, også må være med til at gennemføre de indtægter, der skal dække udgifterne, har de lovforslag, vi her er stillet over for, ikke noget at gøre med. Venstre — som formentlig alle ansvarlige partier — vil naturligvis være indstillet på at medvirke til og tage ansvar for dækning af de udgifter,

som man finder rimelige, og som man er med til at gennemføre. Således må det være, og således har det da heldigvis også altid været.

Men ser vi på det forslag til udgifter for det kommende år, der ligger på folketingets bord, og som skal til behandling i næste uge under finanslovdebatten, så er stillingen da ganske klart den, at de foreslåede udgifter ikke er nødvendige til dækning af statens forventede forbrug af midler i det kommende år. Det er der på forhånd fuld dækning for i kraft af den gældende skatte-lovgivning, der oven i købet vil give den højtærede finansminister 2.130 mill. kr. mere i kassen end i indeværende finansår, således at han, når alle skatterne er brugt til udgifter næste år, alligevel endda vil have et kasseoverskud på ca. 300 mill. kr. tilbage efter de foreliggende opgørelser. Derfor kan vi se bort fra den del af diskussionen. Det er ikke et spørgsmål om dækning af statens udgifter; det er ikke det, som disse forslag er begrundet i; de er og må være begrundet i noget andet, og det er da også klart nok, idet regeringen begrunder dem med henvisning til den almindelige økonomiske situation her i landet.

Det er især kreditstramningen, regeringen anfører som særlig årsag til, at der nu skal flere skatter i statskassen. Det er altså en statsopsparing, den højtærede finansminister nu ønsker at fortsætte med i det omfang, som han her har angivet. Det er her, en del af kernepunktet i diskussionen ligger. Og se, så bliver det nødvendigt at gå lidt længere tilbage. For hvorfor har vi kreditstramning i Danmark? Hvorfor har vi en så hårdhændet kreditstramning, som tilfældet er? Det hænger sammen med den stadige mangel på økonomisk balance, der har været i dansk økonomi igennem de senere år. Det hænger sammen med, at der har været en skæv balance imellem efterspørgsel og udbud, imellem pengeregighed og produktion, imellem anvendelse af indkomster til opsparing og til forbrug sammenholdt med behovet for investering. Det hænger sammen med, at vi har haft en stærk inflatorisk udvikling i Danmark, der desværre tegner til at vokse med stadig stigende fart. Det er alle disse faktorer, der har været skævhederne i den økonomiske politik igennem de senere år. Og det, finansministeren her

[Henry Christensen.]

igen kommer med, det, som i for høj grad har været hans og den socialdemokratiske politik, er, at de har sagt: må vi så bare få flere skatter i statskassen, må vi så bare forøge statsopsparingen — og så har de ladet væsentlige af de andre faktorer i den økonomiske politik mere eller mindre uberørte.

Det er den mangel på sammenhæng i den økonomiske politik, vi ofte har måttet kritisere regeringen for, og det er nødvendigt for folketinget og regeringen at afveje disse faktorer i en indbyrdes og indre sammenhæng.

Vi må derfor appellere til den højtærede finansminister, til regeringen og til alle om forståelse for, at man forsøger at sætte ind på en bekæmpelse af årsagerne til de forskellige økonomiske sygdomme, som man ellers har nøjedes med at helbrede på.

Nu får vi altså en ny afgiftsbuket forelagt, og finansministeren vil nok høre adskillige bemærkninger om, at den i hvert fald ikke er præget af særlig fantasi. Det er i usædvanlig grad de gamle travere, man kører med en gang til. Vi har fået et forslag om at fortsætte med det, som var en ekstraordinær foranstaltning, nemlig den ekstra aktieselskabsbeskatning. Hvilken begrundelse er der for det? Hvad er virkningen heraf? Er det ikke i meget høj grad, at den opsparing, der skulle være i erhvervsvirksohederne, føres over til statsopsparingen? Hvilken økonomisk sanering er der i det omfang, det er tilfældet? Vi har igen fået forslaget om en forøgelse af benzinafgiften, som det radikale venstre hindrede i foråret; det er den afgift, om hvilken vi ved, at det er den eneste, der helt sikkert medfører forhøjelser af omkostningsniveauet og altså direkte bidrager til den fortsatte inflatoriske udvikling. Så kan man yderligere give sig til at diskutere de velkendte travere, øl og cigaretter; der er jo nogle, der mener, at netop de forhøjede ølafgifter er en af de mest velkendte længdigningsfaktorer, vi har, og er det tilfældet, er det vel også et moment, der burde indgå i den højtærede finansministers overvejelser.

Efter vor opfattelse er det afgørende spørgsmål, om man skal fortsætte med bare at pumpe flere og flere penge i statskassen og ikke rette op på alle de andre ting. Vi mener nej. Vi siger nej til en fortsættelse af

denne voldsomme skattepolitik. Vi siger nej til afgifterne, og vi mener, vi må behandle og drøfte nogle af de andre ting, der har sammenhæng hermed. Inflationen i Danmark er stærk i disse år, og hvad værre er, den er stærkere end i de lande, vi i særlig grad skal samhandle med.

Hvilke forhåbninger er der i regeringens politik? Den højtærede finansminister bygger på, at vi skal have to dyrtidsportioner igen næste år. Det er en forventning om, at inflationen altså skal fortsætte med en kraft af omkring 6 pct.s pengeforringelse også i de næste år. En regering, der på forhånd kalkulerer med dette, kan næppe være en regering, om hvem man kan tro, at den virkelig har vilje til at sætte ind på at begrænse årsagerne til denne inflatoriske udvikling. Dette moment må spille en rolle i den samlede overvejelse og bedømmelse. Når jeg erindrer finansministerens tidligere bemærkninger om inflationens højder o. s. v., synes jeg ærlig talt, at finansministeren er blevet lidt mere selvpogivende på dette område, end man skulle have ventet selv af en socialdemokratisk finansminister.

Disse afgifter bliver nu foreslået i december måned med ønsket om, at de skal gennemføres hurtigt og træde i kraft straks. Herom er der yderligere to ting at sige. Har den højtærede finansminister og regeringen ikke overvejet, hvilken meget betydelig vanskelighed man stiller store dele af erhvervslivet i ved at komme i den travleste tid på året og sige: nu skal I sætte kræfter af til at foretage vareoptællinger og lageroptællinger, hvortil kommer hele den uro, det giver omkring selve handelen, at disse forslag skal til behandling og forsøges gennemført på nuværende tidspunkt? Det er det ene.

Det andet er, at den højtærede finansminister med disse forslag har valgt at tage det standpunkt alligevel at ville søge gennemført en øjeblikkelig stramning, det, han kalder en øjeblikkelig finanspolitisk stramning. Jeg forstår, at regeringen har vaklet noget frem og tilbage i den sidste måneds tid. Den har talt på knapperne og er så altså til sidst kommet til en knap, hvor det nu skulle bære eller briste.

Det giver mig anledning til at spørge: hvilken klogskab ligger der, når alt kommer til alt, i den form for økonomisk finans-

[Henry Christensen.]

politik? Det, som i forvejen har været det gale med finanspolitikken, er, at den i første halvdel af finansåret har virket i alt for høj grad pengeudpumpende og i anden halvdel af finansåret, vintermånederne, til gengæld meget voldsomt pengeopsugende. Dette er en meget ubehagelig skævhed i påvirkningen af hele det finansielle og pengemæssige forløb og medfører store vanskeligheder. Det danner utvivlsomt også baggrunden for de betragtninger, som det økonomiske råd for godt og vel en måneds tid siden anlagde, da det advarede imod at gennemføre en yderligere skærpelse af finanspolitikken her på indeværende tidspunkt. Det advarede imod dette også med henvisning til den almindelige økonomiske og arbejdsmæssige situation og pegede på risikoen for, at det ville føre til øget arbejdsløshed. Hvad har fået regeringen til at se væk fra denne advarsel? Og må jeg ikke anmode den højtærede finansminister om, at han til rådighed for folketinget og for vore kommende overvejelser fremskaffer en vurdering fra det økonomiske råd af det, man nu vil med denne øjeblikkelige gennemførelse af de foreliggende lovforslag. Folketinget må på baggrund af det, der tidligere har været fremlagt for os have krav på at få en aktuel vurdering.

Det, som folketinget og regeringen burde overveje, er de faktorer, der fører til de gentagne økonomiske vanskeligheder og problemer. Det er spørgsmålet om de faktorer, der skaber den stadige inflatoriske udvikling. Og her vil jeg pege på nogle punkter, som efter vor opfattelse er væsentlige, og som folketinget nu må tage med i sine overvejelser.

Inden spørgsmålet om, hvilke indkomster der skal fastlægges for staten i det kommende år, afgøres, må det vel være helt klart, at man må skabe sig en vurdering af statens udgiftsbehov. Der foreligger i øjeblikket regeringsforslag, men endnu har der ikke været mulighed for blot nogenlunde at gennemarbejde det og foretage en vurdering deraf. Statsbudgettet er jo igen i år foreslået at skulle vokse meget voldsomt. Det har det desværre også gjort de foregående år, og det kan efter min opfattelse ikke med rette bestrides, at der ud fra så voldsomme stigninger, som vi er stillet over for

i statsbudgettet, udgår klare inflatoriske kræfter. Det må være en nødvendighed, at vi ikke spiller ping-pong med hinanden om statens udgifter, men vi må i fællesskab foretage en nøje afvejning af spørgsmålet om budgettets størrelse. Det er klart, at vore muligheder er stærkt begrænsede, for så vidt angår de lovpligtige og lovbundne udgifter, medens stillingen naturligvis er helt anderledes for de frie udgifter og for det omfattende anlægs- og byggeprogram, der er forelagt.

Når vi rejser dette spørgsmål, er det ikke ud fra den betragtning, at samfundet ikke har brug for en stærk vækst i en række af de sektorer, som statens budget omfatter, men det er ud fra den økonomiske betragtning, at der også må ske en afvejning af forholdet mellem vor evne og det program, vi stiller op. Det kan ikke nytte, at vi fortsætter, som vi nogle gange har gjort, med at sætte et større program i gang, end der er tilstrækkelig arbejds- og byggekapaletet til rådighed til at dække. Der må være balance imellem disse ting, og her har man syndet igennem de senere år. Derfor opfordrer vi til, at man i folketinget i fællesskab foretager denne afvejning med god vilje til at søge stigningen i de offentlige budgetter noget dæmpet i forhold til det, regeringen i øjeblikket foreslår. Regeringen foreslår jo, at statens budget på baggrund af en almindelig produktionsfremgang i samfundet på omkring 3 pct. skal vokse med reelt 5 pct. Vi må foretage en nøje afvejning, hvor ubehagelig den end er, både ud fra pengemæssige synspunkter og måske særlig ud fra synspunktet om den fysiske planlægning, hvilken kapacitet vi har til rådighed, og hvilken betjeningskapacitet vi har til rådighed, når de pågældende anlæg er gennemført.

Jeg vil gerne bekræfte, hvad vi også tidligere har givet udtryk for, at når vi skal foretage disse afvejelser, så er de ting, der efter mit skøn er stærkest øjeblikkeligt behov for at søge løst, så langt vi har kræfter til det, uddannelsesområdet, og dernæst må også den sociale sektor spille en væsentlig rolle. Det synspunkt har jeg givet udtryk for tidligere, det vedstår jeg, men denne samtlende afvejning må alligevel foretages. Det viser en gang til, at det er nødvendigt, at vi kommer ind på en nærmere vurdering af selve principperne for

[Henry Christensen.]

budgetteringen. Det var et synspunkt, som blev rejst bl. a. fra mit partis side under åbningsdebatten; jeg går ud fra, at man vil vende tilbage til det og drøfte det mere indgående under finanslovdebatten i den kommende uge, og derfor skal jeg ikke sige så forfærdelig meget om det ved denne lejlighed ud over at understrege, at det efter vor opfattelse må være væsentligt, at man når til klarhed over, at man vil noget på disse områder, således at vi på forhånd sikrer folketingets mulighed for indflydelse i tide, så de offentlige budgetter langt bedre kan afstemmes med den almindelige økonomiske udvikling i samfundet, og således at vi kan begrænse den inflatoriske kilde, der klart udgår herfra.

Noget tilsvarende gælder de indkomstpolitiske overvejelser, der var så stærkt fremme under åbningsdebatten, de indkomstpolitiske synspunkter, hvis formål netop var at søge den inflatoriske udvikling begrænset. Vil regeringen være med hertil? Skal det være således, at vi lader de områder, hvorfra vi temmelig klart kan se der rinder en inflation, få lov til at fortsætte som hidtil med det resultat, at man stilles over for en socialdemokratisk politisk tankegang gående ud på, at så skal det fortsat være den forøgede beskatning, der skal være det eneste afdæmpende eller helbredende middel? Man må dog gå til årsagerne. Hver inflationsdyrtidsportion udvider vel nu den samlede efterspørgsel med omkring 1.500 mill. kr. Tænk om regeringen i det kommende år sammen med folketinget ville bruge sine kræfter på blot at halvere inflationen her i landet, så var alt det, vi beskæftiger os med i øjeblikket, unødvendigt. Er det dog ikke en betragtning, der må tælle stærkt for alle ansvarlige politikere? Er det da ikke noget, vi må kunne råbe regeringen op til et medarbejderskab om, i stedet for at vi skal blive stående så længe, uden at der kan ske noget?

Da vi videre drøftede forårets økonomiske problemstilling, var det nok klart, at der var en vis udbredt fælles vilje til at erkende, at det, som også i høj grad motiverede de forskellige økonomiske indgreb, var fortsættelsen af den nu mangeårige restriktionspolitik på husleje- og byggeområdet,

og at det derfor ud fra mange hensyn var overordentlig vigtigt, om vi kunne nå så langt frem, at vi her kunne vikle os ud af alt det, der er blevet tilbage fra krigstiden på dette område. Det har betydning i mange henseender, det har naturligvis især betydning for boligsituationen her i Danmark, men det har også i høj grad betydning for hele den økonomiske politik, fordi der også ud fra denne restriktionsmisere udgår kræfter, der virker stærkt ind på det økonomiske forløb. Vi nåede jo et lille skridt i foråret, og vi nåede det væsentlige i foråret: at ville sætte alle kræfter ind på at søge fremsat et forslag inden 1. januar 1966, hvis sigte ganske klart var at tilvejebringe grundlaget for en normalisering på dette område — det var det helt centrale punkt. Det vil jeg gerne minde om ved denne lejlighed. Jeg vil gerne minde om det, fordi det efter min mening også er et af de momenter, der må høre med i den samlede afklaring af de problemer, vi her er stillet over for. Jeg har desværre det indtryk, at det i øjeblikket går, skal vi sige meget stilfærdigt med regeringen på dette punkt, og at man fra socialdemokratiets side måske er knap så ivrig efter at søge denne aftale realiseret, sådan som den var forudsat. Jeg kan da godt se, at der er store vanskeligheder — det vil der være for alle, der står med ansvaret — men jeg tror for det første ikke, at disse vanskeligheder bliver mindre ved, at man skyder dem længere ud. Jeg tror for det andet, at hvis man ikke søger denne aftale realiseret inden for dens rammer, vil resultatet meget let blive, at vi igen skubber løsningen af husleje- og boligproblemerne meget langt ud; så kommer vi meget hurtigt ind i de perioder op til overenskomstforhandlinger m. v., hvor det er meget vanskeligt at gennemføre løsninger på disse punkter, og så har vi igen skubbet problemet ud til efter næste valg.

Det kan folketinget efter min opfattelse ikke være bekendt. Det kan regeringen efter min opfattelse heller ikke være bekendt. Jeg kan da, som jeg sagde før, godt se vanskelighederne derved. Jeg opfordrer alligevel til at have det fornødne mod og den fornødne vilje til virkelig at smøge ærmerne op, gøre arbejdet og søge resultatet tilvejebragt. Der var engang en tidligere stats-

[Henry Christensen.]

minister, der sagde det på den måde: vel, der er en risiko ved alting, der er også en risiko ved at trække vejret, men der er større risiko ved at lade være. Jeg tror også, der er den største risiko for folketinget som helhed, hvis vi ender med at lade det ligge for lang tid endnu. Jeg opfordrer altså stærkt til, at man viser vilje til at sætte alt det arbejde ind på dette område, som er så væsentligt også for baggrunden for det, vi her drøfter.

Hvis man ville gå ind i en medvirken til at sanere disse årsager, tror jeg, vi ville få et meget bedre hold på den fremtidige økonomiske udvikling i vort samfund, der står med så store muligheder; så ville vi også slippe for eller vikle os ud af forudsætningerne for at skulle opretholde en så stærk kreditstramning som den, vi nu har haft. Det er jo en kreditstramning, der er foranlediget af den udvikling, der er gået forud, og jeg tror ikke, nogen har bestridt nødvendigheden af kreditstramningen, da den blev gennemført; jeg tror heller ikke, nogen har bestridt, at kreditstramningen har bidraget til at skabe en vis balance på væsentlige punkter i det økonomiske liv; men det står da lige så klart, at kreditstramningen, jo længere og jo voldsommere den fortsætter, vil medføre meget ubehagelige virkninger for dansk erhvervsliv, for udbygningen af vort samfund, og at det derfor er en væsentlig ting at vikle os ud af denne kreditstramning.

Jeg har lagt mærke til, at man fra socialdemokratisk side har været tilbøjelig til igennem et stykke tid at mene, at det, som man måske i særlig grad skulle søge at begrænse væksten i, var de private investeringer, erhvervslivets investeringer, fordi de var vokset stærkt. Man har yderligere haft den begrundelse, at dette kunne man gøre så meget desto mere, som der nu ikke var ledig arbejdskraft, som man skulle skabe ny investering for. Jeg tror, det er et fejlsyn, man har anlagt her. Jeg tror, det er det omvendte, der i virkelig-

heden er situationen. Jeg tror i høj grad, at den omstændighed, at vi har knaphed på arbejdskraft, skaber et stort behov mange steder i erhvervslivet for en yderligere investering for at sikre produktionen og produktiviteten højest muligt med den arbejdskraft, den for knappe arbejdskraft, der er til rådighed. Jeg tror videre, at det vil være et fejlsyn, hvis vi bygger vor opfattelse på den betragtning, at vi nu kan dæmpe erhvervslivets investeringsudvikling. Jeg tror, at den fortsatte stærke tekniske udvikling, der finder sted, gør, at dansk erhvervsliv må være indstillet på, at også her skal investeringstakten fortsætte væsentligt i fremtiden, hvis vi skal være sikre på, at dansk erhvervsliv kan opretholde sin konkurrencedygtighed over for det udland, hvis fortsatte investeringer jo stadig væk sker i et stigende tempo.

Derfor er det ud fra mange hensyn klart, at dette land har brug for, at opsparingen kan vokse, at den naturlige baggrund for lempelsen i kreditten kan blive etableret. Socialdemokratiets opfattelse er øjensynlig den principielle, at dette sker bedst muligt ved, at vi fortsætter vejen med den øgede statsopsparing. Efter vor opfattelse har dette for ofte vist sig at føre dels til en inflatorisk udvikling, dels til en for stærk fristelse i det krav, man måtte stille til en ansvarlig regering om afbalancering også af det offentlige udgiftsbudget.

I venstre har vi derfor den opfattelse, at hvis man ville gå ind på en løsning af årsagerne, som jeg her har talt om, ville gå ind på at virke for at få disse ting bragt til en klaring, således at vi herved skabte en stærkere indre sundhed i vor økonomi, så var der meget mere mening i at søge den private opsparing fremmet hurtigst og bedst muligt. Det er klart, at vi har det helt åbenbare ønske at lægge tingene til rette således, at den private opsparing kan vokse tilstrækkeligt på et naturligt grundlag. Det, som nok i stor udstrækning har været gift for den private opsparing, har jo været den stærke inflatoriske udvik-

[Henry Christensen.]

ling; alligevel har vi da haft en betragtelig stigning i den private opsparing igennem de senere år.

Jeg vil gerne sige det på den måde, at hvis man når til den opfattelse, at vi i den givne situation — under forudsætning af den fornødne sammenhæng imellem delene i den økonomiske politik, hvad venstre også klart fremlagde i sine synspunkter på landsmødet i september måned, synspunkter, som jo har været regeringen bekendt hele tiden — har behov for en yderligere indsats til fremkaldelse af en øget opsparing, så vil venstre foretrække, at en sådan indsats sker direkte igennem en lovpligtig privat opsparing. Skal man skabe en aktuel, hurtig indsats til gavn for en lempelse af kreditten, vil vi foretrække at gå den direkte vej og øge opsparingen dér, hvor kreditten skal lempes, altså øge opsparingen i vore pengeinstitutter, øge opsparingen i obligationer — på de steder, hvor kreditten skal lempes. Dette ville være en politik, der, omend af ekstraordinær karakter, ville være mere mening i efter vor opfattelse. Det ville være en politik, som foruden at have den virkning direkte at skabe denne naturlige eller øgede baggrund, som der her er tale om, også ville kunne have virkninger på længere sigt.

Jeg tror, vi har fået en del ud af at skabe gode opsparingsvaner hos mange mennesker i kraft af de opsparingsordninger, vi har haft, men jeg tror også, at om man gennemførte en sådan lovpligtig privat opsparing, ville virkningen være den, at mange titusinder i stedet for at skulle betale yderligere afgifter og skatter får en sparekassebog i hænde. Jeg tror, at dette, at man får en sparekassebog i hænde — en bog, der viser, at man er med til at præstere en opsparing, som jo forblev ens ejendom, selv om den var bundet i en periode — ville have en stor opdragende eller pædagogisk virkning med hensyn til at fremme opsparingsvanerne i samfundet i væsentlig videre kredse. Derfor tror jeg, det ville være så langt at foretrække, hvis man kunne komme dertil; og derfor har vi ment, at det var rimeligt at lægge disse synspunkter stærkere til grund. Derved ville man også blive i stand til at tage hensyn til de ældre medborgere; man ville undgå at lægge forbrugsbegrænsningspolitikens

byrde på de ældre medborgere, hvad der vel egentlig måtte være et rimeligt formål for os alle at søge undgået, sådan som man jo ved en ordning af den art ville være i stand til det; man ville også være i stand til at tage andre forskellige hensyn derved.

Virkningerne af den økonomiske politik, vi skulle tilsinde, skulle jo netop være, at vi prøvede at flytte stigningen i efterspørgselspresset fra i så høj grad at rette sig imod hele forbrugssektoren over til, at den i noget større omfang kom til at rette sig efter en udvidelse i vor investeringsvirksomhed, i vor samlede investeringsvirksomhed her i samfundet, mellem hvis forskellige dele der naturligt måtte foretages en indre afbalancering. Derfor vil det være et nødvendigt supplement til en økonomisk politik, der sigter herimod, at man også i sin arbejdsmarkedspolitik skaber forudsætning for, at denne politik kan realiseres. Forudsætningen må efter vor opfattelse være den, at man gør det væsentligt lettere at give arbejdskraften mulighed for at kunne søge fra de områder, hvor der måske er en mindre efterspørgsel, over på de områder, hvor der ville blive en voksende efterspørgsel. Det har netop i så høj grad været vanskelighederne ved, at arbejdskraften kunne bevæge sig over på de særlig tiltrængte arbejdsområder — såsom bygge- og anlægsvirksomheden — der har bevirket andre af vore økonomiske vanskeligheder igennem de senere år. En nedbrydning af faggrænserne må altså være et naturligt modstykke til en politik, der også søger at flytte efterspørgselspresset her i samfundet fra den ene sektor til den anden. Jeg vil i denne forbindelse gerne rejse spørgsmålet om inden for investeringsområdet, specielt inden for bygge- og anlægsvirksomheden, at søge reglerne for adgang til anvendelse af udenlandsk arbejdskraft lempet.

Det, venstre ønsker, er, at en ændret økonomisk politik er et samlet hele. Jeg vil gerne understrege, at enkelte dele pillet ud af deres sammenhæng vil kunne virke urimeligt eller endog mod deres hensigt. Det er derfor stadig en sammenhængende eller samlet sanering af dansk økonomi, der er brug for, og venstre lægger fortsat vægt på, at der kunne blive politiske kræfter i Danmark, der for alvor ville lade dette være det afgørende for den indsats, der skal gøres på

[Henry Christensen.]

disse områder. Nu må det blive regeringens overvejelse at afveje sin situation, det må blive regeringens overvejelse, om den vil søge et samarbejde her, et bredt samarbejde i det danske folketing for de synspunkter, der er fremdraget, og hvor store, liberalt indstillede partier i den anden side af salen kommer til at tælle med den vægt, de har krav på.

Formanden: Jeg giver ordet til det ærede medlem hr. Aksel Møller — det ærede medlem hr. Poul Møller, pardon!

Poul Møller: Jeg vil gerne sige til den højtærede formand, at denne fejltagelse betragter jeg kun som en kompliment.

Dernæst vil jeg sige til den højtærede finansminister, at med disse forslag har han i hvert fald skabt juleglæde nogle steder. Når man taler med sin købmand i dag til morgen, så mindes man den gamle julesang „Sikken voldsom trængsel og alarm“, og denne situation er jo faktisk skabt af den højtærede finansminister, selv om selvfølgelig dagbladet Politiken har givet det en flyvende start. Man kan heller ikke helt komme udenom, at det måske ikke var det, der var tanken. I hvert fald kan man ikke sige, at sangens anden del om, at „varer man kan få i tusindvis, tænk Dem, bare under indkøbspris“, sådan helt vil holde stik, når man skaber disse vældige indkøbsbølger i en julemåned, som den højtærede finansminister har formået.

Den højtærede finansminister kan selvfølgelig sige, at han er ked af, at dette her overhovedet skal behandles i folketinget. Han har i en tale, han har holdt for FTF, som er meget udførligt refereret i Dansk Toldtidende, været inde på, at det virkeligheden er en uting, at folketinget skal beskæftige sig med disse problemer, og jeg beder om den højtærede formands tilladelse til at citere fra dette udførlige referat, hvor den højtærede finansminister siger, at kasseoverskuddet er et teknisk problem:

„Internationale økonomer har for længst fastslået, at Danmark i den nuværende konjunktursituation skal have et kasseoverskud på ca. 1 milliard kr. om året. Men vi er ikke nået så langt herhjemme,

at vi overlader dette spørgsmål til teknikerne. Vi burde være nået så vidt, at sådanne ganske enkle økonomiske spørgsmål overlades til teknikerne, til embedsmændene. Men i stedet fører vi stadig store debatter i folketinget om, hvorvidt man skal have kasseoverskud eller kasseunderskud.“

Se, man må jo sige, at det er den teknokratiske styreform, fuldstændig krystalklar, den højtærede finansminister her går ind for, og det er måske, fordi den højtærede finansminister endnu ikke er blevet medlem af dette ting, at han mener, det er en uting, at tinget skal beskæftige sig med disse spørgsmål. Det er imidlertid ikke bare noget, der står i grundloven, at vi ikke kan overlade disse ting til embedsmændene, ikke til dem alene i hvert fald, selv om de nok har en vis indflydelse på det; det er også noget, der ligger i selve folkestyrets idé, og jeg kender ikke noget virkeligt folkestyre, hvor skattebevillingsretten ikke ligger hos det folkevalgte organ. Man kan kende et folkestyre på, om en regering er afskåret fra at udskrive skatter uden at spørge parlamentet. Der er ikke folkestyre, hvis den kan udskrive skatter ad administrativ vej, ad teknokratisk vej, efter embedsmændenes og teknikernes skøn.

Som jeg siger, tror jeg meget på, at vi har brug for eksperter til at rådgive os og til at rådføre os med, og jeg sætter embedsmænd og teknikere meget højt. Men farligt var det minsandten — jeg havde nær brugt et stærkere udtryk — hvis de skulle have bestemmelsesretten. Jeg tror da også, at de fleste af dem ville vige tilbage herfor — i hvert fald alle dem, som ikke kan underskrive den teknokratiske visdom, den højtærede finansminister her har givet udtryk for. Vi skal altså i henhold til forfatningen i gang med de forslag, regeringen her har fremsat.

Der tales på mange måder om de forskellige årsager — det kom jo også frem i den ærede socialdemokratiske ordførers indlæg — til det, der nu skal foregå. Den ene årsag er, siger man, at der har været så store udgiftsstigninger, at dette er nødvendigt, og den anden årsag er af lidt mere samfundsøkonomisk karakter.

Ser vi nu på disse udgiftsstigninger, finder vi, de har været meget betydelige. Ved

[Poul Møller.]

afslutningen af regnskabsåret 1964-65 var statsudgifterne 11.140 mill. kr. I indeværende år vil de efter det sidste skøn blive 13.585 mill. kr., og efter det nye finanslovsforslag vil man komme op på 15.718 mill. kr. i statsudgifter.

Også her må jeg citere en finansminister, ganske vist en afgået finansminister. Da han havde fået den dyre finanslov for 1963-64 igennem i folketinget, sagde han — jeg beder igen om tilladelse til at citere, denne gang det ærede medlem hr. Poul Hansen (Kalundborg), der i Berlingske Tidende den 8. april 1963 skrev —:

„Det er naturligt, at det synspunkt er ført frem, at en stigningstakt for statsbudgettet som den, vi i de sidste år har set, ikke kan fortsætte — af den enkle grund, at staten så om nogle år vil opæde hele stigningen i nationalindtægten og derefter endnu mere. Hvorledes er nu udsigterne til, at en for skatteborgerne så dystre udvikling skulle kunne fortsætte uændret? Det kan til trøst anføres, at de ikke er store, og at vi tværtimod må regne med snart at kunne vende tilbage til mere beherskede stigninger.“

Se, denne spådom fra foråret 1963, da den daværende finansminister fik et udgiftsbudget på 10.000 mill. kr. igennem her i folketinget, har altså desværre ikke kunnet holde stik. Vi er nu oppe på 15.718 mill. kr. i udgifter. Siden det ærede medlem hr. Poul Hansen (Kalundborg) skrev denne aldeles fortrinlige kronik, der lovede så godt, er udgiftsbudgettet altså steget med mere end 50 pct.

Derfor må man også knibe sig lidt i armen, som Jeppe gjorde det i baronens seng, når man hører en finansminister tale, som den højtærede finansminister gjorde i går, da han sagde, at hvis dette bliver gennemført, kommer der skattepause. Jeg er bange for, at det meget vel kan gå, ligesom det gik med den forrige finansministers bebudelse af, at udgiftsstigningerne nu ville høre op. Derfor tror jeg ikke, man skal regne med at slippe udenom, hvis man ikke ændrer den økonomiske politik fundamentalt. Gør man ikke det, vil vi stadig komme til at stå over for disse nye regninger, der udskrives til befolkningen.

Så siger man: ja men alle har jo stemt for

disse udgiftsstigninger. Nu er det jo ikke alle, der har fremsat forslag, og jeg vil gerne sige til den høje regering, at det er vor opfattelse, at det må være regeringen, der, når den fremsætter forslag, må skønne over, om der er dækning herfor inden for dens budgetter. Men jeg vil gerne yderligere føje til, at vi naturligvis må se i øjnene, at vi har et medansvar, når vi har stemt for udgiftsstigningerne. I fremtiden må vi imidlertid ikke bare have første års udgift på en udgiftslov. Vi er nødt til at prøve på at anstille betragtninger over, hvad et forslag koster i det lange løb. Alt for ofte er man sprunget over, hvor gærdet er lavest her i folketinget, og har accepteret en udgiftslov, fordi den tilsyneladende indeholdt beskedne beløb i det første og måske i det andet finansår. Efterhånden viser det sig imidlertid, for eksempel at kommunerne mere og mere benytter en refusionsordning, eller at et socialt gode eller et undervisningsgode bliver mere og mere benyttet, så man kommer til at stå over for en meget stærk stigningstendens på det pågældende udgiftsområde, en stigningstendens, som folketinget næppe havde regnet med, da det accepterede udgiften. Derfor tror jeg, det ville være klogt af os efter de seneste års erfaringer over for udgiftslove ikke at nøjes med en 1- eller 2-årig udgiftsbetragtning, men anstille en vis bedømmelse af, hvordan det vil virke i det lange løb.

Så kommer administrationen af lovgivningen. Administrationen af lovgivninger har vi jo ingen indflydelse på. Administrationen af lovgivningen bør vi også i fremtiden være bekendt med, således som vi foreslog det i vor reformplan af september i år, som blev fremlagt i merværdiafgiftsudvalget. Også administrationen af lovgivningen må vi være bekendt med, når vi vedtager en lov. Hvad kan den udvikle sig til med hensyn til arbejdskrav for de offentlige? Jeg glæder mig over at se, at administrationsrådet med den tidligere statsminister Viggo Kampmann i spidsen nu også går ind for det synspunkt og beder regeringen om at overveje, at de administrative konsekvenser af enhver lovgivning bliver gjort klart.

Nu skyldes mange af disse administrative vanskeligheder efter mit skøn også — det tror jeg også administrationsrådet ha-

[Poul Møller.]

berørt i sin skrivelse — at vi er for tilbøjelige til ikke at lade noget princip gå igennem i vor lovgivning. I kompromisets kunst ligger dette, at man ikke vælger den ene eller den anden af to acceptable udveje, men en tredje, som ofte er administrativt den dyreste. Vil den ene part have et forbud, men den anden ikke, bliver et forbud med dispensationsmuligheder resultatet, når der skal kompromises her i det høje ting. Disse dispensationsmuligheder skal imidlertid administreres. Medens forbud og tiladelse praktisk talt er fri for administrative vanskeligheder, giver dispensationerne et sådant administrativt maskineri — måske skal både kommunerne, regionalråd, amtsråd og statsadministrationen blandes ind i det — at det vokser og vokser med kvalificeret arbejdskraft, der skal tage stilling til en sådan dispensationspraksis.

Jeg mener, at man på en helt anden måde end hidtil må gennemgå statens administration og se, om der virkelig er rimelighed i det personaleforbrug, der er.

Finanslovforslaget er jo meget, meget fyldigt i sine anmærkninger, og jeg tog en prøve over et enkelt ministerium, et ministerium, som jeg egentlig ikke troede var ret stort, Grønlandsministeriet. Det viste sig, at der i Grønlandsministeriet og under Grønlandsministeriet var heltidsansat 6.907 personer. 6.907, hvoraf 1.100 — det skylder jeg sandheden at sige — var ansat under den kgl. grønlandske handel, altså i forsyningstjenesten. Men altså, 6.907 tilsammen i den statslige tjeneste, hvortil kommer den kommunale tjeneste i Grønland over en befolkning på måske 8.000 eller 9.000 familier, når man ser bort fra de danske, der er deroppe som tjenestemænd. Det er derfor et problem, om ikke administrationen skulle eftergås i sømmene på et sådant område, om der kan være rimelighed i, at 7.000 mennesker skal ansættes for at administrere en befolkningsgruppe på en 30.000-35.000 mennesker.

Jeg tror ikke, man kommer uden om disse spørgsmål, hvis man vil holde de offentlige stigninger inden for de forventede produktionsstigninger. Det har man ikke gjort i det finanslovsforslag, den højtærede finansminister har fremsat i sidste uge.

Den højtærede finansminister fremhæver,

hvor langt fremme man er med finanspolitikken i andre lande. Jeg tror dog, at det bl. a. skyldes, at andre lande meget ofte bruger budgetnedskæringer til at fremme deres finanspolitiske mål. De tager helt anderledes fat på budgetnedskæring — man kan se, hvad Vesttyskland gør for tiden. Ret massive og betydelige budgetnedskæringer gennemføres med forholdsvis hård hånd med det formål for øje at få det finanspolitiske overskud, man ønsker. Herhjemme derimod går man altid ensidigt den vej, at man skal have indtægtsstigninger, således at staten får en større del af borgerens indtægter at råde over.

Jeg fremhævede i foråret, at man måtte ændre selve budgetteknikken, hvis man skulle undgå disse stadig nye krav fra det offentlige side til borgerne. Jeg mente, at vor budgetteknik var utidssvarende, idet man starter med at få styrelsernes ønsker og får dem på et så sent tidspunkt, at man næsten ikke kan kæmpe dem for overflødige udgifter, fordi finanslovsforslaget skal være færdigt inden udgangen af november — og det vil i praksis sige, at det skal til trykning i oktober. Jeg mener, at man skulle gå den omvendte vej, og jeg vil gerne endnu en gang henstille til finansministeren at overveje en ændret budgetteknik. Jeg har set, at man følger denne ændrede budgetteknik i andre lande. Man siger i andre lande: vi må starte med at give styrelserne besked om, hvilket beløb de kan råde over, og så må de udfylde deres budgetforslag efter dette beløbs størrelse. Det vil sige, at regeringen, eller hvem der ellers skal foretage planlægningen, må starte med at sige: den styrelse har et så og så stort beløb ud fra den forventede produktionsstigning og den ønskede aktivitetsstigning inden for den pågældende styrelse, og så må man lægge budgettet til rette herefter. Altså, en sådan omvendt budgetteknik tror jeg ville fremme muligheden for at undgå disse finanslovsforslag, der kommer hvert år som overraskelser til os, og som medfører, at selv meget væsentlige indkomststigninger for den danske stat ikke kan dække de udgiftsstigninger, finanslovsforslaget indeholder.

Skyldes det nu alene udgiftsstigninger, at den højtærede finansminister kommer med denne vældige nye skatte- og afgiftsbuket?

[Poul Møller.]

Skyldes det nu alene, at udgifterne er løbet fra indtægterne? Som det ærede medlem hr. Henry Christensen fremførte, vil de automatiske indtægtsstigninger efter finanslovforslaget udgøre 2.100 mill. kr., hvoraf en meget væsentlig del ligger på de direkte skatter, på indkomstskatterne. Men 2.100 mill. kr. får finansministeren altså mere til næste år uden at ændre et komma i lovgivningen, uden at komme med noget andet forslag end forslag til forlængelseslove. Og udgiftsstigningerne er på 2.400 mill. kr. Det skulle vel, alt andet lige, kunne tænkes, at man var i stand til på et budget på omkring 15.000-17.000 mill. kr. at få denne uoverensstemmelse på 300 mill. kr. væk, at kunne få et barberet budget på i nærheden af de 16.000 mill. kr., så 300 mill. kr.s uoverensstemmelse ikke kom til at foreligge. Det har finansministeren altså ikke været i stand til, men det må vi jo så håbe finansudvalget vil være; vi må håbe, at finansudvalget vil være i stand til sammen med finansministeren at klare disse 300 mill. kr.

Det er altså kun 300 mill. kr., men den regning, der ligger her, det, som finansministeren nu ønsker, er på årsbasis 742 mill. kr., altså 442 mill. kr. mere end selv den vældige budgetterede udgiftsstigning på 2.400 mill. kr. Man vil have 442 mill. kr. mere i kassen, og derved kommer vi dertil, at der altså ikke er tale om dækning af udgifter, som finansministeren så tit har været inde på, men om at få et større overskud, end man har i år og også, end man havde i fjor, da man havde et meget anseligt overskud.

Gennemføres disse forslag, vil finansministerens overskud på drifts- og anlæg-budgettet komme til at udgøre omkring 1.800 mill. kr., efter forslagene præcis 1.784 mill. kr. imod i år 1.095 mill. kr. og imod i fjor 1.260 mill. kr. Det vil sige, at finansministeren vil have et overskud på sit drifts- og anlægsbudget på omkring 700 mill. kr. mere end i år, og det er jo her, hunden ligger begravet; det er jo her, problemet er: om der i den almindelige samfundsøkonomiske situation er en årsag til, at staten skal gå ud og have et øget overskud på 700 mill. kr. i forhold til, hvad man får i år, og 500 mill. kr. mere

end i fjor, da man fik et meget betydeligt overskud.

De ærede medlemmer vil have lagt mærke til, at jeg her har beskæftiget mig med drifts- og anlægsbudgettets overskud, for jeg tror, det er det, som vi i hvert fald i den aktuelle situation skal holde fast ved. Man har i årenes løb svinget imellem, om man ønskede et overskud på drifts- og anlægsbudgettet, eller om man ønskede et kasseoverskud. Stort set kan det vel siges, at regeringen har valgt at ønske det overskud, som tilsyneladende gav det laveste tal; men hvis vi skal ind i selve problematikken om disse ting, så forekommer det i hvert fald mig, at forbrugsbegrænsning over de offentlige finanser i samfundet og dæmpning af efterspørgselspresset kan vi bedst måle ved at måle statens overskud på dens driftsvirksomhed og på dens anlægsvirksomhed. I det øjeblik vi kombinerer drifts- og anlægsbudgettet med kapitalbudgettet, kommer vi ind i kasseoverskudsbetragtninger, men kapitalbudgettet er jo helt andre tal; det er f. eks., som finansministeren nævnte, bl. a. afdrag på udenlandske lån, og det er jo klart, at afdrag på udenlandske lån slet ikke har noget at gøre med spørgsmålet om en hæmning af det danske forbrug. Har man et underskud på kapitalbudgettet, ja, så får man en bedre likviditet i samfundet, og hvis man vil kreditstramningen til livs, så må man jo ønske denne likviditetsudvidelse, så skal den likviditetsudvidelse, som foregår over kapitalbudgettet, ikke modsvares eller ikke nødvendigvis modsvares af et øget overskud på drifts- og anlægsbudgettet.

Jeg tror derfor, vi skal holde os til overskud på drifts- og anlægsbudgettet, og det vil altså blive 1.784 mill. kr., hvis den høje regering får sin vilje. Hvorfor skal det være så stort? Hvorfor skal der inddrages næsten 2 milliarder kroner mere i statens kasse, end staten skal bruge? I fjor var overskuddet på 1.260 mill. kr. jo tilstrækkeligt, uden at vi havde kreditrationering, uden at vi havde obligationsrationering, og kurserne var bedre, end de har været i år. Derfor må man spørge: hvad er det, der gør, at man nu skal have et så meget større overskud for eventuelt at kunne lempe på kreditrationeringen, når der tilmed i den nuværende situation er tilløb til arbejds-

[Poul Møller.]

løshed? Jeg vil altså stille dette spørgsmål til den højtærede finansminister. Jeg har godt set, at den højtærede finansminister forskellige steder har givet forklaringer herpå, og den forklaring, der gives, er stort set den, at efterspørgselspresset skal dæmpes yderligere. Men hvad er årsagen til dette efterspørgselspres? Hvorpå beror det, at dette efterspørgselspres i år skulle være blevet så stort, at det langt overstiger det, der var i fjor?

Den højtærede finansminister har i det foredrag, han har holdt for lønmodtagerne, sagt, at det ikke skyldes lønmodtagernes indtægter. Han har i dette foredrag sagt, at lønmodtagerne, både tjenestemænd og arbejdere, stort set har holdt sig inden for den samfundsøkonomiske ramme, som blev udstukket af vismændene i fjor: altså 3 pct. Jeg har set, at nationalbankdirektøren har haft en anden opfattelse, og jeg har set, at også vismændene har haft en anden opfattelse, men nu er det jo finansministerens motiver, der er afgørende for finansministerens forslag. Han mener altså ikke, at der over indkomsterne for lønmodtagerne er udgået noget som helst øget efterspørgselspres, som ikke er blevet afpasset efter produktionsstigningen i samfundet. Vi ved alle, at landbrugerne ikke i år har haft mulighed for at give et øget efterspørgselspres. Landbrugets indtægter er ikke steget. Altså, hvis lønmodtagerne, som udgør over 50 pct. af befolkningen, og landbrugerne ikke har haft mulighed for at give et forøget efterspørgselspres, hvormed motiverer regeringen så, at der kan være et så stærkt forøget efterspørgselspres, at man skal have et stort ekstra overskud? Jo, siger finansministeren i dette foredrag, der er noget, der hedder profitinflation. Det er profitinflationen, der er den virkelige inflation i Danmark. Det vil sige, at han har fået koncentreret inflationen til nogle forholdsvis få mennesker, nemlig dem, der ikke er landbrugere, og dem, der ikke er lønmodtagere, med andre ord dem, der er selvstændige erhvervsdrivende i byerne, og som formentlig er uden for i hvert fald FTFs og LOs rækkevidde.

Er det nu rigtigt, højtærede finansminister, at al inflation her i Danmark stammer fra avancestigninger og ikke fra andre former for indkomststigninger? Tror den højtærede

finansminister, at der er rimelighed i over for landets købmænd, over for fabrikanterne, over for grossererne at sige: al inflation, vi har, er noget, I giver anledning til? Lad os dog få den prisundersøgelse, så vi kan se, hvilken del af prisstigningen der ikke skyldes lønstigninger, rentestigninger og skatte- og afgiftsstigninger, hvor stor en del af avancestigningerne der ikke kan motiveres i lønstigninger, rentestigninger og skattestigninger. Man må jo erkende, at de selvstændige erhvervsdrivende har haft meget lidt indflydelse på disse tre faktorer. Hvis der skal ydes billighed over for lønmodtagerne, må der også ydes billighed over for de andre, og jeg tror, at en undersøgelse af de selvstændige erhvervsdrivendes avancestigninger vil vise, at de stort set udspringer fra disse tre faktorer: lønninger, renter samt skatter og afgifter. Derfor synes jeg, det var rart at få denne undersøgelse.

Der er også det mærkelige ved regeringens forslag, at hvis de var motiveret med, at det kun var selvstændige erhvervsdrivende, der havde fremkaldt inflationen her i Danmark, så måtte man kunne spørge regeringen: hvorfor i alverden skal alle mennesker betale mere for øllet, for cigaretterne og for, hvad de ellers skal bruge, når de ikke har kunnet give noget inflationspres og ikke kunnet give nogen efterspørgselsstigning? Er så ikke det, regeringen er i færd med at gøre, den sorteste uretfærdighed over for lønmodtagerne, ud fra dens egne motiver? Hvis dens motiver virkelig er, at lønmodtagerne ikke har fået nogen del af kagen, hvorfor skal de så betale igennem det her?

Derfor tror jeg, at der er kludder i argumenterne, og jeg beder den højtærede finansminister, som jo fremfører så mange argumenter ved så mange lejligheder, om her i dag at bringe lidt orden i sin argumentation, så vi kan forstå den — det er kun for at forstå den; at forstå er jo nøglen til meget her i det høje ting.

Må jeg så omtale lovforslagenes virkninger. Man siger, at lovforslagene tilsigter at lempe kreditstramningen, og det er sikkert fuldstændig rigtigt at dette er regeringens ønske, en kreditstramning, som er nødvendig på grund af en inflation, hvis årsag vi altså kan diskutere. Men hvordan vil de rent øjeblikkeligt virke? Hvordan vil de påvirke beskæftigelsen rent øjeblikkeligt? Tror

[Poul Møller.]

man, at disse afgiftsforslag, hvis de bliver vedtaget inden for få dage af det høje ting, i sig selv vil kunne give stigende beskæftigelse i byggefagene? Naturligvis ikke. Naturligvis vil de først virke, således som tanken er, ved at dempe efterspørgselspresset på en række forbrugsvarer og dermed vel også nedsætte aktiviteten og beskæftigelsen inden for en række forbrugsvareindustrier og måske inden for andre industrier, der skal levere varer til forbrugsvareindustrien; det må vel være ideen i det. Men er der grund til det på et tidspunkt, da vi har en stigende arbejdsløshed? Er der grund til på et tidspunkt, da arbejdsløsheden er stigende, ikke mindst i byggefagene, så at man vil lempe stramningen for byggefagene da at skærpe situationen for de andre fag? Det er det, jeg har svært ved at forstå.

Nu kunne man godt sige, at min forståelse kan det sådan set være ligegyldigt med, og at det er vigtigere, om andre kunne forstå. Jeg vil derfor gerne her citere fra vismændenes rapport, som blev givet til os for et par måneder siden, da der var større beskæftigelse, end der er i dag, og da der var en dårligere valutastilling, end der er i dag. Hvad sagde da vismændene? De sagde:

„Under hensyn til det her anførte kunne det næppe i den aktuelle situation anses for hensigtsmæssigt at gennemføre en skatteforhøjelse af det i finansplanen forudsatte omfang.“ — Det var den daværende finansministers forslag. — „Dette ville også gælde, selv om der samtidig skete en lempelse i kreditstramningen. En sådan lempelse ville ganske vist i løbet af nogen tid kunne stimulere investeringsgodeindustriernes efterspørgsel efter produktionsfaktorer og derved i nogen grad fremme overflytningsprocessen; men det må anses for tvivlsomt, om denne stimulans ville være tilstrækkelig til at overvinde virkningerne af en afsvækkelse af efterspørgslen i konsumgodesektoren.“

Disse tre vismænd, som vist alle tre er udnævnt af den daværende højtærede økonomiminister, har altså den opfattelse — hvis jeg kan forstå den tekst, og den synes jeg er ret klar — at man udsætter sig for en risiko for stigende arbejdsløshed i over-

gangsperioden, når man indfører foranstaltninger af denne karakter på et tidspunkt som det her valgte, hvor der er stigende arbejdsløshed i samfundet, hvor der er faldende beskæftigelse, og hvor der er en afmatning af konjunkturerne, hvad jo også finansministeren selv har givet udtryk for i sine responsa til det høje ting.

Jeg og mit parti vil derfor lægge vismændenes bedømmelse af dette forhold til grund for vor stilling. Vi mener derfor, at hvis kreditstramningen skulle være for streng for byggeriets igangsætning, må det være en opgave at løse dette problem, uden at man samtidig behøver på dette tidspunkt at stramme økonomien andre steder. Vi må jo ikke glemme, at der i dette halvår udgår en finanspolitisk stramning på 1.000 mill. kr. Mens der i første halvår af finansåret var et underskud på statsfinanserne på 500 mill. kr., vil der i andet halvår være et overskud på 1.000 mill. kr., d. v. s. forskellen imellem første halvårs finanspolitiske strammingsgrad, eller hvad man skal kalde det, og andet halvårs er 1.500 mill. kr. Yderligere vil der som følge af de høje direkte skatter af sidste års indtægter og som følge af afslidningen af motorafgifterne, idet man solgte så meget, før afgifterne blev vedtaget i foråret, at dette pres nu er overstået, ske en stramning i sig selv over statsfinanserne, hvilket på et tidspunkt, hvor vi har vinter og stigende arbejdsløshed, efter min mening skulle være tilstrækkeligt.

Så siger det ærede medlem hr. Egon Jensen, at man ikke må glemme, at disse afgiftslove først får fuld virkning fra 1. april 1966, og det er også nævnt — jeg tror, det var i fremsættelsestalen — at de i det første kvartal af 1966 kun vil give 70 mill. kr. til staten. Men det er da klart, at de får fuld virkning fra det øjeblik, de træder i kraft, for det er jo efterspørgslen, man vil presse ned; det er jo ikke den øgede statsindtægt, man har brug for. Afregningstidspunktet til staten er ikke afgørende; om pengene står i bankerne og afventer afregning til staten, er ikke afgørende; det afgørende er: fra hvilket tidspunkt vil befolkningens efterspørgsel presses ned? Fra hvilket tidspunkt vil forbruget blive presset ned igennem disse foranstaltninger? Det vil det selvfølgelig fra det tidspunkt, de træder i kraft. Og derfor vil de få fuld virkning fra det tidspunkt,

[Poul Møller.]

de træder i kraft, hvornår så regeringen ønsker det skal ske.

Jeg har gerne villet gøre disse bemærkninger om den øjeblikkelige stilling og dermed motivere, hvorfor mit parti ikke mener, at der økonomisk er årsag til at foretage disse foranstaltninger nu.

Men så kommer 1966-67, og den næste betragtning, vi møder, er, at det, der ikke gælder for i år, skal gælde for næste år. Her vil jeg igen sige: er man bange for, at der skal komme overbeskæftigelse til næste år, siden man vil have denne stramning? Vi ved jo da, at byggeriets igangsætningstal i september-oktober måned har været så meget lavere end i fjor, at vi ikke kan vente, at der kommer overbeskæftigelse til næste år i byggeriet, selv om man lemper kreditpolitikken. Det er det, der er sat i gang her inden jul, der får afgørende betydning for beskæftigelsen i byggefagene i forårsmånederne og hen på sommeren. Derfor er jeg bange for, at regeringen kører lige ind i en arbejdsløshed ved denne politik. Man siger, at man vil stramme finanspolitikken så stærkt for at kunne lempe kreditpolitikken, men derigennem skabes arbejdsløshed nye steder. Jeg tror ikke, man behøver at være bange for overbeskæftigelse i byggefagene til næste forår, og derfor forstår jeg altså ikke motiveringen for, at man vil have et så stort overskud på 1.800 mill. kr.

Man må ikke glemme, at disse afgifter ikke er skadefri. Det er jo ikke således, at afgiftspolitikken ikke har en negativ virkning. De, der tror, at den kun har en positiv virkning, tror forkert, den har naturligvis også negative virkninger. Det er da helt klart, at det påvirker omkostningerne. Man kan holde afgifterne uden for pristallet eller ej; men at de påvirker omkostningerne, er givet — benzinskatten f. eks. — og at de påvirker omkostningerne i det hele taget for de indkøb, erhvervslivet skal foretage til det ene eller det andet formål, er jo også klart. At de vil gøre priserne højere og alting dyrere, er da også en negativ virkning, som ikke

i sig selv er ønskelig. At overføre en stigende indkomst til staten af borgernes indkomster er i hvert fald ikke efter vor opfattelse noget at stræbe efter.

At afgifterne må ses i forbindelse med udskrivningsloven, der til næste år vil give et meget stærkt sug i borgernes indtægter, er vel også rimeligt, og jeg er helt overbevist om, at dette vil forhindre en skattereform. Det lukker døren af for en skattereform. Hvis der skal være mening i disse midlertidige bestemmelser, må det vel være, at disse afgifter skal væk, hvis vi får en merværdiafgift. Man kan vel ikke tænke sig, at man den 1. april skal lægge 10 pct. oven på de priser, man nu skaber. Man må vel tænke sig, at det første, der skal ske med merværdiafgiftens provenu, er, at disse 700-800 mill. kr. skal fjernes plus engrosomsen. Og så bliver der ikke nogen mulighed for en skattereform ved hjælp af den store merværdiafgift; så har vi snart ædt pengene op til at nedsætte andre forbrugsafgifter med.

Vi har i begyndelsen af september, nærmere bestemt den 2. september, fremlagt vor politik i folketingets merværdiafgiftsudvalg. Jeg skal ikke her trætte tinget med en lang gennemgang af det, men jeg har her rørt ved budgetteknikken; jeg har — som jeg også gjorde det i vort forslag af september måned — rørt ved, at vi må have en gennemgang af udgifterne. Jeg vil gerne føje til, at jeg tror, det for det første er nødvendigt at gennemgå hele vor lovgivning med henblik på at se, om der ikke er love, som kunne afvikles nu, og om ikke der kunne indhentes rationaliseringer og administrative besparelser igennem lovmæssige ændringer af en række love efter de praktiske erfaringer, man har gjort i administrationen med hensyn til disse love.

For det andet ønsker vi, at de boligpolitiske problemer nu bliver løst. Vi kommer jo ikke uden om, at hvis der skal være tale om, at der nogle steder er for stort et forbrug, så er det i hvert fald ikke dér, hvor huslejen er tårnhøj, i det nye byggeri.

[Poul Møller.]

Det er vel helt klart, at der er forskellige forbrugsmuligheder i det danske samfund, alt efter hvilket held man har haft med hensyn til boliganvisning. Den, der bor billigt, under huslejebeskyttelse og restriktioner, har naturligvis forbrugsmuligheder, som de mennesker ikke har, der bor i det meget dyre nybyggeri. Men de her foreslåede afgifter skal betales af begge grupperne, også af dem, der bor i Høje Gladsaxe, også af dem, der bor i Albertslund.

Derfor mener jeg, at det vigtigste — også for inflationsbekæmpelsen — ville være, om vi i denne samling kunne få løst det huslejepolitiske problem, og jeg vil gerne spørge den højtærede finansminister, om han ikke er enig med mig i, at en væsentlig del af efterspørgselspresset kunne dæmpes, hvis vi blev enige om en huslejepolitik. Det var jo så forjættende, at vi i foråret, da vi gik fra hinanden, i hvert fald kunne enes om retningslinjerne for den fremtidige boligpolitik; men det er, som om det er blevet ved betænkningen.

Man er stadig ikke kommet længere; man er stadig ikke kommet så langt, at vi kan skimte en løsning, og derfor vil jeg gerne sige: lad det nu ikke gå med huslejepolitikken på den måde, at man forhandler sig længere og længere bort fra hinanden, men lad os på grundlag af betækningsudkastet og betænkningen i foråret se at blive enige om en huslejepolitik, som kan være med til at begrænse inflationsvirkningerne. Jeg vil gerne føje til, at for vor skyld kan man godt binde, reelt binde, i banker og sparekasser en del af denne husleje-forhøjelse. Skal man endelig tale om en bunden opsparring, mener jeg, at der er mere rimelighed i, at der kommer en bunden opsparring, som særlig falder på de grupper af befolkningen, der bor under huslejebeskyttelsen, end at der kommer en bunden opsparring, som skal ramme alle på grundlag af selvangivelsen.

Vi har foreslået de administrative ændringer. Det er langsigtede virkninger, vi kan få gennem en løsning af refusionsproblemet, men det er, som om regeringen ikke gør fremskridt i denne sag. Man er ikke kommet nogen vegne med den. Vi står stadig, hvor vi stod, og har stadig de meget kostbare refusionsordninger.

Så er der skatteomlægningen, proportional-skatten og sambeskatningen. Løsningen af disse problemer kunne fremme produktionslysten i samfundet. Der er opsparingsproblemerne. Hvis vi kan fremme den private opsparring, vil også dette på lang sigt have større virkning, end hvis vi forsøger at dæmpe forbruget ad tvangsmæssig vej.

Hvis man altså som sagt mener, at kreditstramningen bør lempes, vil det konservative folkepartis opfattelse være den, at det må regeringen tale med Nationalbanken og med pengeinstitutterne om. I den nuværende beskæftigelsessituation må vi være enige med vismændene i, at man kan foretage visse kreditpolitiske lempelser, uden at dette skal modsvares af afgiftsstigninger.

Til sidst skal jeg sige, at jeg altså ikke finder nogen klar motivering for disse lovforslag. Jeg synes, at trangen til at forøge statsoverskuddet til 1.800 mill. kr. på drifts- og anlægsbudgettet er umotiveret i den nuværende økonomiske situation. Jeg advarer imod, at man gennemfører disse foranstaltninger. Jeg tilråder, at vi gennemfører de langsigtede foranstaltninger, der på længere sigt, i det lange løb, kan skabe balance i vor økonomi, og jeg fraråder altså på min gruppes vegne, at det høje folketing vedtager de foreliggende lovforslag.

Baunsgaard: Den højtærede finansminister ledsagede fremsættelsen af disse lovforslag med en bemærkning om, at det var uden glæde, han fremsatte disse forslag. Jeg kunne næsten fristes til at spørge finansministeren, om han egentlig tror, at der er mange, der glæder sig over dem. Det er i hvert fald min overbevisning, at finansministeren ikke er ene om ikke at være glad.

Men der er jo nok nogle, der af andre årsager er glade. Det, der kendetegner den foreliggende situation, er jo, at vi, i hvert fald frem til debatten her, har haft ganske overordentlig svært ved i den offentlige debat overhovedet at lade de økonomiske hensyn og de økonomiske synspunkter præge debatten. Lad mig til indledning udtale et stiltfærdigt håb om, at i hvert fald i folketinget vil sagligheden brede sig så meget, at også de økonomiske hensyn og det, som denne lovgivning egentlig drejer sig om, får deres rimelige plads.

Se, forudsætningerne efter forårets af-

[Bausgaard.]

giftsforhøjelser var jo for regeringen — og vel i øvrigt for en stor del af folketinget — at tiden frem til nu skulle have været anvendt til gennemførelse af en skattereform. En sådan skattereform er ikke blevet vedtaget, og hvordan man nu end vil forsøge at fordele ansvaret med større eller mindre vægt, må det i hvert fald erkendes, at en ensidig placering hos et enkelt parti kan der ikke være tale om. Der er vel grund til — jeg mener, det er væsentligt at få det sagt i forbindelse med vurderingen af den nye situation, vi står over for — at gøre opmærksom på, at da det radikale venstre i august måned meddelte, at en sådan skattereform ikke kunne vedtages med radikal tilslutning med en enkelt stemmes flertal, var det, som om der gik et jerntæppe ned for den videre udvikling i disse forhandlinger. Jeg tror, det er nødvendigt for dem, der er interesserede i en politisk vurdering af situationen og også i vurderingen af disse afgifter, at erindre sig den nævnte begivenhed i august måned.

Jeg beklager, at man ikke har kunnet få mere gang i dette, men da man ikke har kunnet det, kan det ikke være og er ikke nogen overraskelse for nogen, at vi står over for igen at skulle foretage en vurdering af den økonomiske udvikling siden da og af den økonomiske situation. Det eneste, vi ikke kan — jeg ved, nogle forsøger det — er at skubbe disse problemer fra sig. Det lader sig simpelt hen ikke gøre. Hvis man gør det, bliver det kun for en meget kort tid, og de vil vende tilbage med forøget styrke.

Hvad er da problemerne? De er jo ikke først og fremmest, som det er fremhævet af ordførere før mig, at dække et underskud i statsregnskabet, for der er ikke underskud. Det kan derfor ikke være et spørgsmål om at skaffe finansiel dækning for udgifter, for dækning er der. Det, det drejer sig om, er simpelt hen, som det er uundgåeligt i et samfund i hastig økonomisk vækst, igennem finanspolitikken og en kombination af finanspolitik og pengepolitik at tilstræbe økonomisk balance, det vil sige balance imellem det øjeblikkelige samlede forbrug og den øjeblikkelige produktion og den deraf flydende samlede valutaindtjening.

Det er klart, at skal man sikre økonomisk

balance, er det ikke tilstrækkeligt blot at se på situationen i dag, end ikke i denne måned. Det er simpelt hen den større opgave at gøre et forsøg på — med den fejlmargen, et sådant forsøg altid vil indebære — at vurdere udsigterne for den økonomiske udvikling nogen tid fremover.

Jeg er ikke uenig med den højtærede finansminister i, at vi bør tilstræbe en sådan vurdering for hele det kommende finansår, altså frem til foråret 1967. Jeg er ikke uden beundring for den højtærede finansministers udtalelse i går om, at regeringen mener sig i stand til at leve under det indtægtsstop og udgiftsstop, som den højtærede finansminister faktisk bandt sig til i går. Jeg er heller ikke uden beundring for, at man i dag tør udstede en erklæring om, at man ikke kommer igen før april 1967. Jeg synes, der er grund til at understrege, at når regeringen fremviser et så bemærkelsesværdigt mod, skal det have anerkendelse, og den være hermed givet.

Det giver selvfølgelig os andre et lidt mere langsigtet grundlag for at vurdere, og det er jeg tilfreds med. Jeg har nogle gange haft lejlighed til på det radikale venstres vegne at fremføre her i tinget, at skal noget sådant overhovedet være gørligt, forudsætter det, at en samarbejdsvilje kommer til udtryk også fra andre end regeringen; det er klart, ellers bliver der ikke samarbejde.

Vi ved, når vi ser ind i det kommende år, at der vil ske en udvikling, som gør det tvivlsomt, om økonomien kan holde uden ændringer. Jeg nærer, ganske som finansministeren nogle gange har givet udtryk for, en vis betænkelighed ved at spå om, hvordan pristalsudviklingen vil blive. De, der har interesse deri, kunne finde på at udlægge det på den måde, at det er et ønske, der er udtalt — det er det ikke. Men jeg anser det for tvivlsomt, om det er muligt at undgå en ny pristalsstigning til januar. En sådan pristalsstigning vil da blive virksom fra marts. Vi ved, at den sidste rest af overenskomstforhandlingerne, også får virkning fra marts. Med andre ord ved vi, at der under alle omstændigheder kommer en forbrugsudvidelse i marts måned for resten af finansåret 1966-67; så kan man have større eller mindre tro på, om der senere skulle komme mere til. Det, man da

[Baunsgaard.]

må forsøge at vurdere, er: vil det med den samlede mængde af nuværende økonomiske begrænsninger være muligt at tro på, at den samfundsøkonomiske balance kan bevares under en sådan forbrugsudvidelse? Hvis nogen tør udtale en sikker tro på det, må jeg igen udtale en beundring for de pågældende. For vel er det rigtigt, at der i øjeblikket er en stramning i den økonomiske politik, og at de økonomiske indgreb er særdeles virksomme; men det er også rigtigt at understrege, at der ikke er et sådant overskud af begrænsning, at man tør tro på, at det vil kunne holde til det pres, der vil komme efter foråret.

Jeg finder grund til at bede regeringen modtage de tanker, det ærede medlem hr. Poul Hartling og jeg fremførte omkring hele indkomstpoltikken, lidt mere velvilligt, end jeg fik fornemmelsen af at man modtog dem under åbningsdebatten. Jeg tror, der er grund til på baggrund af det, jeg her har skitseret, at tage disse tanker op til vurdering i et lidt bedre klima, end jeg fik fornemmelsen af de blev modtaget med under åbningsdebatten. Vi kan simpelt hen ikke love, at økonomien kan styres, medmindre man fra alle sider erkender, at der skal det mod til, at man til hele befolkningen siger, at de økonomiske svingninger kommer, fordi det led i den økonomiske samordning, der hedder tilpasning af indkomstudviklingen, mangler. Det hjælper ikke at lukke øjnene for det.

En anden ting, man ikke kan vide, men som synes at være sandsynlig i hvert fald for mig, er, at med det nuværende omfang af kreditstramningen, specielt kreditrationeringen og her igen specielt med hensyn til obligationsudstedelsen, er der meget, der tyder på, at hvis denne skal fastholdes i det omfang, den har i dag, kommer vi ud for en nedgang i boligbyggeriet. Boligbyggeriet har nået den højde, hvor man tør tro, at vi kan forhindre boligangelen i at stige. Jeg tør ikke tro, at vi med byggeriets nuværende omfang kan afvikle den sidste rest af boligangelen i en tilfredsstillende overskuelig fremtid. Og hvis man da mener, at kreditstramningen skal fortsætte, samtidig med at man tror på, at hvis den gør det, vil boligbyggeriet gå ned, må man altså simpelt hen kalde alle de udtalelser tilbage, der er fremsat fra alle politiske sider om;

at man ønsker at fremme boligbyggeriet. Jeg ønsker ikke at begrænse boligbyggeriet, og derfor er det klart, at hele vurderingen af kreditstramningens forventede virkninger for byggeaktiviteten på boligområdet må med ind i vurderingen.

Jeg er ikke utilbøjelig til at tro, at skal vi undgå dette, vil det være nødvendigt at foretage det, man kan kalde en ompostering i de samlede økonomiske indgreb, sådan at en vis — og det synes jeg der skal sættes en meget kraftig streg under — en vis lempelse i obligationsrationeringen for boligbyggeriet muliggøres. Men jeg føler også trang til at understrege vigtigheden af — og det må efter min bedømmelse være noget af det væsentligste at få med ind i de kommende forhandlinger i udvalget — at man ikke nu lader sig forlede til at udstede løfter til nogen side om en almindelig lempelse i kreditstramningen. Jeg tror simpelt hen, det ville være en hasarderet politik at gøre det. Lad det være sagt både for den del af kreditstramningen, der vedrører den almindelige pengerationering via aftalen mellem Nationalbanken og de almindelige pengeinstitutter, og for de aftaler, der er truffet og måtte blive truffet mellem regering og kommuner.

Men når man har den opfattelse, at denne meget forsigtige lempelse i obligationsrationeringen er nødvendig, hvad kan man da gøre? Ja, der er jo flere veje, der kan føre til målet. Spørgsmålet er, om disse veje er farbare.

Man kan nå dette mål, hvis det er muligt at foretage sådanne udgiftsnedsettelse i regeringens forslag til ny finanslov og den aktivitetsplan, den indeholder, at de tilsammen vil kunne andrage et tilstrækkeligt beløb, idet der herved vil udgå mindre økonomisk aktivitet fra staten. Det må være helt klart, synes jeg, at det er det første, vi bør se på i de kommende udvalgsforhandlinger. Om sådanne udgiftsnedsettelser er mulige, ved jeg ikke, men må jeg med en venlig hilsen til mine indledende bemærkninger have lov til at minde om, hvad jeg som ordfører for det radikale venstre sagde under åbningsdebatten, fordi jeg i hvert fald vil gøre et forsøg på at forhindre misbrug af senere gentagelser af det. Jeg sagde, at det radikale venstre i hvert fald er af den opfattelse, at tilbageholdenhed med hensyn til statens aktivitet ikke bør

[Baunsgaard.]

blive så dominerende, at det går ud over de mest påtrængende investeringsopgaver, uddannelse, trafik, sygehusudbygning og meget mere. Og jeg har altså gerne villet gentage det, fordi jeg ønsker, at drøftelsen af udgiftsnedsettelse kommer til at foregå på så nøgternt et grundlag, som situationen gør påkrævet.

I det omfang sådanne udgiftsnedsettelse er mulige og forsvarlige, kan de bidrage til løsningen.

En anden vej er den, regeringen foreslår, at vedtage nye afgifter. Nye afgifter vil kunne sikre den forbrugsbegrænsning, som jeg altså mener situationen vil komme til at nødvendiggøre. Afgifter har både fordele og betydelige ulemper, men at de vil kunne føre til resultatet, kan ingen være i tvivl om.

Der er også andre former, som kunne tænkes anvendelige, herunder den form, som det ærede medlem hr. Henry Christensen på venstres vegne lagde frem, nemlig en bunden opsparing af den ene eller den anden art. Den form, som venstre har valgt at give det, vil formentlig også kunne føre til resultat, og jeg synes under alle omstændigheder, at de tanker, der er fremsat fra venstres side, bør indgå alvorligt i de kommende udvalgsdrøftelser.

Jeg vil ikke på forhånd dømme disse muligheder, imellem. Udgiftsnedsettelse bør dog, synes jeg, hvis de er forsvarlige, have en prioritet, og man kan vel ikke frigøre sig for den generelle betragtning, at skal man vælge vejen med den bundne opsparing, sådan som venstre har skitseret det, vil det sikkert være nødvendigt at tilstræbe et større provenu, end hvis man går afgiftsvejen. Men alt det må jo nu indgå i drøftelserne.

Der er grund til at minde om, at tidsfaktoren er af væsentlig betydning. Det er vel rigtigt, som det ærede medlem hr. Poul Møller sagde, at man kan forvente virkning af eventuelle afgiftsforhøjelser straks efter vedtagelsen. Derimod har det ærede medlem næppe ret i, at der vil være fuld virkning.

Men det er jo også åbenbart for alle — og det ærede medlem hr. Poul Møller bekræftede det selv — at en af svaghederne ved dette års økonomiske udvikling har været, at vi i første halvdel af året, ja,

vel et stykke ind i anden halvdel, havde for ringe økonomisk aktivitetsbegrænsning, og det må føre til den konklusion, at det næppe kan være tilrådeligt at vente lige så længe, som man gjorde sidste år, men at træffe sin beslutning. Gør man det, føler jeg mig særdeles overbevist om, at vi vil komme til at opleve en gentagelse af dette års økonomiske udvikling, at sommermånederne vil vise en for stærk aktivitet med deraf følgende valutaunderskud, og det synes jeg ikke er tilrådeligt. Derfor er tidsfaktoren ret afgørende, og derfor må udvalgsdrøftelserne selvfølgelig straks i starten bære præg af, at man stræber efter en klaring af, for det første om man vil gå nogle af de her nævnte veje, og dernæst hvor hurtigt man mener sig i stand til at gå dem. I afvejningen af, hvilken der skal foretrækkes, bliver tidsfaktoren af afgørende betydning.

Jeg vil til slut sige, at jeg synes, der er ét punkt, der trænger til klarhed allerede i dag, og for så vidt jeg og det radikale venstre kan bidrage til det, vil jeg gerne gøre det. Jeg vil gøre det ved at sige til den høje regering, at de afgiftsforslag, den her har fremsat, vil den ikke være i stand til med det radikale venstres stemmer at sætte i kraft inden jul — lad mig også sige det på den måde, for det bliver jo realiteten — vil man ikke være i stand til at sætte i kraft i dette år.

Aksel Larsen: Vi er igen kommet til den sædvanlige korsvej, hvor gamle Danmark skal reddes, hvor den fulde beskæftigelse skal sikres, hvor boligproblemet endeligt og afgørende skal løses, og hvor alle økonomiske problemer skal klares ved hjælp af en forhøjelse af ølprisen.

Jeg er noget i vildrede med begrundelsen for de foreslåede forbrugsafgifter, der på den måde skal redde landet. Jeg har fået anført to begrundelser. Den ene er, at statsudgifterne er stigende, og staten må have dækning for sine udgifter. Den anden er, at det er galt med den økonomiske situation, forbruget er for stort, kreditstramningen er for generende, og derfor vil man have nogle indirekte skatter, som kan begrænse befolkningens forbrug. Lad mig sige, at hvis det drejer sig om statsudgifterne, så er jeg af den mening, at

[Aksel Larsen.]

regeringen er for kneben med hensyn til statsudgifter; jeg er ganske klar over, at man på adskillige områder godt kunne spare — jeg kommer måske også til at sige et par ord om det senere — men jeg vil sige, at regeringen er meget sparsommelig med hensyn til at planlægge udgifter til dækning af de investeringer, det offentlige nødvendigvis må foretage.

Den har foretaget begrænsninger i sit investeringsprogram, som mit parti ikke finder rigtige og ikke kan godkende, og hvis regeringen har brug for penge til virkelig at tage alvorligt fat på løsningen af de store offentlige opgaver, så vil den finde, at vi er villige til at hjælpe den med at skaffe dem. Men naturligvis bliver det et spørgsmål om hvordan, og dér kan jeg sige, at den vej, regeringen synes at have forkærlighed for at gå, ikke er den vej, vi ønsker at gå, og vi har derfor ikke nogen velvillig indstilling over for de lovforslag, der her foreligger, måske på en enkelt undtagelse nær.

Lad mig samtidig sige, at man kunne godt gå den vej, som det ærede medlem hr. Poul Møller bl. a. har talt for, at man kunne forsøge at begrænse statens udgifter visse steder. Jeg tror imidlertid, at det ærede medlem hr. Poul Møller ville have større udbytte af sine undersøgelser i de offentlige dokumenter, hvis han kiggede ikke på Grønlandsministeriet, der dog vist i det væsentlige er et civilt ministerium, men på forsvarsministeriet. Rent bortset fra at man måtte kunne spare penge på denne konto ved hjælp af nedsat tjenestetid, begrænsning af materielanskaffelser o. lign., er det vel sådan, at der er en så fuldkommen fantastisk overbygning af overadministration og højere officerer, generaler, stab, og hvad dertil hører, over det danske forsvar, at det må medføre aldeles uhyrlige og unødvendige udgifter. Jeg tror, at det danske forsvar har en overbygning så stor, at den omtrent var tilstrækkelig til en stormagt, og jeg anbefaler regeringen at kigge på dette og se, om den ikke kunne føle trang til at skære ned her. Det blev, da finanslovsforslaget blev fremsat, af den højtærede finansminister sagt, at forsvarsudgifterne ikke stiger med mere end det, der er en naturlig følge af lønudgifternes

stigning o. lign.; jeg tror nu ikke, dette helt holder, men i øvrigt interesserer de absolutte tal mig noget mere, og når vi står over for, at militærudgifterne i dette land fra det år, vi befinder os i, og til næste år skal stige med 219 mill. kr. og derved når op på 1.998.881.000 kr., hvortil naturligvis vil komme de ekstra bevillinger, der altid med ret stor velvilje går igennem i finansudvalget, ja, så tror jeg nok, man må sige, at her kunne man tænke på dels at lægge loft, dels at se, om man ikke kunne spare noget. Vi er jo ret afskåret fra at blande os detaljeret i denne sag, fordi regeringen har behaget at nedsætte et privat forsvarsudvalg, der oven i købet undertiden betitles folketingets forsvarsudvalg — det består af de fire gamle partier, som mellem sig har truffet den aftale, at der ikke må pilles ved militærudgifter o. lign., hvis ikke alle fire er enige — men jeg kan i hvert fald henstille til regeringen at overveje, om den ikke kunne hente nogle af de penge, den mener at have brug for på dette område, eller om den ikke kunne klare noget af den forbrugsbegrænsning, den anser for nødvendig, ved at skære ned på militærudgifterne.

Hvis det imidlertid ikke er de øgede statsudgifter, man tænker på eller tænker så meget på, men det er den økonomiske situation, der er hovedbegundelsen for regeringens afgiftsforslag, så må jeg, ligesom andre har gjort det, spørge: hvad skal vi rette os efter? Gælder det økonomiske formandskabs skøn? Gælder de vise mænds skøn? De har som bekendt sagt, at de vil ikke tilråde, at man kommer med nye skatter og afgifter i dette efterår eller denne vinter.

Nu er det muligt, at dette skøn er forældet; det hæfte, vi har fået om det, er trykt i oktober, og det var på et tidspunkt, hvor regeringen ikke havde foretaget sit novemberskøn over den økonomiske udvikling og over statsfinansernes udvikling. Hvis det er forældet, må vi jo holde os til enten nationalbankdirektionens eller regeringens skøn.

Hvad Nationalbanken angår, så har den til meromsudvalget afgivet et notat hvor den går ind for, at kreditstramningen skal opretholdes, og så vidt jeg forstår, har Nationalbanken truffet aftaler med de private banker om opretholdelse af den gæl-

[Aksel Larsen.]

dende kreditstramning i hvert fald en uvis tid fremover. Derimod mener Nationalbanken, at obligationsrationeringen, som jo altså er den anden halvdel af det kompleks, man betegner som kreditstramningen, bør man se at lempe, da det ellers kan gå galt. Man konstaterer, at byggeriet allerede har lidt en meget betydelig nedgang; igangsættelsen af nyt boligbyggeri i de to sidste kvartaler af dette år viser stærkt nedadgående tendens; man forudser, at hvis obligationsrationeringen fortsætter, vil man komme ud for et betydeligt fald i antallet af færdiggjorte boliger, således at ikke alene den højtærede statsministers ubetingede løfte fra valgkampen 1964 om 50.000 boliger om året ikke kan holdes, men heller ikke det mere stiltfærdige løfte fra den højtærede boligminister om 40.000 boliger om året; man vil komme langt, langt længere ned. Dette, ræsonnerer Nationalbanken, vil sammen med andre faktorer føre til en ikke ringe arbejdsløshed, den er jo allerede begyndt i visse egne af landet; man kan forudse, at den bliver noget mere generel i denne vinter, og jeg forstår, at såvel Nationalbanken som regeringen er bekymret for, at der skal komme et alvorligt fald i beskæftigelsen senest til næste efterår, hvis det går, som det er gået hidtil.

Af disse grunde mener Nationalbanken, at man må sættes i stand til at foretage en lempelse i obligationsrationeringen, men den mener samtidig, at dette kun vil være forsvarligt, hvis man samtidig gennemfører, hvad der kaldes en finanspolitisk stramning. Hvis det er denne Nationalbankens begrundelse, regeringen støtter sig på, skal afgiftsforslagene altså ikke opfattes som noget, der først og fremmest skal give statskassen indtægter, men som noget, der skal fungere som finanspolitisk stramning, forbrugsbegrænsende foranstaltninger, der igen skal give mulighed for at lempe obligationsrationeringen.

Nu er det, så vidt jeg kan se, sådan, at man herhjemme efterhånden er kommet i det kedelige faryand, der ligger mellem Scylla og Charybdis. Hvis man lemper obligationsrationeringen, så der kan udstedes flere obligationer, så der kan bevilges flere obligationslån til boligbyggeri, løber man den risiko, at obligationskurserne, der

har været stabiliseret, men i øjeblikket på ny viser svaghed, vil falde yderligere, og så får de, der skal bygge, altså færre penge for de prioritetslån, de optager. Hvis man opretholder stramningen, har man måske en mulighed for at opretholde obligationskurserne, men så bliver der jo heller ikke penge nok til boligbyggeriet. Jeg ved snart ikke, hvad der er værst, og jeg har ingen forklaring fået af Nationalbanken; men jeg forstår, at regeringen står over for et valg imellem disse to muligheder, og at den nærmest er sindet at søge at lempe obligationsrationeringen i håb om, at det alligevel skulle skaffe visse fremskridt for boligbyggeriet; om den også regner med, at det kan medføre en nedsættelse af den eksorbitant høje husleje, der kræves i det nye byggeri, ved jeg ikke.

Men hvad den finanspolitiske stramning angår, siger Nationalbanken intet om, hvilken stramning der skal til; den siger, at det må bero på et skøn, og det skøn må udøves af regeringen og folketinget; med andre ord: Nationalbanken kommer med en almindelig bemærkning eller retningslinje, og så giver den sorteper videre til regeringen. Så må vi jo henholde os til regeringens skøn og til den højtærede finansministers udtalelser.

Ministeren talte om kreditstramningen — men mente altså obligationsrationeringen eller denne del af kreditstramningen — og han forudså, at en stramning af finanspolitikken som den, regeringen her foreslår, kan medføre en lempelse af kreditstramningen, en lempelse af obligationsrationeringen, og dette skulle på den ene side kunne sikre den høje beskæftigelse og på den anden side rette boligbyggeriet op og forhåbentlig nedsætte lejen.

Nu ved jeg snart ikke, hvad man skal tro. I foråret fik vi at vide, at vi nu måtte have kreditstramning for at bevare den høje beskæftigelse. Nu får vi at vide, at hvis kreditstramningen fortsætter, går det galt med den høje beskæftigelse. Ja, dette minder mig om en mirakeldoktor, der én gang fungerede på den måde, at han imod alle sygdomme, det være sig lungebetændelse, snive, bulne fingre eller forstuede tæer, anvendte én medicin, bestående af to dele vand og én del farvestof. Regeringen har det ikke sådan, at den anvender den

[Aksel Larsen.]

samme medicin; den vil over for den samme sygdom anvende diametralt modsatte midler; om foråret siger den: nu er det kreditstramning, der skal til; om efteråret siger den: nu er det det stik modsatte, der skal til. Jeg føler mig ikke overbevist om, at en sådan kur giver garanti for hjælp.

Jeg tror, at det, der er galt, er, at man ikke har haft nogen fast økonomisk politik, og at man ikke har haft noget perspektiv; man har hjulpet sig igennem, hinket frem fra korsvej til korsvej, og jeg kan ærlig talt ikke opfatte de her foreliggende lovforslag som andet end et videre hinkeri. Man lovede i foråret aldeles konkret fra regeringens side, at hvis man kunne få skattebuketterne gennemført, ville obligationskurserne stige og boligbyggeriet blive billigere og få rimeligere vilkår. Det modsatte er sket. Regeringen må have mig undskyldt, men den kan i hvert fald ikke forlange, at vi skal tro på dens løfter om, at hvis den nu får lov til at forhøje cigaretprisen, ølprisen og benzinprisen, så skal det alt sammen komme i orden. Vi har fået den slags løfter så tit.

Hvad boligproblemet angår, da er det jo i første række — det synes vi at være enige om — et problem om byggeriets finansiering, altså om obligationskurserne og dermed den reelle rente, der skal betales. Hvis man vil hjælpe her, så er det en mærkelig og en kedelig omvej, man vil gå derved, at man siger: nu lægger vi på cigaretterne, øllet og benzinen, og så skal det nok aflejre sig på en eller anden måde, vi ved ikke rigtig hvilken, og at man siger: så stiger obligationskurserne, så bliver folk vilde efter at købe obligationer, så falder den reelle rente, og så kan vi få sat huslejen ned. Jeg tillader mig at spørge den højtærede finansminister: tror han selv på det dér? Hvis han tror på det, så kan det højst blive en tro; men hvilken tro har han så om, hvor længe det vil vare, og hvor stor virkning det vil give? Hvis det muligvis i gunstigste tilfælde kan føre til, skal vi sige en gennemsnitlig rentenedsættelse for boligbyggeriet på $\frac{1}{4}$ eller en $\frac{1}{2}$ pct., så løser det jo ingen problemer. Jeg tror, man skulle overveje, om man ikke burde gå en mere direkte vej.

I ministerens fremsættelsestale er der jo sagt noget om, at man gerne ville have en skattereform, som formodentlig kunne ordne

anderledes problemer end dem, der kan ordnes ad den vej, man her foreslår, og vi har fået den begrundelse for netop de fremsatte afgiftsforslag, at de indebærer en forhøjelse af de pågældende varers afgifter med 10 pct., og denne procentsats har man valgt, fordi den svarer til meromsen. Jeg kan ikke være så elskværdig, som jeg gerne ville være over for den højtærede finansminister. I vinter og i foråret fortalte hans forgænger os, at de buketter af punktskatter, vi fik, var en midlertidig nødhjælp, og de ville blive afløst, når vi fik en meroms. Nu skal der lægges ekstra 10 pct. på, og så siger man, at de vil forsvinde, når vi får meroms. Det er lidt vanskeligt at tro på den slags løfter og beregninger. Meromssens provenu synes for længst at være spist op af den slags løfter, og det har vi også fået et indtryk af i det gamle meromsudvalg; hvordan det vil gå i det nye, det kan jeg ikke sådan sige, for vi mangler en væsentlig del af det materiale, vi skulle have fra regeringen.

I fortsættelse af mine bemærkninger før vil jeg sige, at hvis det er beskæftigelsen i byggefagene, hvis det er boligbyggeriet, hvis det er kurserne, renten og huslejen, man er bekymret for — og jeg giver regeringen ret i, at dér bør den være bekymret — så synes jeg, man skal gå den direkte vej. Hvis man vil skaffe statskassen øgede indtægter, hvis man vil begrænse befolkningens forbrugsevne og forbrug for at klare disse problemer, så kræve pengene ind, men før dem så direkte over til finansiering af boligbyggeriet, så er man sikker på at få resultat. I foråret fik vi at vide, at når der skaffedes et kasseoverskud, når dette kasseoverskud overførtes til Nationalbanken, og når Nationalbanken derpå foretog størstiledede opkøb af obligationer, så ville alt ordne sig. Det har ikke ordnet sig, det ved enhver. Det er formodentlig sådan, at det er obligationsrationeringen, der i højere grad har medvirket til den stabilisering af obligationskurserne, vi har oplevet. Jeg tror derfor, man skal holde op med troen på, at man ved hjælp af øgede skatter og afgifter i sig selv kan ordne boligproblemet, og i stedet for gå den vej, vi har foreslået: oprette en offentlig boligfond, skaffe staten de nødvendige indkomster, så den ad bevillingsvejen kan stille den fornødne kapital til boligfondens rådighed, udlåne pengene til byggeriet uden kurstab og til

[Aksel Larson.]

en fast, lav rente — så vil der begynde at komme en ændring i situationen.

Lad mig i øvrigt stille det spørgsmål, ikke blot til den højtærede minister, men til alle, som mener, at de har begreb om nationaløkonomi, mit begreb derom er måske begrænset: er det virkelig sådan, at skatter, der virker kontraktivt — jeg beder det ærede medlem hr. Poul Møller om undskyldning for dette fremmedord, men det dækker nu så godt — om skatter, der virker kontraktivt, altså nedsætter befolkningens forbrug, virkelig kan formodes at sikre beskæftigelsen? Man skulle jo nærmest tro, at det var det modsatte, der måtte ske, og man har da også hidtil, når man opererede med tanken om, at det nu var nødvendigt med en indskrænkning i den offentlige aktivitet og en begrænsning af befolkningens forbrug, sagt, at det var for at modvirke overophedning. Overophedningen er jo ikke så slem nu, måske er der ophedning, men der er i hvert fald ikke overophedning. Her vil regeringen altså gennemføre nogle direkte forbrugsbegrænsende afgifter, og resultatet af det hele kan meget vel blive, at der bliver et fald i beskæftigelsen og ikke det modsatte, selv om regeringen siger, at det er høj beskæftigelse, den tilsigter.

Hertil kommer, at indirekte afgifter har en ubehagelig tendens til at virke yderligere inflationsfremmende. Man kan nok så meget holde skatter og afgifter uden for pristallet; når afgifterne forhøjes og priserne dermed stiger, så lægger erhvervslivet sine højere avancer på, og så er der jo ikke noget som helst mærkeligt i, at lønmodtagerne, der opdager, at deres penge ikke slår så godt til, forsøger at skaffe sig øgede indtægter. Indirekte afgifter har en tendens til at virke i inflatorisk retning, det ville direkte skatter derimod ikke have.

Af denne grund stiller vi os ikke så oprangvilligt over for regeringens forslag om en forlængelse af loven om den midlertidige forhøjelse af aktieselskabsskatten. Vi tror ikke, det hverken ruinerer aktie-

selskaberne eller erhvervslivet, og jeg mener da også at have sporet, når vi hidtil har haft drøftelser om dette emne, at der var en vis almindelig velvilje i folketinget, hvad det angår. Jeg forstår nu, at det ærede medlem hr. Poul Møllers og det konservative folkepartis velvilje kan man have på et meget, meget lille sted, men derfor vil jeg alligevel tilråde regeringen at fastholde dette forslag; jeg beklager, at jeg ikke kan tilråde regeringen at fastholde de øvrige forslag, som den er kommet med i denne forbindelse.

Den højtærede minister støttede sig i sin fremsættelsestale på fagbevægelsens ønsker om lempelse i kreditstramningen af hensyn til beskæftigelsen. Jeg synes, det er aldeles udmærket, hvis regeringen tager hensyn til fagbevægelsens ønsker. Men tillad mig så at erindre regeringen om, at fagbevægelsen jo har mange andre ønsker end dette, og at vi formodentlig for øvrigt har fået kreditstramningen som følge af, at vort skattesystem er forkert.

Jeg står her med et udklip fra Aktuelt for søndag den 12. september 1965. Det er en tospaltet artikel i ramme om, hvad Dansk Arbejdsmands- og Specialarbejder Forbunds kongres har ønsket gennemført på skattepolitikens område. Jeg skal ikke læse det hele op, og jeg skal bestræbe mig for slet ikke at læse op — det bliver jo kortere, hvis man bare refererer — men jeg skal fra denne udtalelse nævne, at man mener, at det ikke så meget er forbruget som de voldsomme investeringer, der er skyld i den dårlige økonomiske udvikling. Man kræver derfor, at der tages fat på at ændre afskrivningsreglerne, og så siger man om skattesystemet, at vi må have skattefradragsreglen afskaffet, vi må have gennemført en sanering af fradragsreglerne i skattelovgivningen i øvrigt, og vi må have gennemført en mere effektiv skatteligning. Man forlanger endvidere en effektiv kapitalvindingsskat, og på boligbyggeriets område kræver man, at det offentlige i langt højere grad end hidtil går direkte ind i finansiering-

[Aksel Larsen.]

gen af boligbyggeriet, hvorpå man kræver en ligestilling mellem parcelhusejere og lejere, hvad skattebyrde angår.

Jeg henstiller til den højtærede finansminister specielt og til regeringen i almindelighed, nej, jeg henstiller omvendt, til regeringen specielt og til den højtærede finansminister i almindelighed at kigge lidt nærmere på disse krav fra fagbevægelsen og se, om det ikke var rimeligt, regeringen tog hensyn hertil.

Jeg står her med regeringens hovedorgan Aktuelt for onsdag den 1. december. Det er jo et meget interessant blad, det er det blevet nu, og hvad ser jeg her på forsiden:

„Udsalg af rækkehuse. „Dansk Familiehus“ må nedsætte udbetalingen til 7.500 kr. for at få solgt 45 rækkehuse i Ålborg.“

Ja, det belyser lidt om, hvordan det er gået med priserne på boligmarkedet, og så beskrives det her, hvorledes man har disse 45 rækkehuse stående tomme og man for at få dem afsat må lave et nyt ejerpantebrev, således at de, der vil købe dem, kun skal betale 7.500 kr. Derpå står der følgende, som jeg beder om formandens tilladelse til at citere:

„De årlige udgifter for huset vil herefter andrage 12.400 kr. — men heraf vil en ejer med en skattepligtig indtægt på 22.000-25.000 kr. opnå et nedslag i skatten på ca. 4.300 kr. om året. . . .“

Det er Aktuelt, der selv gør opmærksom på, at skattelovgivningen i Danmark er af en art, så lejerne, der betaler endogså de høje lejer i det nye byggeri, ikke får nogen som helst skattelettelse, hvorimod man, hvis man har råd til at investere i eget hus, får en ganske betydelig skattelettelse, hvilket naturligvis igen bevirker, at den højtærede finansminister får færre penge i kassen. Jeg synes, regeringen skulle tage hensyn til, hvad dens eget hovedorgan her så utvetydigt, omend indirekte, agiterer for.

I samme blad finder jeg — det er på side 11 — en stor artikel, som er et led i en kampagne, Aktuelt fører: „Den frie konkurrence ødes bort til reklame“, hvor man drager til felts mod den overhåndtagende reklame, som belaster omsætningen med større og større udgifter, som forbrugerne må betale, og den følges op af en ledende artikel: „Forbrugerne er sorteper“.

Måske skulle regeringen også tænke på dette, som nu drages frem i regeringens eget hovedorgan. Vi har fra socialistisk folkeparti sagt så tit, at ønsker man at begrænse det usunde forbrug, så må man sætte ind mod den overhåndtagende reklame, som man lader forbrugerne betale dels direkte gennem højere varepriser, dels indirekte derved, at de må betale højere skat, for at staten kan få indtægter nok, eftersom reklamen er en fradragsberettiget udgift.

Lad mig i denne forbindelse nævne, og jeg gør det også for at antyde over for regeringen, hvilke veje den kunne gå, hvis den ønskede at skaffe sig større indtægter, eller hvis den ønskede at foretage kontraktive foranstaltninger, at vi har jo — og dette være sagt også i forbindelse med resolutionen fra arbejdsmændenes kongres — opsparingspræmieringerne, som ærlig talt er det rene vanvid, men som regeringen er gået med på at gøre yderligere gunstige for dem, der er i stand til at foregive, at de sparer op, for det er jo det, der er forholdet. Vi har for halvandet år siden af den daværende finansminister fået et skøn over, hvor meget den private opsparing virkelig stiger i kraft af disse opsparingspræmieringer. Skønnet gik ud på, at den overhovedet ikke steg; i det omfang, der foregik privat opsparing, var det staten, der betalte gennem skattelettelse, som igen betaltes af andre skatteydere gennem højere skatter. Ja, nu har vi fra meromsudvalget på ny stillet spørgsmålet til finansministeren: hvordan er det med disse opsparingsordninger? Jeg håber, at man vil gennemgå det grundigt i finansministeriet og se at skaffe sig en oversigt over, hvor skadelige disse opsparingsordninger er; hvis det kunne animere regeringen til sammen med os at se at få dem afskaffet, så bliver landets økonomi sundere, så bliver skattebyrden socialt mere retfærdigt fordelt, og så får den højtærede finansminister flere penge i kassen. Og så daler de pågældendes forbrug, for de har jo et ekstra forbrug i kraft af, at man giver dem skattelettelse for fingeret opsparing.

Op videre: hvis man mener, at hurtig handling er nødvendig, og hvis man mener, at man ikke kan nå den hurtige handling ved hjælp af sådanne foranstaltninger, som jeg her har antydet, ja, så kunne man j

[Aksel Larsen.]

overveje, om man måske begyndende ved januar skulle opkræve en eller anden procent i ekstra skat, i ekstra indkomstskat. Det er ikke så administrativt besværligt, det er effektivt, det virker hurtigt, det virker ikke inflatorisk, og det er i hvert fald mere rimeligt over for befolkningen end disse indirekte skatter.

Og så er der endelig det, som naturligvis er det mest nærliggende på skattelovgivningens område, en mere effektiv skatteligning. Jeg tillader mig at foreslå regeringen, at den benytter sig af den magt, den administrativt har til at skærpe skatteligningen. Jeg foreslår regeringen, at man i år kontrollerer hver femte af alle selvangivelser — jeg så selvfølgelig helst, at de alle sammen blev kontrolleret, jeg mener: indgående kontrolleret — de måtte vel udtages ved stikprøver. Man ville sikkert derved finde adskillige fisk, som havde glemt beløb på deres selvangivelse — og det ville jo være nyttigt af mange grunde.

Jeg mener, at regeringen naturligvis på forhånd skulle bekendtgøre dette, så alt folket vidste det: i år er der fare på færde. Jeg vil tilråde regeringen, hvis den vil gøre noget sådant, at sætte en storstilet annoncekampagne i gang i december og januar: nu skal I selvangive ærligt og rigtigt. Derved ville man ganske bestemt opnå bedre selvangivelser og større skatteindtægter for staten og kommunerne i det kommende skatteår. Man kunne oven i købet gennem disse annoncer i bladene modvirke tendensen til bladdød og derved altså slå flere fluer med ét smæk.

Den højtærede statsminister har ved forskellige lejligheder understreget, at skattereformer og en effektiv skatteligning er nødvendig. Jeg står her med Politiken for den 10. september. Der er et, som det synes, ordret referat af, hvad den højtærede statsminister sagde på Dansk Arbejdsmands- og Specialarbejder Forbunds kongres den 9. september 1965. I denne tale sagde den højtærede statsminister bl. a. følgende — jeg beder om tilladelse til et meget kort citat —:

„I dag bliver alle lønmodtagerindkomster — små som store — støvsuget af skattemyndighederne, mens talrige andre indkomstgrupper har større rådeevne til

at regulere på indkomsterne, bl. a. gennem afskrivningsreglerne.“

Jeg må efter en sådan udtalelse gå ud fra, at statsministeren vil støtte reformer i den retning, jeg har talt for. Jeg må gå ud fra, at finansministeren ikke kommer ud for vanskeligheder fra statsministerens side, hvis han følger de intentioner, som jeg udmærket ved at han også selv har.

Finansministeren har efter min mening været så dristig, at det går langt ud over grænserne for forsigtighed, og jeg ser mig ikke i stand til at rose ham, således som det ærede medlem hr. Baunsgaard gjorde. Det ærede medlem hr. Baunsgaard roste ministeren, fordi han havde lovet, at budgettet ville holde, og at vi nu, hvis disse afgiftslove vedtages, ville få en skattepause på 1½ år. For at vi kan været helt klar over det, skal jeg tillade mig at citere, hvad den højtærede minister sagde i slutningen af sin tale:

„Ja, vi trænger til en skattepause. Regeringen har nøje gennemgået alle statsudgifterne for det kommende finansår. En meget stram linje er blevet lagt — nogle vil sikkert mene for stram — men dette har været og er nødvendigt, hvis ikke skatterne skulle stige endnu mere. Og dette budget vil blive holdt. Der vil ikke blive tilladt yderligere stigninger, som ikke kan holdes inden for budgettet, eller foreslået yderligere skatter for tiden indtil det finansår, der begynder den 1. april 1967.“

Det kunne være fristende at sige til finansministeren: vi vil være velvillige over for regeringens forslag, hvis finansministeren vil give det ubetingede løfte, at kan man ikke holde det, han her har profeteret, nedlægger han sit hverv som finansminister og trækker sig ud af al offentlig virksomhed. Jeg vil dog ikke afkræve ministeren et sådant løfte, for jeg ønsker ikke, at den højtærede finansminister skal nedlægge sin ministerpost, men blot sige, at de ubetingede løfter, der gives i slutningen af fremsættelsestalen, kan ministeren og regeringen ikke holde. Vi har så ofte hørt, at nu er der loft over budgettet, nu stiger det ikke yderligere. Hvordan gik det i 1962 ved omsforliget, hvor 4 partier sluttede en aftale om, at statsudgifterne ikke måtte komme op over

[Aksel Larsen.]

8.340 mill. kr.? Det holdt ikke. Der er ingen udsigt til, at budgettet holder her. Måske bliver overskridelserne ikke store; men det er farligt at give løfter på den måde.

Hvad skatter angår, har jeg ikke i den tid, jeg har været herinde, oplevet en så lang skattepause som 1½ år. Med de erfaringer, vi har fra de senere år, kan vi vist kun tænke os en skattepause i det sidste halve eller hele år forud for et folketingsvalg. Men ellers tvivler jeg på, at man kan få en sådan pause. Jeg er glad for den pause, vi har haft; jeg synes, det er godt, og jeg vil være glad for, om vi kan få en pause, så vi virkelig kan få overvejet, hvorledes vi skal få gennemført en skattereform. Men regeringen kommer til at hjælpe med til, at vi får en sådan skattereform, for det er jo ikke blot folketingets og folketingsudvalgets skyld, at det er gået langsomt. Ja, socialdemokratiets ordfører, det ærede medlem hr. Egon Jensen, mente, at det aldeles ikke var regeringens skyld. Man må undskyldte: fordi regeringen på et givet tidspunkt i vild og ubegrundet optimisme tror, at man sådan fra en måned til en anden kan indføre en merværdiafgift, behøver det jo ikke at være rigtigt. At udvalget ikke har kunnet komme igennem med sit arbejde efter valget, er i hvert fald ikke udvalgets skyld.

Hvis regeringen ønsker en skattereform, skal den komme med en meget mere udførlig skitse end den, den er kommet med; så skal den ikke komme med en skitse, der beskeden tilsigter at regulere visse skatteskalaer, men derimod med en skitse til en virkelig skattereform. Så skal den have en mening om, hvordan den vil have beskatningen indrettet i dette land, og så skal den lade være med at gøre det, den hidtil har gjort under den nuværende statsminister: bestræbe sig for i alle henseender at imødekomme det, venstre og de konservative ønsker.

Må jeg i den forbindelse advare regeringen mod tendenser til at være imødekommende over for det ærede medlem hr. Henry Christensens geniale idé om en yderligere, men bunden privat opsparing i de private pengeinstitutter. Jeg kunne under visse omstændigheder gå ind på ideen, hvis man ville fastlægge, at provenuet af en sådan bunden opsparing skulle gå direkte over i en boligfond

til en rimelig rente; men da jeg forudser, at venstre ikke vil være med til det, ved jeg jo, at den vej er lukket. Jeg vil i øvrigt tillade mig at sige, at det virker noget besynderligt, at venstre kommer med et sådant forslag — for det skal jo opfattes som et forslag. Hidtil har vi af venstre fået at vide, at pengene befinder sig bedst i borgernes lommer. Nu skal de tages ud af disses lommer; borgerne skal ganske vist have et papir på, at det er deres penge, men pengene skal ligge et andet sted, andre skal kunne anvende dem, og borgerne kan ikke selv anvende dem. Altså befinder de sig ikke i borgernes lommer — men sådan er der naturligvis så meget.

Jeg er nødt til at sige et par ord. . . .

Formanden: Jeg har fået lidt forkerte oplysninger om længden af det ærede medlems tale. Hvis der er langt endnu til afslutningen, vil jeg foretrække at afbryde mødet.

Aksel Larsen: Der er 7 minutter til afslutningen, hr. formand.

Formanden: Hvem siger det?

Aksel Larsen: Jeg.

Formanden: Jeg skal her afbryde forhandlingen og udsætte mødet til kl. 13⁴⁰.

Mødet udsat kl. 12²³.

Mødet genoptaget kl. 13⁴⁰.

Formanden: Udvalget angående forslag til lov om ændring af lov om valg til folketing og forslag til lov om ændring af lov om kommunale valg har afgivet betænkning over nævnte lovforslag. Eksemplarer vil blive omdelt.

Medlem af folketinget Poul Dam har meddelt mig, at han ønsker til statsministeren at stille følgende spørgsmål:

„Hvad bringer statsministeren til at tro, at der er realiteter bag de stadig gentagne

[Formanden.]

påstande om USAs vilje til at deltage i forhandlinger om en afslutning af borgerkrigen i Vietnam?"

Spørgsmålet vil blive optaget på dagsordenen for tingets førstkommande spørgetid.

Forhandlingen om afgiftslovforslagene genoptoges.

Aksel Larsen: Det er jo umuligt at bedømme disse afgiftsforslag, som skal give staten 742 mill. kr. i øgede indtægter om året, undtagen i sammenhæng med den øvrige skattelovgivning, herunder ligningsloven, som blev afskediget fra folketinget forleden, og forslaget til udskrivningslov, som kommer til behandling senere. Lad mig sige, at hvis man ikke kom med disse indirekte skattelove, ville indtægtsudviklingen og personskatternes udvikling bevirke, at der blev lidt bedre balance mellem direkte og indirekte skatter, end der hidtil har været; men hvis man nu lægger 742 mill. kr. eller måske rettere 602 mill. kr. på i indirekte skatter, så bliver balancen yderligere skæv. Lad mig samtidig sige, at man forudser, at i forslaget til udskrivningslov sættes bundgrænsen for formueskatten op til 150.000 kr., hvilket vil bevirke, at staten får et provenutab på 80 mill. kr. om året. Jeg synes, dette må ses i relation til, at regeringen under behandlingen af forslaget til ligningslov selv stillede ændringsforslag til sit eget forslag om forhøjelse af lønmodtagerfradraget eller rettere sagt om ajourføring af lønmodtagerfradraget, en ajourføring, som ville have kostet ca. 90 mill. kr. Man afstod fra at ajourføre lønmodtagerfradraget med den motivering, at det ville gøre det meget svært at få en skattereform.

Jeg tillader mig at påpege, at man altså ikke er så bange for at foretage mere end en ajourføring af formueskattens bundgrænse, idet man forhøjer bundgrænsen og derved berøver statskassen 80 mill. kr., uden at man synes at mene, at dette medfører frygt for, at man ikke får nogen skattereform. Det forekommer mig, at regeringen i det mindste kunne holde fast ved den hidtidige bundgrænse for formueskatten og derved sikre sig de 80 mill. kr.; ellers kommer man uvilkårligt til at ræsonnere sådan, at når det drejer sig om lønmodtagerne,

har man en karrig hånd, men når det drejer sig om formueejerne, er man rundhåndet.

Ja, dermed har jeg sagt, hvad jeg ville, og med denne meget begrænsede velvilje over for lovforslagernes indhold, omend ikke over for deres egentlige sigte, sådan som det er blevet fremstillet, vil vi naturligvis deltage i forhandlingerne i udvalget; men skal vi medvirke til at skaffe staten øgede indkomster til at rette den økonomiske balance op, vil det rigtignok afhænge af måden, man gør det på. Altså, vi vil interessere os for den måde, hvorpå man vil skaffe staten øgede indtægter, og vi vil interessere os for, hvorledes pengene skal anvendes, idet vi, som jeg har sagt, ikke har tillid til, at man kan gøre noget alvorligt ved obligationer, ved rente og ved husleje blot ved at skaffe staten øgede indtægter.

Jeg ser, at jeg ikke har holdt mit løfte om at tale i 7 minutter, og jeg må for øvrigt tillade mig at gøre opmærksom på, at adspurgt, før jeg fik ordet, oplyste jeg, at jeg muligvis ville tale maksimalt en halv time, så jeg synes ikke, at der er sket noget særlig galt. På den anden side kan jeg heller ikke dy mig for at erindre om, at forleden havde vi en lille højtidelighed oppe i socialistisk folkepartis gruppeværelse. Der var tingets højtærede formand til stede, og han sagde meget rigtigt, at nu havde han da endelig lejlighed til at afsløre Aksel Larsen. Jeg konstaterer, at her for en halvanden time siden, var det ikke mig, der blev afsløret.

Formanden: Der kan som bekendt ikke diskuteres med formanden; men det bør vel siges ved denne lejlighed, at vor frokostpause var rigelig trængt af mødet i det udenrigspolitiske nævn, og at jeg derfor måtte sætte pris på, at de aftalte tider nogenlunde stramt overholdtes — folketingssekretæren meddelte mig, at det ærede medlem ville tale mellem et kvarter og en halv time. Da den halve time var overskredet, tillod jeg mig stiltørdigt at spørge det ærede medlem, hvor længe der var til enden.

Rimstad: Inden for vort parti synes vi, at den måde, hvorpå regeringen har valgt at føre dette kompleks af afgiftslovforslag igennem

[Rimstad.]

folkettinget, er lige så hensynsløs, som den er planløs og formålsløs. Under visse omstændigheder kan det have betydning, at afgiftslovforslag vedtages fra den ene dag til den anden, fordi man derigennem forhindrer en for lovenes formål skadelig hamstringsbølge i at sætte ind, men det er der jo slet ikke tale om i dette tilfælde. Tværtimod måtte regeringen på forhånd vide, at den med hensyn til denne sag ikke ville kunne få dette forslagskompleks vedtaget i noget særlig hastigt tempo, og at den derfor ikke havde behøvet denne forcering, som over for befolkningen blot understreger en evneløshed til at regere, som allerede i lang tid har ligget åben til beskuelse. Der er således ingen mening i at fremsætte 5 omfattende afgiftsfor-slag vedrørende på tilsammen 770 mill. kr. om torsdagen og forlange de samme forslag behandlet første gang den næste dag, om fredagen. Den panikstemning, dette fremkalder, kan næppe være til nogen taktisk hjælp for regeringen.

I vort parti har vi opdelt de 5 lovforslag i 2 grupper, nemlig den gruppe, der omfatter lovforslag, som pålægger erhvervslivet nye byrder, og den gruppe, der på sædvanlig, man kunne fristes til at sige fantasiløs måde endnu en gang forhøjer afgifter, afgifterne på befolkningens nydelsesmidler.

Den første gruppe skal jeg ikke sige mange ord om. De uafhængige har hele tiden advaret imod den fremgangsmåde at give produktionen sådanne skattemæssige kår, at dens konkurrenceevne over for udlandet reduceres. Det synspunkt har socialdemokratiet altid haft forfærdelig svært ved at få øje på. Det er, som om det almindelige misundelseskompleks, der er så fremtrædende inden for vort lands største parti, har blændet partiets øjne på en måde, som er til stor skade for vort samfund i almindelighed, og som under de forhåndenværende særlige omstændigheder kan fremskynde det tidspunkt, hvor den nuværende forholdsvis gode valutastrøm ind over landets grænser vil begynde at aftage i et tempo, som regeringen bestemt ikke vil synes om. Der er allerede på dette tidspunkt tegn i sol og måne på, at den af regeringen understøttede inflation og de til denne knyttede længlidninger og automatiske dyrtidsreguleringer har bragt vor internationale konkur-

renceevne så langt ned, at vi er nær ved det punkt, hvor ikke alene en valutamangel vil gøre sig gældende over for råvaresituationen, men hvor først og fremmest den fulde beskæftigelse, som vi alle ønsker, kommer i farezonen.

Man kan undre sig over, at regeringen helt øjensynligt forlanger anskuelserunder-visning for at lade sig overbevise om, at forholdene virkelig er sådan, som alle vi andre kan se at de tegner sig. For anskuelserundervisning betyder i dette tilfælde, at regeringen vil komme for sent med de nødvendige forholdsregler til at kunne rette situationen op. Der er på dette sted en meget nær sammenhæng mellem regeringens øjensynlige tilbøjeligheder til at lade fem og syv være lige og den samtidig meget ødsle og meget letsindige omgang med de midler, som skal garantere opretholdelsen af vor i forvejen meget høje levestandard. Fra de uafhængiges side vil vi derfor helt afvise at være med til at lægge yderligere byrder på erhvervsliv og produktion.

Med hensyn til den anden gruppe af disse kun lidet overvejede afgiftsfor-slag, der drejer sig om at give øllet og cigaretterne endnu en omdrejning af afgiftsskruen, skulle det ikke være nødvendigt at gentage det mange gange tidligere fremførte om at vise hensyn over for den del af befolkningen, der har deres beskæftigelse og indtjening på disse områder, og heller ikke om at betænke, at det punkt jo kan tænkes at være nået, hvor yderligere belastning ikke vil forøge afgiftsprovenuet.

Fra de uafhængiges side vil vi denne gang først og fremmest understrege, at vi ikke ønsker at give regeringen flere penge mellem hænderne, når det nære fortilfælde har vist, at den ikke har karakter og forståelse til at gennemføre en tilstrækkelig finanspolitisk linje, men simpelt hen i sit forbrug anvender de penge, som den har opkrævet hos befolkningen med finanspolitisk begrundelse.

Dette, at regeringen til den enkelte borger siger, at den ikke af hensyn til virkningen af et overdimensioneret forbrug kan tillade ham at beholde de midler, han har indtjent, men må inddrage disse i statskassen, og gennem lovforslag som de foreliggende lader handling følge på ord for derefter selv at bruge de inddrevne midler i stedet for at akkumulere dem, er i hvert fald ikke

[Rimstad.]

en fremgangsmåde, som vi vil dele ansvaret med regeringen for.

Så vil jeg sige nogle ord om det forslag eller den tanke om endnu en bunden opsparring, som den ærede ordfører fra venstre fremkom med. Det er jo ikke noget nyt, der ventileres. For 1 år siden, da vi i en lignende situation som den nuværende foreslog bunden opsparring, vandt vort forslag ikke bifald, heller ikke hos det parti, der nu selv er inde på tanken. Jeg vil gerne sige, at vi stadig er interesserede i en sådan vej ud af det økonomiske uføre, men vi er nødt til at understrege, at vor medvirken vil være afhængig af, hvordan et eventuelt forslag udformes. Vi tror ikke på muligheden af, at man gennem en bunden opsparring kan støtte obligationskurserne og derved reducere renteniveauet. Vi har tidligere selv beskæftiget os med sådanne muligheder, men vi har opgivet dem som uigennemførlige. Derimod anser vi forrentningsspørgsmålet ved en sådan opsparring for meget vigtigt, og vi vil anbefale en renteudskydelse med en påfølgende kortere, men større forrentning som en vej, der muligvis kan reducere det nødvendige omfang af sådanne spareforanstaltninger.

Jeg kan altså på mit partis vegne sammenfatte vor stilling til disse 5 lovforslag således: vi vil ikke give regeringen disse nye muligheder for et øget statsforbrug; vi vil derimod gerne være med til at overveje et forslag om bunden opsparring, men understreger allerede på dette tidspunkt, at vor tilslutning vil afhænge af den nærmere udformning af forslaget.

Niels Westerby: Det høje ting må undskylde mig, at jeg dvæler lidt ved den fjerde franske republik. Som det høje tings medlemmer ved, foregår der i øjeblikket en valgkamp i Frankrig om præsidentposten, og alle kandidater under denne valgkamp gør sig den størst mulige umage med at lægge mest mulig luft imellem sig og den fjerde franske republik — altså den republik, der var før de Gaulle. Det er simpelt hen livsnødvendigt for den enkelte kandidat at lægge så megen luft som muligt imellem sig og det gamle franske system for at kunne vinde tillid i den franske befolkning i øjeblikket.

Medens jeg har lyttet til den debat, der har fundet sted i formiddags, har jeg næsten følt det sådan, at en række af det høje tings medlemmer måske om en halv snes år kan komme til at befinde sig i en lignende situation i Danmark: at de må lægge luft imellem sig og det, der er sket i år og i de foregående år i dansk politik i form af manglende løsning af de problemer, som skal og må løses.

Jeg må også sige, at den forgiftning, som i øjeblikket finder sted i det parlamentariske liv her i folketinget, når det gælder om at finde en løsning af problemerne, vel også i et vist omfang ikke bare hersker i det høje ting, men har kunnet springe op i presseløgen og ud i dagbladene.

Jeg har lagt mærke til en lang række dagblades kommentarer i den aktuelle situation. Og hvad drejer de sig om? Er det sådan, at dagbladene er fyldt med saglige betragtninger for og imod kasseoverskud, omkring inflationen, om pristigningerne, om kreditstramningen, om den høje rente og alle de mange problemer, vi bør beskæftige os med? Nej, det kommer i anden række. Det, man i første række beskæftiger sig med i bladene, er spørgsmål som disse: om regeringen kan leve, om den kan få sin vilje, om den ikke kan leve, om den ikke kan få sin vilje, om det ærede medlem hr. Skytte er i lommen på det ærede medlem hr. Poul Hartling eller omvendt, om det konservative folkeparti føler sig isoleret eller føler, at det har hånd i hanke med venstres linje — alle den slags partitaktiske betragtninger, som jo lammer muligheden for, at vi kan gå til sagen og få de saglige problemer løst. Og det er jo en løsning af problemerne, befolkningen har brug for. Det er forholdsvis ligegyldigt for befolkningen, om statsministeren hedder Sørensen eller Krag. Det, der er afgørende for befolkningen, er, om den kan få løst de problemer, der trykker, og det kan den ikke, når de partitaktiske spring her i folketinget lammer forsøget på at nå en sådan løsning.

Som situationen tegner sig i øjeblikket, er de problemer, der i første række melder sig, følgende: for det første inflationsproblemet. Vi ved, at pr. 1. oktober blev der udbetalt to pristalsportioner, og det var udtryk for prisstigninger, som også har givet

[Niels Westerby.]

sig udtryk i, at de selvstændige, i form af avancer, har fået de samme større indkomster som lønmodtagerne. Vi ved, at der heri ligger en kim til yderligere prisstigninger. De to pristalsportioner fra 1. oktober bærer i deres skød kimen til nye prisstigninger. Vi ved også, at vi har haft en bølge af prisstigninger i sommer, og vi ved, at der i øjeblikket er et meget stærkt efterspørgselspres. Vi må derfor regne med, at prisstigningsproblemet er et virkelig alvorligt problem, som det gælder om at standse.

For det andet: valutaproblemet. Tallene har været noget bedre i de senere måneder, og der er en ganske betydelig valutabeholdning. Det er ikke her, problemet ligger i første række, men det er et problem, som man bestandig må have sin opmærksomhed henvendt på.

For det tredje: pengepolitikken. Og pengepolitikken kan vel deles op i 2 forgreninger; den ene er kreditstramningen og den anden er den høje rente. Det er blevet påvist af flere ordførere, at dette har sin store betydning for boligbyggeriet, og det er utvivlsomt rigtigt. Hvis kreditstramningen fortsætter, må man se i øjnene, at der bliver en meget væsentlig nedgang i boligbyggeriet. Jeg tør ikke sige, om det springer ned fra 40.000 lejligheder om året til 30.000 lejligheder eller endnu mindre, men i alt fald vil der blive en væsentlig nedskæring af boligbyggeriet, samtidig med at vi ved, at der findes mange mennesker, som ikke kan få det fornødne tag over hovedet.

Det er imidlertid ikke bare boligbyggeriet, der rammes, det er jo også landbruget. Landbruget står over for en strukturændring, der måske er endnu mere vidtrækkende og betydningfuld end den strukturændring, landbruget foretog i 80erne og 70erne i forrige århundrede. Kreditstramningen rammer landbruget hårdt; hvis landbruget skal kunne blive det selvhjulpne erhverv, som danske landmænd ønsker det skal være, er det nødvendigt, at der er mulighed for kapitaltilførsel til landbruget. Det er nødvendigt, at landbruget ikke standses i sin udvikling af kreditstramningen. Det er også nødvendigt, at det ikke hæmmes af den høje rente. De samme betragtninger kan delvis også anføres for byerhvervenes vedkommende.

De problemer, vi i første række har at bakske med i dag i det høje ting, er prisstigningsproblemet, kreditstramningen, den høje rente og valutaproblemet. Må jeg om den høje rente gøre den bemærkning, at den er jo ikke fremme i billedet i debatten i dag. Det er nærmest kun kreditstramningen, man beskæftiger sig med, men den høje rente har nogenlunde de samme virkninger som kreditstramningen. Enhver ved, at huslejen i nybyggeriet bestemmes af renteniveauets højde mere end af noget andet, og når det er tilfældet, har vi også forklaringen på de høje lejer i nybyggeriet, der betyder, at folk med ganske almindelige indtægter ikke har råd til at bo i de nye lejligheder.

Vi må altså se i øjnene, at byggeriet kan gå ned, kan blive standset alene af den grund, at renteniveauet er så højt og lejerne dermed så høje i nybyggeriet, at folk ikke har råd til at bo der, og så er der ikke nogen, der tør bygge. Også denne side af sagen er vigtig.

Det hele hænger mere eller mindre sammen med, at efterspørgselspresset er for stærkt, og derved medfører det vort valuta-problem, prisstigningerne og det problem, at Nationalbanken har måttet stramme til med kreditstramning, og at man har fået den udvikling på obligationsmarkedet, som man har. I 1964 steg pengeindkomsterne ca. dobbelt så meget som produktionen — måske ikke lige den enkelte borgers, men den samlede befolknings pengeindkomst — og derfor fik vi alle de problemer i 1965. Men i 1965 stiger pengeindkomsten i befolkningen gennemsnitlig mere end dobbelt så meget, nemlig $2\frac{1}{2}$ -3 gange så meget som produktionen; det er den sandhed, vi må se i øjnene. Det vil altså sige, at der ikke i produktionen er dækning for mere end ca. 40 pct. af den større pengeindkomst, folk har fået i 1965. Det må give meget alvorlige problemer både med hensyn til prisstigningerne, valutaproblemet, kreditstramningen og den høje rente, altså de problemer, der trykker borgerne her i landet i øjeblikket.

Det er vel nok sådan, at der er glæde i den danske befolkning over de vundne goder, men jeg tror, den glæde, der er for de vundne goder, der består i, at produktionen er steget med ca. 5 pct. om året og pengeindkomsterne noget lignende i gennemsnit i de sidste 7-8 år, er blevet noget reduceret af, at man

[Niels Westerby.]

ligesom har fornemmelsen af, at man balancerer på, om ikke afrundens rand, så i hvert fald randen af de virkelig alvorlige problemer. Man har ligesom på fornemmelsen, at de vundne goder kan sættes over styr, hvis ikke der rebes sejl.

Det er meget vigtigt, at det høje ting er i stand til at løse disse problemer, at man er i stand til at samle sig om dem og få gjort noget ved det, så det ikke bliver som i 1964, da enhver vidste, at der måtte gøres noget i efteråret 1964. Man forhøjede, hvad rimeligt var, tjenestemændenes lønninger, og man skaffede nogenlunde dækning for denne forhøjelse; men tog man i det høje ting virkelig fat på problemerne, som man vidste var der? Nej, man udskød dem.

Så tog man fat igen i marts måned i 1965, og det var meget svært at skaffe den fornødne politiske tilslutning til at få gjort noget virkelig effektivt. Situationen var jo i marts måned 1965 den, at vi ville have fået et vældigt kasseunderskud, ikke et kasseoverskud, men et kasseunderskud, i det finansår, som vi nu er inde i, hvis ikke det, der skete i marts måned, var blevet gjort. Dette kasseunderskud ville have forøget efterspørgselspresset meget kraftigt; det ville have betydet, at vi i sommeren og efteråret og denne vinter ville have oplevet en forrygende inflation og valutatab og kreditstramning og høj rente; der sagde sparto til alt, hvad vi tidligere har oplevet.

Det lykkedes i marts måned 1965 at ride stormen så nogenlunde af. Det, vi i øjeblikket lider under, er de alvorlige efterdønninger af, at der ikke blev gjort nok. Og det er jo i virkeligheden det, der er sket her i det høje ting i de 20 år efter krigen. Har vi virkelig kunnet drøfte reformer på de forskellige områder og gøre noget ved dem? Har vi virkelig kunnet gøre noget ved boligpolitikken, ved landbrugspolitikken, ved socialpolitikken, ved kulturpolitikken, har vi virkelig kunnet beskæftige os med forsvars- og udenrigspolitikken? Nej, det problem, som det høje ting hele tiden beskæftiger sig med, er

de økonomiske kriser, som vi har haft med regelmæssige mellemrum — økonomiske kriser, som er selvskabte plager, fordi det høje ting ikke har været i stand til at løse sin opgave.

Jeg ved godt, at der fra konservativ side under det ærede medlem hr. Poul Sørensens ledelse føres en vis visnepolitik i det høje ting. Det ærede medlem hr. Poul Sørensens forgængere, højre, oplevede jo under Estrup, at der blev ført visnepolitik. Da gjorde man visse erfaringer om, hvad det betød. Det var vel også berettiget dengang, hvor man havde fået et ministerium, som var udpeget af kongen, og som var i strid med folketingets flertal, men det er ikke rimeligt under de forhåndenværende forhold, hvor der må gribes ind og foretages noget, at et stort parti forsøger at føre visnepolitik eller sidde med korslagte arme.

Jeg er sikker på, at det ærede medlem hr. Poul Sørensen og hans parti ville kunne få stor indflydelse, hvis det ville gå ind i praktisk arbejde. Det kan ikke være tilfredsstillende for så stort et parti, at det, siden det var medindehaver af regeringsmagten fra 1950 til 1953, bogstavelig talt ingen praktisk indflydelse har haft i dansk politik. Der kan siden 1953 næsten ikke nævnes ét område, hvor det konservative folkeparti har haft virkelig indflydelse. Jo, ét. Da man indførte engrosomsen i 1962, var det det konservative folkepartis skyld, at man fik denne og ikke en detailoms. Det er bogstavelig talt det eneste område, hvor man kan nævne praktisk konservativ indflydelse siden 1953; ellers har partiets stilling ytret sig i en henholdende politik, som man også har fået andre til at beskæftige sig med.

Hvis vi ikke bliver i stand til at handle i den situation, der foreligger nu, hvis vi ikke bliver i stand til at få en anden arbejdsform herinde i folketinget, så tror jeg, vi må se i øjnene, at det høje ting ikke vil være i stand til at løfte den opgave, som det bør løfte. Kravene til smidighed og til aktiv handling er større for det høje ting end tidligere. Der er flere og større proble-

[Niels Westerby.]

mer, og der må føres en smidig og aktiv, økonomisk politik; det var noget, man ikke gjorde tidligere. Derfor er kravet til det høje ting om handling også større, og forstår det høje ting og regeringen ikke at leve op til de større krav, ja, så må man se i øjnene, at det høje tings, de politiske partiers og den enkelte politikers autoritet og tilliden til dem vil lide ubodelig skade.

Man kan forstå på de bemærkninger, jeg har gjort, at jeg er stærk tilhænger af, at vi nu får taget alvorligt fat, får skåret den falske købekraft væk og får dæmpet det efterspørgelsespres, som giver en række problemer på valutaområdet, på prisstigningsområdet, og på kreditstrammings- og renteområdet.

Jeg vil gerne sige med det samme, at jeg har mine alvorlige betænkeligheder ved de lovforslag, som regeringen er kommet med. Jeg har den alvorligste betænkelighed på den måde, at jeg ikke føler mig overbevist om, at det er nok. Det er måske heller ikke den heldigste og mest fantasifulde måde, regeringen har grebet disse problemer an på, men det hænger jo sammen med, at det høje ting ikke har kunnet løse problemet om en merværdiafgift. Når man må møde op i dag og bede om afgifter på tobak, på spiritus og på enkelte andre varer, og de gamle fantasiløse objekter skal holde for igen, så hænger det sammen med, at det høje ting har diskuteret merværdiafgift i årevis uden at få gjort noget ved det. Man siger i enhver debat „skattereform“, og alt bliver henvist til løsning i forbindelse med en skattereform. Det har man gjort i 10 eller 12 år, men der er ikke kommet nogen skattereform endnu, og jeg nærer alvorlig frygt for, at der heller ikke kommer nogen på denne side af 1970. At man over for befolkningen i én uendelighed disker op med ordet „skattereform“, lægger blot en dæmper på bestræbelserne for at få løst de konkrete problemer. Det er i virkeligheden sådan, at når vi ikke får en skattereform, når vi ikke finder en bedre praktisk måde at dæmpe efterspørgselspresset på end ved at komme med en række afgifter, så hænger det sammen med, at man ikke kan få taget sig sammen til at få gennemført merværdiafgiften. Det ærede medlem hr. Baunsgaard sagde i formiddags, at han var klar over, det var et stort ansvar,

han havde påtaget sig ved at sige, at man ikke ville være med til at gennemføre merværdiafgiften med en enkelt stemmes flertal. Jeg vil gerne understrege det ærede medlems ord herom. Det var et meget stort ansvar at påtage sig, for det havde en øjeblikkelig virkning i retning af at dæmpe lysten til at medvirke til en reform i forbindelse med merværdiafgiften hos indtil to partier her i det høje ting.

Jeg tror altså ikke, at det foreslåede er nok til at løse problemerne, og der er den alvorlige fare, at befolkningen venter, de skal løses. Man har for tit set buketter og indgreb, og man tror ikke rigtig på dem, fordi de kommer med for korte mellemrum. Vi skal være meget varsomme med at komme med for små indgreb, som ikke hjælper, og dermed kompromittere den eneste vej, det eneste middel, man har i en situation som den foreliggende til at løse problemerne.

De, der er modstandere af at føre den aktive finanspolitik, som er så fornøden i øjeblikket, anviser jo ikke nogen anden vej. Ja, man kan sige indkomstpolitik, og den kan også være en vis hjælp, men hovedlæsset må nu engang trækkes af finanspolitikken, ellers vil indkomstpolitikken slå uuhjælpelig fejl, således som vi har oplevet det så mange gange tidligere. Man kan godt indføje ønsket om en indkomstpolitik, jeg havde nær sagt i kirkebønnen, men det vil ikke i sig selv hjælpe, når det økonomiske klima er af en sådan art, at man ikke gennem finanspolitikken har en impuls for arbejdsgiverne og fagforeningerne til at medvirke til en gunstig lønudvikling, og når man heller ikke derigennem kan holde igen på priserne, således at avanceindkomsterne for de selvstændige erhvervsdrivende ikke bliver for store.

Jeg kunne godt tænke mig, at der ud over de veje, som regeringen har peget på, kunne betrædes flere andre veje som supplement hertil. Jeg vil gerne henlede opmærksomheden på det ærede medlem hr. Henry Christensens forslag om en bunden opsparring. En sådan vil naturligvis rejse en række tekniske problemer: skal den kun foregå i pengeinstitutterne, eller skal den også kunne foregå i obligationer og eventuelt i forsikringer? Hvordan skal pengeinstitutterne forholde sig med de midler, der ind-

[Niels Westerby.]

betales? Må de låne dem ud, eller skal de også være bundet her? Der kan naturligvis rejses mange flere tekniske problemer, men jeg og liberalt centrum stiller os sympatisk over for denne tanke, ikke som det eneste middel, men som noget, der kan gøre, at vi virkelig kan blive handlekraftige og foretage noget mere end det, regeringen foreslår.

Jeg kunne også tænke mig at rejse et andet spørgsmål. Nok er afgifterne på tobaksvarer, øl og den slags nydelsesmidler — det, man plejer at kalde giftskatterne — steget mange gange igennem årene, men hvis man ser på, hvordan prisniveauet i øvrigt er i det danske samfund, vil jeg alligevel tro, at de varer, der er giftskatbelagte, ikke er steget så meget som prisniveauet i al almindelighed.

Man kunne jo overveje at, om jeg så må sige, pristalsregulere de afgifter, der er på afgiftsvarerne. For at sige det på jævnt dansk: når pristallet stiger så meget, 3 points, at det bliver lønregulerende, skulle man f. eks. lade cigaretafgiften stige med 1 øre, øllet med 3 øre o. s. v. Det ville betyde, at den merudgift, staten får, når pristallet stiger, og som jo for hver portion andrager ca. halvandet hundrede millioner kroner, af sig selv derigennem ville blive dækket nogenlunde. Jeg ved nok, at der også her vil blive en række tekniske problemer ligesom med det ærede medlem hr. Henry Christensens forslag. Selv om nu den højtærede finansminister har beregnet en reserve på finanslovsforslaget, for det tilfælde at pristallet skulle stige med virkning for lønninger og andre udgifter fra 1. april 1966 og eventuelt igen pr. 1. oktober, er der jo mange andre gode grunde til at have denne reserve, og kunne vi klare problemet sådan, at vi fik en automatisk dækning for statens udgifter i form af, at man pristalsregulerede giftskatterne, så tror jeg, det ville give en i høj grad fornøden reserve til at løse problemerne.

Jeg vil også gerne nævne en sådan tanke som en udbygning af ATP-ordningen. Jeg tænker ikke her på den store ATP-ordning, som der er nedsat en kommission til at overveje, den skal jo gennemføre noget i retning af den svenske ordning; men jeg tænker på en videreudbygning af den nuværende ordning. Hvis man lod den omfatte alle og

gjorde den dobbelt så stor, som den er nu, og naturligvis lod folk betale bidrag til den, ville det på årsbasis betyde et beløb på mellem 300 og 400 mill. kr., der kunne efterspørge obligationer. Folk ville betale bidrag til ATP-ordningen af to grunde: for det første ud fra deres eget egoistiske ønske om at få mere tryghed, når de blev ældre, men også af den grund, at man så ville være med til at finansiere det boligbyggeri, som alle efterlyser, men som man er nødt til at skære ned, fordi forbruget er for højt.

Sandheden er jo i virkeligheden, at vi lader forbruget stige til bristepunktet og ikke griber ind over for det med den økonomiske politiks midler. Når forbruget stiger til bristepunktet, og når vi har det høje investeringsniveau og det forholdsvis store boligbyggeri, vi har nu, bliver samtlige vore ressourcer beslægtet helt til bristepunktet. På et eller andet punkt må man skære ned.

Liberalt centrum mener, at de offentlige investeringer, samfundsinvesteringerne i uddannelse og forskning, trafiknet, hospitalsvæsen og plejehjem, absolut ikke er noget, der skal skæres ned. Den højtærede økonomiminister har forelagt et flerårigt budget på disse felter, som jeg absolut vil karakterisere som værende i underkanten af, hvad der er fornødent på disse områder, hvis problemerne skal løses. Vi ønsker at have de størst mulige samfundsinvesteringer på de områder, som der er fremtid i, og til gengæld holde igen på det offentlige forbrug. Vi ønsker også, at der skal være de størst mulige private investeringer og vil derfor ikke være med til at gribe ind på en række områder med at reducere afskrivningsreglerne og forskellige andre ting.

Men når man både ønsker de størst mulige samfundsinvesteringer og de størst mulige privatinvesteringer, så må der skæres ned på et andet punkt, og det må blive det private forbrug. Man kan ikke ønske både private investeringer og samfundsinvesteringer, højt boligbyggeri og højt privatforbrug; et eller andet område må holde for. Det er i virkeligheden hykleri, hvis man i en politisk tale siger, at alt kan ske, og det er i virkeligheden det, vi kommer til at sige alt for tit. På et eller andet område må man holde igen, og det må blive på det private forbrugs område, hvis der skal være

[Niels Westerby.]

balance i samfundsøkonomien, og hvis vi skal kunne opretholde høje offentlige investeringer og høje private investeringer.

Jeg vil derfor gerne slå til lyd for, at man nu forhandler videre i udvalget om den af regeringen foreslåede buket, selv om det er blevet en fantasiløs buket, fordi det høje ting ikke har kunnet tage sig sammen til at få gennemført merværdiafgiften, men at denne buket i sig selv er fornøden for at dæmpe efterspørgselspresset.

Derudover må man tage andre ting op; jeg nævnte spørgsmålet om pristalsreguleringen af afgifterne, og jeg nævnte spørgsmålet om ATP. Jeg vil også i debatten indføre spørgsmålet om en sukkerafgift på 50 øre pr. kg; det vil give ca. 70 mill. kr. om året. Så kan man jo sige, at sukkeret er der vel nok en del der synes smager godt, men det er absolut ikke den sundeste del af vore fødevarer, vi her rammer. Jeg tror, en stor del af sukkerforbruget her i landet vist er mere, end hvad godt er for vores alle sammens helse, så jeg tror, det vil være et godt sted at lægge en afgift. Jeg vil altså gerne foreslå en afgift på sukkeret. Jeg tror i det hele taget, vi må se situationen i det lys, at nu må der foretages så meget, at vi er sikre på, at det kan holde, og at vi ikke kompromitterer os selv ved, at det ikke bliver nok.

Det ærede medlem hr. Poul Møllers betragtninger om budgetteknik — nemlig at man bør sige til styrelserne, hvor meget de enkelte styrelser bør råde over, i stedet for bare at indkræve et budget for hver enkelt styrelse — er sikkert rigtige. Jeg tror også, at det vil gøre det lettere at fremme stigningen i samfundsinvesteringerne, hvis man lægger en sådan ramme fra regeringens side. Jeg vil altså gerne anbefale, at den høje regering tager spørgsmålet om en ændret budgetteknik op. Jeg tror, at det ærede medlem hr. Poul Møllers tanker på dette område er såre sunde.

Knud Hertling: Jeg må ærligt indrømme, at det gjorde mig noget bekymret, da det ærede medlem hr. Poul Møller under sin ellers udmærkede tale pegede på statens udgifter til Grønland som et område, hvor besparelser først og fremmest kan findes. Det er muligt, at Grønlandsadministrationen er stor og for stor, men jeg tvivler stærkt

på, at den har det omfang, som det ærede medlem hr. Poul Møller fortalte os. Den højtærede minister for Grønland kan måske give det høje tings medlemmer klar besked om omfanget af denne administration.

Det må være mig tilladt at sige, at jeg ikke kan være enig med det ærede medlem hr. Poul Møller i, at det først og fremmest er Grønlandsbevillingerne, man må se på, når man skal tale om besparelser af statens udgifter. Den udvikling, som er sat i gang i Grønland, er noget, som vi meget gerne ser fortsat og helst fortsat i forstærket grad. I forbindelse med det, som det ærede medlem hr. Poul Møller pegede på, med besparelser inden for administrationen, kan jeg måske nævne, at min bekymring skyldes, at hvis man ikke bemande de forskellige områder med et passende antal mennesker, der skal kunne udføre opgaverne rigtigt, vil vi nok i længden opdage, at det bliver dyrere for staten, og at man udsættes for kritik, fordi man ikke har gjort tilstrækkeligt i Grønland.

Over for de muligheder, som det ærede medlem pegede på, da har vi jo her for nylig fra den højtærede økonomiminister modtaget et program for de offentlige investeringer fra 1966-67 til 1969-70, og det fremgår af dette program, at bevillingerne til investeringer i Grønland kommer til at stige jævnt op til 1969-70. Det er den udvikling, vi meget gerne ser, og det er klart, at når vi vil være med til forøgede investeringer i Grønland, må vi også være så ærlige at sige, at vi også ønsker at medvirke, når det drejer sig om dækning af disse udgifter. Det er den situation, vi befinder os i i dag. Staten bruger for mange penge, men jeg skal ikke udelukke, at man under udvalgsbehandlingen kan komme ind på forskellige områder, hvor man virkelig kan finde frem til forskellige muligheder for besparelser; det skal jeg ikke blande mig ind i.

Når jeg har ønsket at tage ordet her i dag, er det ikke, fordi jeg er lykkelig over at se de lovforslag, som den høje regering har fremsat, det er jeg langtfra. Men når det gælder om at finde frem til en sund og sundere udvikling inden for statens økonomi og vi derved også kan være med til at sikre de penge, som den danske stat skal bruge i Grønland, da vil jeg gerne tilsige min positive medvirken til den slags forsøg. Selv om

[Knud Hertling.]

Jeg altså langt fra er glad for disse forslag, vil jeg alligevel tilsige den høje regering min positive medvirken til lovforslagenes gennemførelse, men samtidig udtrykke ønsket om, at regeringen ikke på forhand afslår de forskellige andre indtægtsmuligheder, som man fra oppositionens side har talt om, muligheder, som måske også kan være med til at ændre billedet, men alligevel vil have samme gode virkning som regeringens lovforslag.

Finansministeren (Henry Grønbaum): Jeg vil først takke samtlige ordførere for den saglige tone, der har præget deres indlæg. Der er lagt op til en saglig drøftelse af disse lovforslag, som jeg da gerne vil prøve på at fortsætte.

Til den ærede ordfører for socialdemokratiet hr. Egon Jensen vil jeg sige, at jeg ikke selv er glad for, at vi nu igen skal lægge så store afgifter på forholdsvis få varer og et forholdsvis begrænset udsnit af det samlede forbrug. Jeg er ganske enig i, at når vi er i den situation, at vi igen må gribe til denne ikke helt gode udvej, så skyldes det netop, at man ikke her i folketinget har kunnet blive færdig med den mere vidtgående skattereform, som ville have givet mulighed for at lægge skatterne på et bredere vareudsnit. Jeg er enig i, at der er grænser for, hvor langt man kan gå med beskatningen af disse varer, og jeg finder egentlig, at beskatningen tangerer det, der kan gøres, ja, måske endda har overskredet det, når man ser det på lidt længere sigt. Jeg er altså tilhænger af en mere generel afgift på forbruget, sådan at man ikke for hårdt rammer enkelte områder.

Om et af de væsentlige spørgsmål, der har været rejst i debatten af de ærede medlemmer hr. Henry Christensen og hr. Poul Møller — jeg tror også, at de ærede medlemmer hr. Baunsgaard og hr. Aksel Larsen var inde på det — nemlig spørgsmålet om, hvorvidt disse lovforslags gennemførelse er et spørgsmål om dækning af udgifter, eller det bare er et spørgsmål om at skaffe et kasseoverskud som led i konjunkturpolitikken, kan man sige, at det måske til en vis grad er en diskussion om ord. Jeg er både enig og uenig i, at der er dækning for udgifterne, uden at man i og for sig behøver

at forhøje selve kasseoverskuddet, men jeg synes ikke, betragtningen er helt rigtig, for det, der må være udgangspunktet for betragtningen må jo trods alt være, at vi skal føre en økonomisk politik, som er bestemt af den økonomiske situation i landet, og her tænker jeg først og fremmest på den fulde beskæftigelse.

Det er trods alt sådan efterhånden, at man praktisk taget i hele den vestlige verden er enig om, at i samfund af den struktur med den økonomiske situation, vi heldigvis har haft i Danmark i de senere år — og som man før os har haft i en lang række andre vestlige lande, der før os har forstået at føre den rigtige økonomiske politik for at skabe fuld beskæftigelse — må den økonomiske politik fra statens side gå ud på at holde et vist overskud på statens budget, hvad enten det så er et kasseoverskud, der hovedsagelig har med likviditeten at gøre, eller et overskud på anlægs- og driftsbudgettet. Det er der i den grad enighed om, at i en rapport fra OECD i foråret til os om disse problemer med den sædvanlige henstilling til os om at føre en bestemt økonomisk politik blev det sagt, at vi skulle have et kasseoverskud på omkring 1 milliard kroner, og at vi derudover skulle have overskud på vores anlægs- og driftsbudget.

Dette er og bør altså være udgangspunktet for vores økonomiske politik. Dertil kommer, at når nu også Nationalbanken siger til os, at vi bør fortsætte den stramme finanspolitik — man har ikke sagt til os, at vi yderligere skal stramme finanspolitikken, men at vi bør fortsætte den stramme finanspolitik — for dermed at give mulighed for en vis lempelse af kreditstramningen og her henviser til det kasseoverskud, vi har på nuværende tidspunkt, så ligger der heri simpelt hen, at vi, hvis vi vil føre en fornuftig økonomisk politik her i landet — og det går jeg ud fra vi alle sammen ønsker at gøre — for næste finansår skal gå ud fra den forudsætning, at vi skal skaffe et kasseoverskud på omkring de 1.000 mill. kr. Det er mig for så vidt ligegyldigt, om man snakker om kasseoverskud eller overskud på drifts- og anlægsbudgettet — overskuddet på drifts- og anlægsbudgettet skal bare være så meget større.

Dette er altså baggrunden for regeringens opfattelse af, hvad der er det rigtige, og

[Finansministeren.]

hvilken økonomisk politik der bør føres i den kommende tid. Det var også det, der lå bag, da vi i sin tid kom frem til de 1.200 mill. kr. som mål for kasseoverskuddet. Det var netop ud fra den betragtning, at da der i 1964 havde været et kasseoverskud på godt 1 milliard kroner, og da vi vidste, at vi i 1965 gik ind i et år med i hvert fald ikke mindre tryk på kedlen — vi var vist alle sammen klar over, at der i 1965 ville blive yderligere efterspørgselspres — var det ganske rimeligt at sige: ja men så må et kasseoverskud på omkring de 1.200 mill. kr. være det rigtige; det må være den politik, vi skal stile efter — det kan i hvert fald ikke være meget mindre. Det var det, regeringen lagde op til.

Vi beklager naturligvis, at denne politik ikke er lykkedes; det har vi drøftet før, og det skal jeg ikke fordybe mig i. Man kan også sige, at det er historie, som vi ikke behøver at trampe i, og at vi alle har et ansvar for denne udvikling. Men det er samme betragtning, man må anlægge nu, når man skal gøre op, hvilken politik der skal føres fremover. Der kan det ikke nytte noget, at vi tager udgangspunkt i den del af den økonomiske politik, som vi alle erkender har været forkert, d. v. s. tager udgangspunkt i første halvår, hvor vi jo ved der blev pumpet penge ud og der fra statsbudgettet udgik en uheldig virkning. Det vil jeg særlig sige til dem, der heroppefra og andre steder taler så meget — og for så vidt også berettiget — om, at vi skal bekæmpe inflationen.

Det er også en side, der har relation til indkomstpoltikken. Jeg tror nemlig ikke, at det er muligt virkelig effektivt at bekæmpe inflationen — og her kan vi godt tage lønglidningen med — hvis der ikke fra statens side føres en finanspolitik, som er med til at begrænse den samlede efterspørgsel i samfundet. Det er ikke muligt for nogen regering i et vestligt land nøjagtigt på kroner og øre, ikke engang på 100 mill. kr., at sige, hvilken størrelse der er den helt rigtige i denne økonomiske politik. Her er jo tale om et samspil, et samvirke mellem staten og Nationalbanken, mellem finanspoltikken og pengepoltikken, et samvirke, der, hvis det forløber på den rigtige måde, skal føre til, at vi nogenlunde kan holde balancen

indadtil, så vi ikke får mere inflation end højest nødvendigt, og udadtil, så vi ikke får større underskud på valutabalancen, end vi kan klare os med.

Det, jeg står og siger her, er jo ikke en speciel socialdemokratisk politik. Man har da også været så venlig at fortælle os, at denne politik for fuld beskæftigelse — det er ikke sagt heroppefra i dag, men det er sagt før — ikke er noget, socialdemokratiet kan tage til sig, kan tage æren for. Det er jeg på en vis måde både enig og uenig i. Jeg er enig i det, forstået på den måde, at denne politik i dag er blankt accepteret i alle vestlige lande. Man er helt enig om, at der må føres en sådan økonomisk politik i et moderne samfund.

Når jeg siger, at jeg ikke er enig i det, er det, fordi jeg trods alt vil vove at påstå, at socialdemokratiet og de socialdemokratiske økonomer fra før århundredskiftet har ydet et meget væsentligt bidrag til, at vi i dag er nået frem til det, vi står og diskuterer, statens økonomiske politik. Det var de socialistiske økonomer, som længe før andre påviste, at det kapitalistiske samfund ikke kan klare sig med kræfternes frie spil.

Ja, det er — det vil jeg gerne sige til det ærede medlem hr. Poul Møller — nødvendigt at gå en lille smule tilbage i tiden, hvis man skal trække perspektiverne op både for fremtiden og fra fortiden for at se, hvad det er, der er sket. Hvad er det egentlig, der er sket i udviklingen? Er det liberalismen, der har sejret? Er det den liberalistiske økonomi, der i dag klarer Danmarks økonomiske problemer? Det er det jo ikke. Det er heller ikke den socialistiske. Det er en blanding, forhåbentlig en god blanding. Vi har taget det bedste fra liberalismen, som jo virkelig har mange gode sider, og jeg synes også, at socialdemokratiet gennem sin indsats og de socialistiske tænkere igennem deres tanke- og skribentvirksomhed har været med til at føre os frem til, hvor vi er i dag, og hvor vi jo ikke skulle diskutere socialisme og liberalisme, men se på, hvordan vi skal klare de økonomiske problemer i dag. Det har man også gjort. Det er saglige indlæg, der er fremkommet. Kun kunne jeg altså ikke lide bemærkningen fra det ærede medlem hr. Henry Christensen om, at det var denne socialdemokratiske politik med, at vi skulle

[Finansministeren.]

have kasseoverskud. Ja, for så vidt kunne jeg være stolt af, at der blev sagt, det var en socialdemokratisk politik. Det er i hvert fald et resultat af mange års kritik af samfundsøkonomien, en kritik, som har båret frugt, og som er blevet anerkendt af de førende, også borgerlige, nationaløkonomer. Det er her; vi står i dag. (Poul Møller: Er det Keynes?).

Ja, Keynes, det var jo først, da han vendte op og ned på det og fortalte verden, at alt det, han havde doceret i næsten et liv, var forkert. Han erkendte, at de tanker, han tidligere havde bygget sine forelæsninger på, ikke kunne klare problemerne i det samfund, vi levede i. Det er altså for så vidt en socialdemokratisk politik, og det spørgsmål, vi står over for nu, er: skal denne politik føres videre? Det mener vi den skal, for kun derigennem kan man skabe den sammenhæng i den økonomiske politik, som det ærede medlem hr. Henry Christensen efterlyste. Der blev sagt, at der skulle være sammenhæng, og det er netop det, vi gerne vil have der skal være.

Vi har imidlertid ikke set ret meget sammenhæng i den politik, der er lagt op til fra venstre og fra det konservative parti, men vi vil da gerne forsøge at være med til at skabe denne sammenhæng; vi er altså ikke afvisende over for et samarbejde, tværtimod: det, jeg her har givet udtryk for, er jo netop, at der er ikke tale om et enten-eller, ikke enten en socialdemokratisk politik eller en liberal politik, men det, det drejer sig om i dag, er et samarbejde mellem disse ting, så at vi kommer frem til den syntese af de økonomiske indgreb, der virkelig kan give os basis for at bygge videre på den fulde beskæftigelses politik.

Hvis vi skal holde denne politik, må vi for 1966-67, som vi kender, for så vidt som vi kender finanslovsforslaget — vi kender de krav, der stilles til det offentlige, vi kender de udgifter, der dér er gjort op, vi kender kasseoverskuddet — sige, at tager vi vort udgangspunkt i dette, at vi i det næste år skal have et kasseoverskud på omkring 1 milliard kr. — og det skal ikke for mig dreje sig om, hvorvidt det skal være 900 mill. kr. eller 1.000 mill. kr. eller et andet tal, men altså deromkring — så kan vi ganske simpelt konstatere, at der mangler disse 700 mill.

kr. Derfor er det rigtigt, når jeg siger, at hvis man ikke skaffer disse penge, har man simpelt hen ikke skaffet dækning for udgiftstigningen; man har vel skaffet dækning for udgifterne rent formelt på regnskabet, men hvis man er enig i den forudsætning, at der skal være dette kasseoverskud, så har man, hvis man ikke skaffer disse penge, ikke skaffet dækning for den stigning i statens udgifter, som vi ved vil komme. Og det er det, det drejer sig om: at skaffe dækning for disse udgifter og samtidig føre en politik, der ikke skaber inflation.

Hvis det ærede medlem hr. Poul Møller forestiller sig, at vi kan gennemføre disse udgifter — jeg tager hatten af, hvis han siger, at det kan vi ikke, og vi skal skære ned på de og de steder, og konkret påviser, hvor vi skal skære ned, men det har vi ikke set indtil nu — hvis han altså anerkender de udgifter, der står, så tror jeg ikke, at netop de partier, som siger, at de vil være med til at bekæmpe inflationen i det danske samfund, skulle være dem, der i dag sagde, at vi ikke behøver disse indtægter. Det er jo en ganske mærkelig situation, at det er de partier, som ellers giver sig ud for at være de samfundsbevarende partier, der i dag vil føre en finanspolitik, som efter min mening fører til inflation, medens vi andre siger, at der skal føres en fornuftig politik, der skal føres en økonomisk moderat politik, der skal føres en politik, så vi kan holde balancen; og derfor må vi have de penge ind, som dækker udgifterne.

Det ærede medlem hr. Henry Christensen vil skyde os i skoene, at vi bygger på inflationen; det er ikke rigtigt. Sådan noget lignende blev der sagt, og det blev begrundet med, at vi har sagt, at vi rent beregningsmæssigt havde som forudsætning, at der ville komme to pristalsportioner. Jeg synes ikke, den bemærkning var helt saglig, for det er da simpelt hen nødvendigt, når man skal stille et sådant budget op, at man regner med visse forudsætninger, og netop venstre og det konservative parti, som forlanger planlægning, skulle vel ikke kunne indvende noget særligt imod det.

Det ærede medlem hr. Henry Christensen bad om, at man fra det økonomiske råds formandskab fik en udtalelse, og jeg skal da gerne foranledige gennem økonomiministeren, at vi beder det økonomiske råds

[Finansministeren.]

formandskab om at give en sådan vurdering; men jeg er ikke enig i det ærede medlems fortolkning, og jeg tror heller ikke, det økonomiske råds formandskab er det, men det må de naturligvis selv afgøre.

Jeg tror ikke, den fortolkning er rigtig, at det økonomiske råds formandskab skulle have sagt, at vi ikke skal have nogen indtægter i indeværende år. Det, som det ærede medlem hr. Poul Møller citerede, var helt korrekt, og det var også et direkte citat, forstod jeg, nemlig at det økonomiske råds formandskab ikke mener, det er nødvendigt at opkræve det beløb, som er angivet i den såkaldte finansplan, altså de 400 mill. kr., i januar kvartal. Det er jeg ganske enig i — det har jeg også sagt offentligt — og det er regeringen enig i. Regeringen er altså for så vidt enig i det, som det økonomiske råd her har sagt. Vi kan naturligvis ikke, samtidig med at vi har fået den voldsomme kreditstramning, der er foranlediget af, at vi ikke fik den rigtige finanspolitik, gennemføre den finanspolitik, vi havde lagt op til under forudsætning af, at vi ikke fik denne kreditstramning. Men det er ikke det samme som, at man slet ikke skal have nogen penge i indeværende finansår.

En ting er i hvert fald givet, og det er, at det ærede medlem hr. Poul Møller ikke kan tage det økonomiske råd til indtægt, når vi skal vurdere det næste finansår, altså 1966-67. Man må nemlig lægge mærke til, at hvis nogen har krævet overdækning med hensyn til en aktivitetsudvidelse for statens vedkommende, så er det netop det økonomiske råds formandskab i sin sidste rapport, og det er en overdækning, der batter noget — ikke det, vi har foreslået, men langt mere. Første halvdel af det økonomiske råds rapport går udelukkende ud på, at den finanspolitik, der har været ført, har været forkert, fordi der ikke i tilstrækkelig grad har været overdækning for de udgiftsstigninger, vi har på statens budget.

Det ærede medlem hr. Baunsgaard var inde på spørgsmålet om indkomstpoltikken, og jeg vil i den anledning gøre opmærksom på, at vi er meget velvilligt indstillet over for, at der føres indkomstpoltik, og jeg har personlig gennem mange år, mener jeg da, gjort et stykke arbejde for, at vi skulle

kunne føre en indkomstpoltik her i landet. Men en indkomstpoltik kan man kun føre, som jeg allerede har sagt, hvis den bliver kombineret med den rigtige finanspolitik; men det er naturligvis også vigtigt, at organisationerne vil være med, og jeg tror personlig, at der er ganske gode muligheder for at føre indkomstpoltikken videre. Jeg er også glad for, at venstre og de radikale i det samarbejde, de er gået ind i, har understreget netop indkomstpoltikkens nødvendighed, og jeg tror, vi her stort set er enige; i hvert fald ønsker socialdemokratiet og regeringen, at der skal føres en indkomstpoltik.

Det ærede medlem hr. Henry Christensen spurgte til sidst, om regeringen ville have et bredt samarbejde på dette område, og hertil kan jeg naturligvis sige: selvfølgelig vil vi det; vi har altid villet have et samarbejde til løsning af disse økonomiske problemer og vil det også i denne situation. Men jeg vil dog gerne understrege det, som det ærede medlem hr. Baunsgaard fremførte i sit indlæg, nemlig at det er noget, der haster — det kan ikke vente alt for længe, inden man træffer beslutning i denne sag.

Til det ærede medlem hr. Poul Møller vil jeg lige gøre en enkelt bemærkning i anledning af referatet i Dansk Toldtidende. Det er ikke rigtigt, at jeg ikke har sagt noget til lønmodtagerne; jeg har ikke kun omtalt spørgsmålet om avancerne, jeg sagde netop, at det har været sådan i mange år, at når man har villet forsøge at finde ud af, hvad der var galt i dansk økonomi, var det altid lønudviklingen, der fik skylden for ulykkerne. Men i Toldtidende står jo også, at finansministeren ikke ville påstå, at lønningerne ingen rolle spiller for dansk økonomi, blot at de spiller ikke nogen solorolle — der er også andre ting, der spiller ind. Det var altså ikke noget ensidigt foredrag, hvor jeg specielt ville laste de handlende for at skabe inflation i Danmark, for det mener jeg overhovedet ikke. Jeg mener slet ikke, man kan beskyldte de handlende eller andre selvstændige erhvervsdrivende for at gøre noget forkert; jeg mener, det er samfundet, der gør noget forkert, det er staten, der gør noget forkert, og det er folkettinget, der gør noget forkert.

De erhvervsdrivende og lønmodtagerne

[Finansministeren.]

såvel som organisationerne fører deres politik, deres prispolitik og deres prisansættelse, og det foregår jo inden for den økonomiske ramme, som vi er med til at skabe for det danske samfund, og dér er vi igen tilbage i finanspolitikken. Hvis ikke vi fører den rigtige finanspolitik, kan vi ikke undgå, at der opstår en profitinflation her i landet, en overefterspørgsel, som tvinger priser og lønninger opad.

Det ærede medlem hr. Poul Møllers bemærkning om, at vi sagtens kunne „barbere“ 300 mill. kr. væk af den udgiftstigning, der er på budgettet, vil jeg vende mig stærkt imod, selv om det hører til finanslovedebatten, men det blev dog sagt netop nu, hvor vi diskuterer, om det er nødvendigt med disse 700 mill. kr. Det var en meget letsindig og kedelig udtalelse at komme med. Jeg mindes en tidligere udtalelse af det ærede medlem hr. Poul Møller i foråret. Dengang var det 500 mill. kr., der skulle „barberes“ væk. Vi må jo huske, at vi ikke sådan uden videre i hvert fald kan „barbere“ de løn- og prisstigninger væk, som er generelle for hele samfundet. De gælder også for statsbudgettet. Men der er en reel udvidelse — det skal indrømmes, og den er ikke uvæsentlig — på 600 mill. kr. på driftsbudgettet og 200 mill. kr. på anlægsbudgettet. Jeg går ud fra, at det ikke er de 200 mill. kr. på anlægsbudgettet, der er tale om; og hvis det er de 600 mill. kr. på driftsbudgettet, kunne jeg godt tænke mig at se, hvor det ærede medlem ville „barbere“ 300 mill. kr. væk af udvidelsen på 600 mill. kr. til bl. a. sociale pensioner o. s. v. Jeg tror, der var andre end mig, der gerne ville se, hvor det konservative folkeparti ville „barbere“ de 300 mill. kr. væk. Men vi kan måske få at vide i udvalget, hvor det egentlig er, man vil „barbere“.

Om budgetteknikken vil jeg kun gøre den enkelte bemærkning til det ærede medlem hr. Poul Møller, at jeg meget nemt kan give tilslutning til hans ønske, for jeg kan nemlig meddele, at det netop er sådan, vi har

udarbejdet budgettet denne gang. Vi er altså for længst gået ind i den budgetteknik, som det ærede medlem nu anbefaler os at benytte os af.

Til en bemærkning om, at jeg skulle have sagt, at lønmodtagerne ikke har fået del i kagen, vil jeg sige, at det har jeg aldrig sagt, og jeg mener det heller ikke. Danske lønmodtagere har i høj grad fået del i kagen, og alle er da også klar over, at vi har haft en ganske betydelig velstandsstigning.

Om det meget vigtige spørgsmål om at anvende en bunden opsparingsordning i stedet for at opkræve disse skatter, hvilket det ærede medlem hr. Poul Møller gav halv tilslutning til, og som det ærede medlem hr. Niels Westerby har givet tilslutning til, tror jeg, at man må gøre sig klart, at det vil blive uhyre vanskeligt at administrere en sådan bunden opsparing; der er mange problemer forbundet dermed; konti skal oprettes i de private virksomheder, og skal pengene bindes? Man har prøvet det før, man har haft bunden opsparing før på den måde i de private pengeinstitutter i, jeg tror, det var 1950-51, 1951-52, og det har været prøvet senere, men det viste sig faktisk, at ordningen var så kompliceret, at pengeinstitutterne ikke havde noget ønske om at fortsætte med disse ordninger.

Jeg mindes, da forhenværende statsminister Erik Eriksen udtalte sig om ATP-ordningen, at han kritiserede, at man nu oprettede en sådan privat ordning. Det havde da været meget lettere — sagde det ærede medlem — hvis man indbetalte beløbene over skattebilletten. Ja, jeg var så dristig dengang, at jeg gik ind for dette i tillægspensionsudvalget. Jeg syntes nemlig, det var en rigtig og fornuftig tanke; det gav jo ikke nogen yderligere administrationsudgift.

Men nu kommer venstre altså og vil have sat et mægtig stort nyt apparat i gang med en privat opsparing, der skal indsættes i pengeinstitutterne; tænk på, hvad det vil give af kontrol med alle de forskellige konti i disse pengeinstitutter, i modsætning til

[Finansministeren.]

den meget enkle måde, hvorpå det kunne gøres over staten. Jeg skal ikke fordybe mig i dette spørgsmål; jeg vil nemlig ikke være afvisende. Enhver tanke skal jo have lov til at komme frem til drøftelse, og det mener jeg også denne tanke skal have lov til; også fra vor side vil vi naturligvis være med til at drøfte den, men jeg tror, det vil vise sig, at en sådan ordning er så vanskelig at administrere, at det ikke er den rigtige vej ud.

Dertil vil jeg gerne føje, at bunden opsparing i det hele taget måske ikke er den rigtige vej i den nuværende situation. Vi står jo ikke over for dette, at vi i en kort periode skal bruge nogle penge, som vi kan forudse at vi forholdsvis hurtigt eller i løbet af nogle få år kan betale tilbage. Det er jo ikke det problem, vi står over for. Vi står over for at skulle skaffe dækning for statens stigende udgifter, hvis vi skal kunne klare problemerne — og det kan vi ikke på den måde. Vi har netop i år problemerne med tilbagebetaling af bunden opsparing. Vi kan jo ikke sige til folk, at de ikke kan få deres bundne opsparing tilbage; det ville være kontraktbrud og ville naturligvis være helt forkert, så vi er simpelt hen nødt til, hvis vi laver en bunden opsparing, at betale pengene tilbage på de tidspunkter, der er fastsat, men det er jo slet ikke sikkert, at de tidspunkter, da en sådan bunden opsparing skal tilbagebetales, passer ind i konjunkturpolitikken, og det vil sige, at vi i så fald til den tid skal til at opkræve penge, måske lave nye buketter, fordi vi skal tilbagebetale en bunden opsparing. Det er også noget, man må tage med i overvejelserne.

Jeg takker det ærede medlem hr. Baunsgaard for den anerkendelse, han trods alt gav min udtalelse om en skattepause. Jeg er da helt klar over, at det var en stærk udtalelse, men jeg håber da i hvert fald, at jeg kan leve op til den. Det er regeringens og min alvorlige indstilling, at hvis vi klarer de økonomiske problemer i denne omgang med de forslag, regeringen har fremsat, eller med eventuelle andre forslag, andre ændringer, der vedtages, ja, så skal vi fra nu af og indtil 1. april 1967 kunne klare de økonomiske problemer uden at gå ud til befolkningen og kræve nye skatter. Jeg er helt klar over, at jeg ved at komme med en sådan udtalelse påtager mig et stort ansvar,

men jeg vil altså gerne gentage den og give udtryk for, at det er vor absolutte vilje at føre denne politik igennem netop for at få tid til forberedelse af den skattereform, som alle snakker om, men — som det er sagt i Dansk Toldtidende — ingen rigtig gør noget ved. Lad os bruge tiden til i hvert fald at prøve på at gøre noget ved det.

Jeg har sagt til det ærede medlem hr. Baunsgaard, at både jeg og regeringen naturligvis er meget velvilligt indstillet over for indkomstpolitikken.

Jeg vil også understrege det ærede medlem hr. Baunsgaards udtalelser om, at vi ikke må begrænse boligbyggeriet. Det er jo en af de væsentligste ting, når man skal vurdere, hvilken økonomisk politik der nu skal føres. Vi ved, at boligbyggeriet vil gå kraftigt ned, hvis der ikke bliver skaffet penge, således at man kan lempe lidt på kreditstramningen. Det vil jeg gerne understrege, og ligeledes vil jeg erklære mig enig i det ærede medlems udtalelse om, at det, der kan blive tale om nu, ikke er en almindelig lempelse i kreditstramningen. Det skal jo ikke være sådan, at vi farer fra den ene grøft til den anden — det er der nogle der påstår at vi gør, men det er naturligvis ikke tanken. Vi mener, der bør gennemføres en vis lempelse af kreditstramningen, men naturligvis ikke en så kraftig lempelse, at den samlede efterspørgsel i samfundet igen løber løbsk og vi får overtryk på kedlen. Det er jeg helt enig med det ærede medlem hr. Baunsgaard i, og det er jo også det, nationalbankdirektøren har givet udtryk for, og som han gentog forleden dag i mømsudvalget.

Jeg er endvidere helt enig i, at det bør understreges, at det ikke vil være tilrådeligt at vente med at træffe beslutning. Man bør ikke sige: nu har vi et halvt år til at drøfte dette i. Beslutning bør træffes nu; om lovene så skal træde i kraft inden jul eller måske lige efter jul, det er en anden sag; men jeg synes ikke, vi skal trække det ud, og jeg håber ikke, at der i det ærede medlem hr. Baunsgaards udtalelser, skulle ligge, at det er noget, vi kan trække ud. Jeg var glad for udtalelsen om, at det er noget, der ikke kan vente.

Til det ærede medlem hr. Aksel Larsen har jeg ikke mange bemærkninger. Jeg indrømmer, at kontraktive skatter naturlig-

[Finansministeren.]

vis ikke beforder beskæftigelsen i sig selv; det er heller ikke det, der er tale om. Det, der er tale om, er at skaffe basis for Nationalbankens pengepolitik, sådan at Nationalbanken er i stand til at støtte obligationskurserne og dermed sikre det boligbyggeri, vi alle er enige om skal føres igennem.

Ligesom det ærede medlem hr. Aksel Larsen vil jeg udtale min glæde over den udtalelse, der kom fra Dansk Arbejdsmands- og Specialarbejder Forbunds kongres. Det var en god udtalelse. Men jeg er langt fra sikker på, at befolkningen er enig med det ærede medlem hr. Aksel Larsen i, at det ville være bedre at opkræve en ekstra indkomstskat i januar kvartal. Jeg tror, vi skal løse problemerne ikke bare for januar kvartal, men helt frem til 1. april 1967, som regeringens forslag tilsigter.

Der faldt nogle bemærkninger om lønmodtagerfradraget, som man måske burde gå ind på, men det kan jo ikke nytte at tage alle problemer op. Jeg vil kun sige endnu en gang, at regeringen forudsatte, at forhøjelsen af lønmodtagerfradraget skulle indgå i en samlet skattereform. Da det var klart, at en samlet skattereform ikke kunne gennemføres inden 1. juli, skulle lønmodtagerfradraget med i ligningsloven, og det har det ærede medlem hr. Aksel Larsen selv understreget her fra talerstolen. Derfor må det da også være rigtigt at lade forhøjelsen af lønmodtagerfradraget vente og indgå i den samlede skattereform.

Til det ærede medlem hr. Niels Westerby vil jeg sige, at det er muligt, man skal se på spørgsmålet om en pristalsregulering af afgifterne. Jeg har selv set lidt på det, og det er jo en nærliggende tanke, men jeg tvivler stærkt på, meget stærkt endda, at det er til at administrere; derimod kunne der måske være en idé i i højere grad at gå over til værdiafgifter, altså vende tilbage til noget af det, vi har haft tidligere, hvor man gik over til vægtafgifterne. Det kunne måske løse nogle af de problemer, det ærede medlem her er inde på. Jeg vil også erklære mig helt enig i, at vi via en udvidelse af ATP-ordningen har store muligheder for et moderne samfund både at løse de socialpolitiske opsparingsproblemer for alderdommen og de kapitalproblemer, som i

virkeligheden ligger bag ved en hel række af de vanskeligheder, vi har i dag, hvor vi ikke kan skaffe den kapital, der skal til for at udbygge både den offentlige og den private investering.

Til sidst vil jeg gerne sige tak til det ærede medlem hr. Knud Hertling for hans positive udtalelse og hans tilsagn om også at ville være med til at dække udgifterne.

Ministeren for Grønland (Carl P. Jensen):

Det ærede medlem hr. Poul Møller fremsatte i formiddags nogle bemærkninger om det overadministrerede Grønland og nævnte her nogle tal; jeg troede først, jeg havde hørt forkert, men jeg har siden gennem en tospaltet overskrift i Berlingske Aftenavis i dag fået bekræftet, at jeg hørte rigtigt, da det ærede medlem nævnte, at man i Grønland havde ikke mindre end 6.907 personer til at administrere ca. 8.000 familier. Berlingske Aftenavis omtaler dette som den mest interessante enkelthed i debatten, og jeg kan jo forestille mig også morgendagens avisoverskrifter vedrørende denne opsigtsvækkende afsløring af nogle tal, som det ærede medlem oplyste han havde udledt af anmærkningerne til finanslovsforslaget.

Ikke mindst derfor er jeg nødsaget til at gøre nogle bemærkninger, men også for at imødekomme det ærede medlem hr. Knud Hertlings ønsker i så henseende. Jeg er naturligvis rede til at gennemgå ganske nøje, hvor mange det drejer sig om, og hvor vi finder det antal, som det ærede medlem omtalte, og ligeledes, hvad de beskæftiger sig med og på hvilke vilkår. Men lad mig ved denne lejlighed blot oplyse, at når det ærede medlem anvender udtrykket administration, er det lige ved at være et, jeg havde nær sagt bevidst forsøg på at vildlede folketinget og dermed offentligheden.

Uden at jeg her skal gå i enkeltheder, vil jeg gerne nævne nogle hovedtal. Vi har et sundhedsvæsen, vi har sygehusvæsenet i Grønland, der beskæftiger i alt ca. 1.100 personer, heraf mindre end 100 som tjenestemænd. Der kan vel næppe være tale om, at disse 1.100 kommer ind under begrebet administration. Vi har et skolevæsen, der beskæftiger ca. 750 personer, et personel, der tillige beskæftiger sig med almindeligt oplysnings- og andet kulturelt arbejde. Der

[Ministeren for Grønland.]

er kun ca. 270 af disse, der er tjenestemænd. Dette personel kan vel næppe heller betragtes som administrationspersonale i den udstrækning, det ærede medlem antydede. Bygge- og værkstedstjenesten beskæftiger ca. 900 mand, telestationerne ca. 500 mand, elværkerne ca. 150 mand, og Grønlands tekniske Organisation har ca. 200 personer i Grønland. Kulbruddet har ca. 300, og fabriks- og produktionsanlæggene, d. v. s. i første række industrien, beskæftiger ca. 1.400 personer. Vil det ærede medlem uden videre anse disse personer for administrationspersonale?

Jeg kan oplyse, at den grønlandske centraladministration, inklusive kæmnervæsenet, omfatter ca. 350 mand, og her må det ærede medlem erindre, at der er tale om et administrationsanliggende, der er spredt over en kyststrækning på henved 2.000 km med vanskelige samfærdsels- og kommunikationsforhold i det hele taget. Dertil kommer skibsværft, vandværker, fiskeriundersøgelser, geologer, kirken og forsynings-tjenesten, som det ærede medlem omtalte, og det skal vel også anføres, at af det samlede ansatte personel, det ærede medlem omtalte, er det kun mellem 10 og 11 pct., der er tjenestemandsansatte.

Lad mig endelig føje til, at ministeriet for Grønland var et af de første områder, der søgte kontakt med administrationsrådets formand netop for at få gennemgået de administrationsproblemer, vi har i Grønland.

Jeg har — som jeg sagde før, ikke mindst med henblik på morgendagens overskrifter i pressen — fundet det påkrævet at gøre disse bemærkninger, og jeg vil føje til, at jeg håber meget, at det ærede medlems vurdering af talmateriale på andre områder er bedre funderet.

Henry Christensen: Det var naturligvis meget interessant at høre den højtærede finansminister gå ind i en mere indgående ideologisk debat om liberalisme og socialisme og vende tilbage til økonomerne og teorierne for århundredskiftet, og det kunne være meget fristende at fordybe sig nærmere i de følgeslutninger, der kunne drages af de betragtninger over disse teorier, der har været fremført. Jeg skal i det væsentlige modstå fristelsen, men vil dog gerne sige én ting.

Man må vel for det første sige, at for meget af det, som hørte til de ældre teorier på begge hold, lå tidligere tiders forudsætninger til grund, og at der naturligvis også, som tiden er gået, har måttet ryddes op i et og andet på begge hold. Men min bedømmelse er, at den liberale samfundsopfattelse har sejret langt mere end den socialistiske, at det i alt væsentligt er den liberale samfundsopfattelse, den private erhvervsvirk-somhed, den private produktionsformidling, der har været styrken i den kolossale udvikling, vort samfund og alle de vest-europæiske samfund er undergået. I virkeligheden, synes jeg, har vi en lang række eksempler på, at socialistiske ledelser har accepteret rigtigheden af, at liberale produktionssynspunkter måtte være drivkraften i en økonomisk udvikling. At et moderne samfund og en moderne økonomi i mange henseender stiller krav om planlægning, også fra statsmagtens side, for samfunds-økonomiens vedkommende, er en helt anden ting. Det accepterer jeg, og det accepterer man vel på liberalt hold i dag i stærkere grad, end man gjorde tidligere. Den indrømmelse — hvis finansministeren kalder det en indrømmelse — vil jeg gerne give ham, men jeg vil fastholde det, som er mit grundsyn på dette område.

Hvad angår den aktuelle situation, var ministeren inde på betragtninger over, at hvis man ville bevare den fulde beskæftigelse, måtte man fortsætte, forstod jeg nærmest, med et stigende kasseoverskud eller noget i den retning. Jeg tror, alle politiske partier sætter det som en væsentlig opgave at søge den fulde beskæftigelse bevaret. Det, vi kan diskutere, er forudsætningerne for, at den fulde beskæftigelse kan bevares på et sundt og produktivt grundlag. Men det, som man mere aktuelt kan diskutere som det, der kan sikre den fulde beskæftigelse, hvad er det? Ja, ministeren bruger det gamle udtryk „tryk på kedlen“ og siger, at man må forsøge at dæmpe dette tryk, og det kan man selvfølgelig gøre ved at hælde lidt koldt vand i kedlen. Men det ville måske være fornuftigt og mere økonomisk, om man søgte at afpasse temperaturen, således at trykket i kedlen blev mere afbalanceret.

Hvad mener jeg nu med det billede? Med det billede mener jeg, at det måske kan være fornuftigt at søge at dæmpe de faktorer, der

[Henry Christensen.]

påvirker det umiddelbare efterspørgselspress, og det har jo relation til de indkomstpolitiske og andre synspunkter, som har været fremført her i debatten. Nu er det meget godt, at finansministeren i dag giver en verbal sympati til kende heroverfor. Jeg tror, det er rigtigt, som det ærede medlem hr. Baunsgaard nævnte det, at da vi drøftede det under åbningsdebatten, mødte vi mindre sympati for de enkelte led i en egentlig indkomstpolitik, der skulle dæmpe trykket på kedlen, end vi måske kunne fornemme i dag. Skulle der være en ændret holdning hos regeringen i så henseende, noterer jeg det naturligvis med største tilfredshed.

Man må nemlig ikke glemme, højtærede finansminister, at en fortsættelse af en politik, der mere interesserer sig for det store kasseoverskud eller for at hælde koldt vand i kedlen end for at dæmpe temperaturen lidt, i to henseender har en ubehagelig virkning. Det betyder for det første, at det bliver for let at lade statsudgifterne vokse ud over den inflatoriske grænse, og det betyder for det andet, at vi pålægger vort samfund et højere omkostningsniveau til skade for vor konkurrenceevne og derved til skade for sikkerheden for på længere sigt at kunne bevare og fastholde den fulde beskæftigelse. Derfor må nødvendigvis denne ting med ind i billedet.

Jeg er naturligvis glad for, at den højtærede finansminister siger, at regeringen gerne vil og har sympati for et bredt samarbejde. Men jeg ville ønske, at regeringen havde noget at have denne sympati i. Det harmonerer ikke så forfærdelig meget hermed, når ministeren siger sådan lidt kategorisk og afvisende til venstre, at venstre har jo ikke nogen sammenhæng i sin politik. Det kan man meget vel slynge ud; men det betyder, at den højtærede minister går uden om alt det, som jeg i dag har forsøgt at fremlægge, og det er jo meget let at påstå, at de andre partier, i hvert fald oppositionspartierne, som regeringen ikke kan lide, ikke har noget at sige, eller at det, de siger, ikke duer o. s. v., når man ikke samtidig går ind i en saglig afvejning af tingene; det gjorde ministeren jo ikke, og det er det, jeg bebrejder ham.

På ét punkt gik ministeren ind på mine betragtninger. Det var dér, hvor jeg sagde,

at hvis det var nødvendigt at søge midler til at fremme den samlede opsparing og begrænse efterspørgselspresset, ville vi pege på en lovpligtig privat opsparing. Heroverfor stillede finansministeren sig helt afvisende. Jeg er skuffet over, at finansministeren bare stiller sig afvisende. Det er jo let nok bare at gøre det, men det er jo ikke på den måde, man skaber forståelse mellem synspunkterne. En række af de argumenter, finansministeren nu bruger til at afvise vort forslag med, har man jo ganske set væk fra, når regeringen har forsøgt en politik af den art, men nu gælder alle argumenterne imod. Nu har man slet ikke forståelse for, at en politik, der kan fremme opsparingen, også kan have betydning i den retning. Nu er det, som om finansministeren vælger at se en vanskelighed i enhver opgave. Det kunne måske være fornuftigt, om man, selv om man er finansminister, også ville se en opgave i at løse de vanskeligheder, som en anden vej måske kan frembyde.

Finansministeren måtte dog erkende, at det drejede sig ikke om en umiddelbar dækning af statens udgifter, men så havde han nogle andre synspunkter: det var vanskeligt at administrere, sagde ministeren; ja, det er ellers ikke det synspunkt, som almindeligvis dæmper regeringens initiativ og aktivitet. Den betragtning kunne gælde om så mange andre af regeringens aktiviteter. Finansministeren kunne da have sagt: lad os se på det, lad os prøve, om vi kan finde noget fornuftigt i stedet for bare at stille sig så afvisende, som han gjorde. Den højtærede finansminister sagde, at det var ikke den rigtige vej med den bundne opsparing, og spurgte, hvordan det skulle gå, når den skulle tilbagebetales. Vel, der kan være et problem her, men det var da et meget større problem, dengang hans forgænger gennemførte en bunden opsparing, der skulle tilbagebetales i kroner og øre; det er da et mindre problem i samme øjeblik, det drejer sig om bunden opsparing, der ikke udleveres i kroner og øre, men frigives; jeg tror, virkningerne vil være mindre. Hvis det drejer sig om bunden opsparing af en størrelsesorden på 600-700 mill. kr., eller hvilke tal vi i givet fald kommer til at tale om, er det så et problem; der kan afskrække en finansminister, der ser i øjnene, at der kan blive udløst den ene dyrtidsportion efter den

[Henry Christensen.]

anden, som hver gang medfører 1.500 mill. kr. i ekstra købekraft? Skulle man ikke være meget mere bange for det? Det er finansministeren tilsyneladende ikke nær så bange for.

Det er let nok at stille sig på regeringens side og sige, at det, der kommer fra den side af salen, kommer vi med alle indvendingerne imod, og det er klart, at på den måde kan man hindre mulighederne for en bredere løsning i folketinget, og det er måske det, finansministeren og regeringen vil. Jeg synes ikke, det er klogt; jeg synes ikke, det er fornuftigt, og jeg synes altså heller ikke, det er fornuftigt, at ministeren stiller sig på det standpunkt, at der ikke er nogen sammenhæng i de synspunkter, venstre har.

Jeg er meget mere taknemlig for udtalelser fra en lang række andre sider, der tilsyneladende viste meget mere forståelse for de tanker, venstre har ført frem. Jeg håber, finansministeren efter nøjere overvejelse vil være mindre afvisende.

Dernæst har jeg en bemærkning at gøre vedrørende skattereformen. Det er rigtigt, at forhandlingerne herom har fået lov til at ligge stille i adskillige måneder. Det er ikke efter mit ønske, at arbejdet hermed er gået i stå, og jeg vil gerne henstille til finansministeren, at dette arbejde ikke fremtidig får lov til at ligge brak så længe, som tilfældet har været. Det er heller ikke departementets skyld, for de tekniske spørgsmål er blevet besvaret hurtigt, men en række mere skattepolitiske spørgsmål og spørgsmål af måske lidt dyberegående karakter, som er stillet for adskillige måneder siden, er forblevet ubesvaret. Skulle den højtærede finansminister ikke prøve at tage sig lidt mere sammen i den henseende? Hvis der er realiteter i hans ønske om, at der skal ske et arbejde her, så må vi have de spørgsmål besvaret.

Må jeg sige ganske konkret til den højtærede finansminister, at jeg har nu i mere end et halvt år efterlyst en indsats fra regeringens side i retning af, at man som grundlag for en afgørelse vedrørende den linje, man ville følge, på samme måde som man har fremsat et lovforslag om en merværdiafgift, fremkom med et tilsvarende forslag om den anden mulighed, en detailomsætningsafgift. Jeg tror, jeg ganske enkelt kan

sige til ministeren, at han kommer ikke videre, hvis der ikke sker noget på dette område. (*Finansministeren* [Henry Grünbaum]: Jeg har jo sagt, jeg har sat det i gang!). Ja men hvornår kan vi vente svar? Det er det, jeg er interesseret i. Jeg vil altså bare have sagt, at det er ikke venstres vilje til at arbejde med problemerne, det skorter på i udvalget vedrørende merværdiafgiftsforslaget.

Poul Møller: En eller anden taler i debatten påstod, at mit parti havde ført visnepolitik siden 1953. Man tør jo sige, at i så fald har det ikke givet sig udslag i, at partiet er visnet, og det har heller ikke givet sig udslag i, at folketingets arbejde er gået i stå. Jeg ved ikke, hvad man mener med, at et parti, som ikke har flertal her i tinget, skulle kunne få tingets politik til at visne. Flertallet kan bare arbejde, hvis man ikke er tilfreds med det konservative folkepartis medvirken. Flertallet i marts kunne åbenbart ikke løse problemerne. Jeg tror for resten, det var det samme ærede medlem, som nu talte om visnepolitik, der i foråret trådte frem og sagde, at nu havde han gennemført en ansvarsbevidst politik her i landet og havde brudt med partiet venstre og alt det dér. Nu 9 måneder senere er situationen den, at vi skal igennem det hele en gang til. Man tør sige, at det ærede medlems indsats har været såre beskeden; man tør sige, at den har ikke givet de resultater, han regnede med dengang.

Når det ærede medlem taler om skattereformen, må jeg fremhæve, at vi har fremlagt vore forslag. Jeg ved godt, det ærede medlem ikke sidder i udvalget, men derfor kunne han alligevel godt læse andre tanker end sine egne. Vi har fremlagt vore forslag i folketinget og i merværdiafgiftsudvalget, og vi håber bestemt, at de må komme til behandling. Jeg har for et par uger siden i en tale opfordret den højtærede finansminister til at fremskynde beregningerne over vore forslag. Jeg skal ikke bebrejde finansministeren, at det ikke er sket, for jeg ved, det er et stort og omfattende beregningsarbejde, men som oppositionsparti har vi faktisk ikke andre muligheder for at få disse beregninger gennemført. Vi har jo ingen mulighed for at gå til finansudvalget og f. eks. få penge til at tælle mandskabet inden for

[Poul Møller.]

statens tjeneste. Vi har ingen mulighed for at få bevillinger til at foretage disse beregninger; det er kun ministerierne, der kan foretage dem for os. Vi kan fremsætte vore tanker og vore synspunkter, og så må vi bede ministerierne beregne virkningerne deraf. Finansministeren og udvalget har jo også erklæret, at det var helt i orden; men så kan man ikke samtidig sige, at vi ikke har fremlagt vore tanker og vore synspunkter.

Jeg vil gerne sige til det ærede medlem hr. Knud Hertling, at de tal, jeg har fremført, naturligvis er rigtige, og det vil jeg også sige til den højtærede Grønlandsminister. Jeg har ikke sagt, at disse mennesker sad og administrerede. Jeg har sagt, at der under Grønlandsministeriet og den grønlandske handel er ansat 6.907 mennesker, som er heltidsarbejdere under den højtærede minister. Men det er ikke specielt de grønlandske bevillinger, jeg tænker på. Ærede medlemmer, der hørte mig i formiddags, vil vide, at dette var kun et eksempel, jeg nævnte på, hvordan antallet af ansatte vokser og vokser. Jeg tog et enkelt ministeriums konto — det er ikke mig, der skriver overskrifterne i Berlingske Aftenavis. (*Ministeren for Grønland* [Carl P. Jensen]: Nej, men anledningen!). Den højtærede Grønlandsminister må høre efter, hvad jeg siger, og ikke sidde og læse avis imens. Se, jeg mener ganske bestemt, at de grønlandske bevillinger som alle andre bevillinger naturligvis må kunne diskuteres her i tinget. Vi mener alle, at der skal være et skolevæsen i Grønland; vi mener alle, at der skal være et sundhedsvæsen; men vi har sandelig lov til på dette område som på alle andre områder at spørge: er der brug for hele dette mandskab til at løse disse opgaver?

Den højtærede Grønlandsminister har adskillige gange selv sagt, at kulminerne burde man måske nedlægge. Ja, jeg har da læst i en avis — men ikke hørt det her fra talerstolen — at den højtærede Grønlandsminister var oppe og sige, at nu fik de én chance til, og hvis det så ikke gik, måtte det være forbi. Vi i statsrevisionen har adskillige gange henledt Grønlandsministerens opmærksomhed på, at kulminerne var urentable, at der var et spild af arbejds-

kraft i dem, at de ikke kunne svare sig; er det da urimeligt, at vi, når disse lovforslag bliver lagt på folketingets bord, rejser spørgsmålet her? Når det drejer sig om hele landets økonomi, er det så urimeligt, at vi nævner dette eksempel? Jeg ville hellere til brug for debatten i dag have haft et samlet overblik over, hvor mange ansatte der er i statens tjeneste. Men jeg har som sagt ikke haft de 200.000 kr., det koster at tælle dem, og jeg turde ikke gå til finansudvalget for at få pengene. Men når vi får dette tal, når vi får at vide, hvor stor en del af landets befolkning der arbejder i statens tjeneste, så er det, man må spørge, om vi ikke ved rationalisering kunne få en sådan besparelse af arbejdskraft — og mængden af arbejdskraft, vi kan spare, er jo i situationen meget vigtig — at vi kunne klare os uden afgiftsforhøjelser.

Jeg vil gerne sige til det ærede medlem hr. Knud Hertling, at jeg skal ikke specielt slå ned på de grønlandske bevillinger, men det forekommer mig stadig væk, at 6.907 mennesker, ansat i statens tjeneste for at klare vore forpligtelser over for Grønland, er grumme mange, og at man måske måtte have lov til i al beskedenhed at henstille til finansudvalget og Grønlandsudvalget, og hvad der ellers er af fine mennesker i denne sal, at undersøge, om ikke de samme opgaver kunne klares med lidt færre mennesker, for ud over disse 6.907 mennesker, der direkte får løn af Grønlandsministeriet og den grønlandske handel, er der alle dem, der er ansat af de private entreprenører for at gennemføre offentlige arbejder i Grønland; de er ikke med i dette tal.

Dernæst vil jeg gøre nogle bemærkninger til den højtærede finansminister. Den højtærede finansminister taler meget om efterspørgselspresset, der skal dæmpes; det skal det måske også; men den højtærede finansminister var ikke inde på betragtninger om, hvor dette efterspørgselspres stammer fra. Nu ved jeg selvfølgelig godt, at det kan socialistiske tænkere fra forrige århundrede ikke hviske ham i øret, for de er jo væk, og der er ikke kommet nogen bagefter. Men hvor stammer det fra? Når efterspørgselspresset kommer ud over produktionsstigningen, sker det vel ikke af sig selv? Der må jo være noget, der medfører, at pengeindkomster og pengeforbrug stiger ud over

[Poul Møller.]

produktionsstigningen. Så længe vi lægger indkomsterne i samme takt som produktionsstigningen, opstår der ikke et efterspørgselspres, som produktionen ikke kan svare til. I den tale af finansministeren, som er refereret i Dansk Toldtidende, siger den højtærede finansminister, at så vidt han kan vurdere det, har de to store organisationer på arbejdsmarkedet, LO og Dansk Arbejdsgiverforening, ført en lønpolitik igennem, som ligger nogenlunde inden for den ramme, der blev givet af det økonomiske råds formandskab. Senere siger ministeren, at organisationerne faktisk har holdt sig nogenlunde til det oplæg, der blev givet af det økonomiske råd. Og til sidst siger han, at så er det ikke lønmodtagerorganisationernes skyld. Det vil altså sige, at der ikke er noget efterspørgselspres eller nogen kunstig købekraft, eller hvad den højtærede finansminister kalder det, fra lønmodtagerne efter finansministerens opfattelse. Et andet sted i talen siger han, at overefterspørgslen har ført til en indkomstpolitik, der har medført, at vi har fået det, man kan karakterisere som profitinflation; det er altså ikke lønmodtagerne, det er heller ikke landmændene, og så er der jo kun én gruppe tilbage, og det er selvstændige erhvervsdrivende uden for landbruget. Derefter er det så, at finansministeren fremsætter forslag, hvorefter lønmodtagere og landbrugere skal være med til at betale for den profitinflation, der er foregået hos selvstændige erhvervsdrivende. Jeg kan ikke rigtig forstå, at finansministeren ikke kan se, at der er kludder i de argumenter.

Sandheden er selvfølgelig den, at alle har fået mere, end der var produktion til; men det har finansministeren ikke ønsket at sige, i hvert fald ikke ved den lejlighed. Alle har fået det, det er nok sandheden, og det er derfor, finansministeren ønsker at kradse flere afgifter og skatter ind. Men hvis finansministeren mener, at der kun er tale om en profitinflation hos de selvstændige erhvervsdrivende uden for landbruget, så skulle vi faktisk så hurtigt som muligt få foretaget en ordentlig prisundersøgelse, så vi så, hvor meget af prisstigningerne der skyldes lønstigninger, afgiftsstigninger, skat-testigninger og rentestigninger, for alt det er omkostningsfaktorer, som har været

med til at presse priserne i vejret. Vi kan jo se på den højtærede trafikministers budgetter, hvordan ministeren må presse sine priser i vejret — med 50 pct. nogle gange — fordi han mærker denne inflation; men han er da ikke nogen profitmager, det er da ikke nogen profitinflation, der her er tale om; det er for at få dækket nogle stigninger i omkostningerne.

Derfor synes jeg, at den højtærede finansminister, hvis han vil have en debat om disse ting, skulle forklare os, hvordan han mener der opstår et efterspørgselspres, hvis ikke det starter fra praktisk talt hele befolkningens indkomst.

Jeg takker for den højtærede finansministers oplysning om budgetteknikken; jeg ved da godt, at finanslovsforslaget udarbejdes som et rammebevillingsforslag, men det er jo ikke det, jeg har efterspurgt; det er jo ikke det, om der er rammebevillinger i forslaget, men det, om man har startet med at give styrelserne besked om, hvor stor en ramme de måtte bruge. Har man gjort det, så er det da kedeligt, at man ikke har fået noget mere ud af det, at man så ikke har prøvet på at lægge det til rette, således at budgettet kunne balancere med de forventede indkomststigninger. Det vil jo altså sige, at det er selve toppen, det er galt med, og det er jo næsten meget værre, for så er det altså toppen, som i sin direktion, sine vejledninger og instrukser ikke er startet med et udgangspunkt, som havde hold i de automatiske indkomststigninger, og som alligevel ikke har haft mod til at sige: I må lægge jer til rette på de og de tal, som svarer til indkomststigningerne — med det resultat, at man alligevel er endt i, at tallene er blevet større end de 2×100 mill. kr., vi automatisk må få.

Boligbyggeriet var den højtærede finansminister lidt inde på. Der er jo ingen af os, der ønsker, at boligbyggeriet skal gå ned, men det er ikke et halvt år siden, at den samme minister som økonomiminister stod her og fremsatte et kreditrationeringsforslag. Den højtærede finansminister kunne vel ikke vente sig andet — det blev i hvert tilfælde sagt fra oppositionens side — end at gennemførelsen af denne kreditrationering måtte medføre, at mindre byggeri blev igangsat. Formålet var jo helt klart at få byggeriet finansieret med bedre kurser;

[Poul Møller.]

men når ministeren fremsætter lovforslag og siger til boligbyggeriet, at der kun må udstedes 110 pct. af den obligationsmasse, der blev udstedt året forinden, og når byggeomkostningerne er steget meget stærkt igennem det sidste år og grundpriserne er steget og renten er steget, ja, så ved man, at for de 110 pct. kan man ikke få det antal boliger, som man havde året forinden. Derfor kan regeringen jo, når man i juni kommer til folketinget med et lovforslag om kreditrationering, ikke blive forbavset over, at det så virker på den måde, at der er bygherrer, som ikke har kunnet få forhåndslån og derfor ikke har kunnet gå i gang med byggeriet. Men denne obligationsrationering havde i 14 dage den lykkelige virkning, at kurserne begyndte at stige på børsen. Men ikke så snart var disse 14 dage gået og man havde set en kursstigning på børsen, før man sagde: nu må der gøres noget ved det, vi må have udvidet, vi må have lempet, og når vi skal udvide og lempe, må vi i stedet for stramme et andet sted.

Det er den situation, vi står i i dag, og jeg tror ikke den højtærede finansminister kan undgå, at byggerytmen har lidt skade, for det, der ikke er igangsat her i efteråret, kan ikke sådan indhentes igen hen på foråret. Derfor er der i et klima, hvor beskæftigelsen er blevet svækket, og hvor det måske også har været nødvendigt, ingen grund til at frygte eller tro, at man skal have yderligere beskæftigelsesdæmpende foranstaltninger gennemført for at kunne sætte lidt mere byggeri i gang.

I øvrigt forekommer det mig, at det er helt, helt meningsløst, at vi fører denne debat, og at vi er kede af, at der ikke er sat nok byggeri i gang, og vi så samtidig fastholder en offentlig byggeregulering. Det er da helt meningsløst, at det offentlige endnu skal give byggetilladelse til etagebyggeri, når vi ikke synes, der bliver sat nok byggeri i gang. Der kunne dog den højtærede finansminister gøre en god indsats ved at hviske boligministeren i øret, om ikke der var en

mulighed for, at han kunne ophæve bygge-reguleringerne, for det kan da ikke tjene noget fornuftigt formål at opretholde dem under de nuværende økonomiske omstændigheder, og at det måske også kunne spare lidt arbejdskraft i boligministeriet, skønt jeg naturligvis har læst og noteret mig, at den højtærede boligminister har sagt, at selv om vi ophæver byggereguleringen, kan vi ikke spare arbejdskraft i boligministeriet. Det er jo sådan noget, der får det til at svirre i hovedet på én, fordi man siger til sig selv: de mennesker, der før har arbejdet med byggereguleringen i boligministeriet, dengang man derinde skulle regulere næsten alt byggeri i Danmark eller i hvert fald i alle store byområder, de mennesker må da være ledige, når man ophæver byggereguleringen, medmindre folketinget har givet dem andre arbejdsopgaver, men det ved jeg da ikke af at folketinget har gjort. Det er det, der gør det så vanskeligt at finde frem til rationaliseringer og administrative besparelser.

Til sidst vil jeg sige til den højtærede finansminister — det er ikke noget spørgsmål, for vi skal jo slutte debatten — at jeg var ked af, at han ikke svarede på de udtalelser, jeg fremsatte vedrørende huslejepolitikken. Jeg tror, de er meget centrale for en inflationsbekæmpelse: at vi lægger en huslejepolitik fast, som kan føre til den normalisering, som boligministeren har omtalt, og at vi så hurtigt som muligt enes om et forlig, som yderligere udvikler det, man var enig om under forhandlingerne i marts-april. Det vil være noget meget væsentligere, end at man nu skulle gå til at gennemføre nye afgifter, som formentlig ikke kan hjælpe i en tid, hvor der er mangel på arbejde for nogle mennesker her i landet.

Baunsgaard: Jeg har kun et par ganske korte bemærkninger at gøre her i anden omgang.

Det ærede medlem hr. Poul Møller sagde i formiddags, at hvis man lod være med at vedtage de foreslåede afgifter, ville der

[Baunsgaard.]

være omtrent den samme indtægt og dermed også det samme grundlag for staten som i indeværende finansår. Det er, så vidt jeg kan bedømme det, ikke holdbart for en nærmere vurdering. Jeg har forstået, at de konservative afviser alle de lovforslag, den højtærede finansminister fremsatte i går, og det må forstås sådan, at man også afviser aktieselskabsskatten, og gør man det, mister staten i hvert fald her en 140-150 mill. kr. i indtægt. Dernæst går jeg ud fra, at det konservative folkeparti vil fastholde, at grænsen for formuebeskatningens indtræden skal forhøjes mere end til de 150.000 kr., regeringen har foreslået. Det mener vi i det radikale venstre også den skal, og det vil sige, at der også bliver et indtægts- tab for staten på dette punkt. Alt i alt vil det sige, at fulgte vi den anvisning, som det ærede medlem hr. Poul Møller gav i formiddags, ville der tilsammen blive tale om i hvert fald en mindreindtægt på et par hundrede millioner kroner, altså en faktisk lempelse i den økonomiske begrænsnings- politik på et par hundrede millioner kroner.

Den højtærede finansminister gav udtryk for en lille smule tvivl om, hvordan han skulle opfatte min sidste udtalelse om, at man ikke skulle forvente det radikale venstres tilslutning til, at disse afgifter kunne træde i kraft i indeværende år. Jeg vil gerne sige til den højtærede finansminister, at han ved siden af den rent faktiske oplysning også skal lægge det i det, som jeg synes, jeg gav ganske klart udtryk for, at jeg ønsker, at vi i det kommende udvalgs drøftelser tager os den tid, der muliggør en virkelig saglig bedømmelse af de andre tanker, der er fremført under denne debat.

Finansministeren (Henry Grünbaum): Det er jo ikke rigtigt, som det ærede medlem hr. Henry Christensen sagde, at jeg var helt afvisende. Jeg forstår ikke rigtig den bemærkning, og jeg tror ikke, det ærede medlem har hørt rigtig efter, da jeg udtalte mig om spørgsmålet bunden opsparring. Jeg sagde, at det var meget vanskeligt at gennemføre en sådan, og at jeg var meget kritisk over for tanken; og det er jeg. Jeg tror, det ville give både megen administration og dårligere administration, og at det i det hele taget ville være en ringere ordning,

end man ellers kunne få. Jeg sagde dog, at også denne tanke naturligvis bør drøftes igennem, for at man kan se, hvad der ligger i den. Jeg kunne godt her gennemgå en hel række problemer vedrørende en sådan obligatorisk opsparingsordning, hvorefter pengene skulle indsættes i private pengeinstitutter, men jeg synes ikke stedet er til det; det kan man jo gøre i udvalget. Jeg har altså ikke afvist en drøftelse af tanken, men jeg tror ikke rigtigt på den.

Dernæst var jeg meget forbavset over den udtalelse, det ærede medlem kom med vedrørende detailomsen. Det kan jo ikke være rimeligt, at man gang på gang kommer og vil have udarbejdet redegørelser og lavet beregninger, som normalt ville kræve et kommissionsarbejde. Det er ikke for meget sagt, at man gør det, og det gælder også det konservative folkeparti med hensyn til den skitse, der er fremlagt i merværdiudsvalget. Vi har i finansministeriet været villige til — det tror jeg heller ikke det ærede medlem vil benægte — at gøre, hvad vi kan, og jeg har ikke personligt bebrejdet det ærede medlem, at der ikke fra det ærede medlems parti var fremlagt konkrete ting i den retning, og det vil jeg heller ikke gøre. Men jeg vil gerne sige både til det ærede medlem hr. Henry Christensen og til det ærede medlem hr. Poul Møller: det er en meget, meget stor arbejdsbyrde, der ligger på nogle ganske få embedsmænd. Jeg har sagt det før, og det kan ikke være rimeligt. Jeg vil gerne sige i al almindelighed, for så vidt angår hele skatteløvgivningen, at det er mit indtryk, at en stor del af det politiske arbejde nu foregår på den måde, at man holder møder i udvalgene og så udarbejder man spørgsmål, som så en 3-4 embedsmænd skal svare på, og mange af disse spørgsmål er så vanskelige, at de giver et kolossalt arbejde. Der er altså et uhyre pres på den lille gruppe embedsmænd, som skal lave dette arbejde, og derfor var jeg særlig ked af det, det ærede medlem hr. Henry Christensen sagde om, at oplysninger om en detailoms havde han efterlyst så og så mange gange, og der var ikke gjort noget o. s. v. Jeg har jo sagt til det ærede medlem, at arbejdet var sat i gang, og mere kan man vel ikke gøre. Jeg tror, at alle, der kender embedsmændene såvel i told- departementet som i skattedepartementet,

[Finansministeren.]

ved, at de gør alt, hvad de kan, for at klare de opgaver, der bliver stillet dem. Jeg er da også i den heldige situation, at jeg kan svare netop på dette spørgsmål, for departementschef Gersmann fortalte mig i går, at man er i stand til allerede den 15. januar at komme med en skitse til en detailoms. Jeg synes, det er en flot præstation af tolddepartementet. Selve forslaget kan ikke være udarbejdet, som det tidligere er meddelt i udvalget, førend i maj måned. Jeg er altså ked af de bemærkninger, der er faldet, og jeg synes, at jeg på embedsmændenes vegne må påtale det, for det er et meget stort arbejde, de udfører. Egentlig synes jeg også — jeg ved ikke, om jeg har lov til at blande mig i det, men det er i hvert fald mit indtryk fra den korte tid, jeg har været finansminister — at der er et eller andet galt i, at når der er mange udvalg i gang samtidig, stilles der en masse spørgsmål fra udvalgene, og det er den samme lille kreds af embedsmænd, der skal klare tingene. Der er i hvert fald noget, som vi må kigge på.

Det ærede medlem hr. Poul Møller var synes jeg, ved at vende tilbage til en lidt mere gammeldags konservativ indstilling, end man egentlig kunne vente. Det er dette med overadministration, der kommer frem hele tiden, og det ærede medlem fik det igen til at lyde, som om regeringen ikke gør noget, vi planlægger ikke, og vi ser ikke på, hvad tingene koster. Det er jo helt forkert. Det tager nemlig tid at planlægge; det er ikke noget, man kan gøre fra den ene dag til den anden. Der er jo arbejdet — det ved alle både i finansministeriet og i økonomiministeriet — af nogle få, for få, embedsmænd med hele problemet om planlægning, og man kan ikke gennemføre disse omfattende arbejder fra den ene dag til den anden; det er virkelig noget, der tager tid, og det kan ikke nytte, at man bliver ved med at kritisere og siger, at regeringen ikke gør noget ved det. Nu taler man om overadministration, men samtidig er der jo netop taget fat på denne opgave igennem det nye administrationsråd. Er det egentlig helt rimeligt med denne kritik, samtidig med at man har lavet dette nye administrationsråd med Kampmann som formand? Rådet har jo

allerede præsteret en vis indsats, det kan man vel ikke komme udenom. Jeg kan ikke personligt bedømme det, der er sket, men jeg har det indtryk, at der er virkelig vilje hos dette administrationsråd og den minister, som har det område, til at tage fat på spørgsmålet om statens administration, rationalisering, personaleproblemer o. s. v., og arbejdet er jo gået i gang. Hvorfor så stå her i dag i denne debat og kritisere på denne måde? At man på lidt længere sigt kan klare disse ting, og at de skal klare, det er jeg da helt enig i, og det tror jeg alle er. I øvrigt synes jeg også her, at embedsmændene kan føle sig lidt brøstholdne, for hvis man sammenligner de forhold, embedsmændene arbejder under, f. eks. lokalemæssigt, med, hvad der kræves af lokaler i de private virksomheder, som det ærede medlem hr. Poul Møller er så stærk en tilhænger af, er der jo stor forskel; man ville slet ikke tillade private at arbejde under forhold som dem, mange embedsmænd må arbejde under. Jeg synes altså, at det ærede medlem hr. Poul Møller stiller tingene lidt for skarpt op og lidt mere gammeldags — jeg kan godt sige lidt mere reaktionært — end det er nødvendigt.

Hvad efterspørgselen i samfundet angår, har jeg jo netop sagt det, det ærede medlem hr. Poul Møller prøver på at tvinge mig til at sige. Der er slet ingen grund til at tvinge mig, for hvis man læser artiklen ordentligt, vil man se, at jeg netop har sagt det, det ærede medlem hr. Poul Møller mener jeg burde sige, nemlig at alle har et ansvar for den pengemæssige og den indkomstpolitiske udvikling. Det er, hvad jeg har sagt på det møde. Jeg har også sagt til lønmodtagerne, at de har deres del af ansvaret, men jeg har føjet det til, som jeg altid har sagt, at det ikke kan nytte noget, at man udelukkende vil lægge ansvaret på lønmodtagerne; det går ikke. Der må andre med i det billede, når der skal føres indkomstpolitik.

Ministeren for Grønland: (*Carl P. Jensen*): Jeg skal ikke forlænge debatten om det problem, der blev rejst før; men det er selvfølgelig meget morsomt — det er formentlig møntet på radiolytterne — når det ærede medlem står her og siger, at jeg hellere skulle høre efter, hvad det ærede medlem sagde, i

[Ministeren for Grønland.]

stedet for at læse avis. Det ærede medlem kunne måske med større ret beklage, at jeg netop havde hørt, hvad det ærede medlem sagde i formiddags. Men lad os nu vente og se fortrykket. Min avislæsning bestod i at vise det ærede medlem den avisoverskrift, som hans tale har givet anledning til.

Jeg tror, at det ærede medlem har fået begrebet heltidsansatte aldeles galt i halsen. Det ærede medlem opfatter det som noget negativt. Når jeg f. eks. nævner de 1.400 mand, der er ansat i produktionen, og som er med i det nævnte tal, så ville jeg ønske, at tallet var det dobbelte, for det ville betyde en større produktion. Her kan det ærede medlem bl. a. spørge det ærede medlem hr. Ninn-Hansen, der gentagne gange har påpeget mangelen på arbejdskraft i Grønland, mangelen på flere heltidsansatte, og navnlig påpeget de heraf følgende konsekvenser for afsætning af fangsten — netop hvor man har måttet afvise fiskernes fangst, fordi man ikke har haft arbejdskraft. Derfor skal det ærede medlem ikke betragte de heltidsansatte som noget negativt i Grønland; det er helt skrupforkert. Det er nøjagtig det samme problem, der er tale om, når det drejer sig om mangel på arbejdskraft hernede med henblik på en større produktion.

Rimstad: Det er en enkelt bemærkning fra den højtærede finansminister, der kalder mig herop. Det drejer sig om mulighederne for at løse nogle af de foreliggende problemer gennem en bunden opsparing. Det syntes den højtærede minister ikke om, og hans væsentligste indvendig var, forstod jeg, at pengene skal betales tilbage igen. Jeg vil gerne hertil sige, at det var skam ikke min mening, at staten overhovedet skulle give de bundne midler ud igen; de skal efter vor opfattelse bindes, virkelig bindes, og er de bundne, så er de vel til stede, når de til sin tid skal gives tilbage til de oprindelige ejere. Det var den tanke, der lå til grund for vort forslag sidste forår, om en privat bunden opsparing i pengeinstitutterne, hvor vi så at sige foreslog, at der skulle navn på de bundne penge, netop fordi man derved sikrede sig, at staten ikke brugte dem, og at de var til stede den dag, de skulle tilbagebetales.

(Kort bemærkning).

Poul Møller: Jeg skal blot sige, at tallet 6.907 er det rigtige tal; det er det antal ansatte, der udbetales til over Grønlandsministeriet, og at der så er produktionsvirksomhed imellem, skulle snarere opfordre os til at se at få de produktionsvirksomheder over på frie hænder, så det ikke er noget, staten skal have ansvaret for — vi er jo principielt imod et socialistisk statssystem.

Jeg forstår slet ikke, hvor den højtærede finansminister ville hen med sine bemærkninger om, at jeg var reaktionær og talte om overadministration. Jeg har ikke bebredt nogen, at beregningerne ikke er færdige; jeg har tværtimod sagt, at jeg forstår godt, de ikke er det. Men man kan ikke sige til os, at vi ikke har fremlagt vore tanker og vore forslag, og at der ikke er sammenhæng i dem; at man ikke har kunnet få beregningerne færdige, er der jo ikke noget at gøre ved; men vi kan da ikke afslutte et forlig, før beregningerne vedrørende en skattereform er færdige. Hvis ministeren tænker på de betragtninger, jeg gjorde gældende vedrørende Grønlandsministeriet, så er det rigtigt, at jeg har studset over tallet 6.907; men om det skulle være en reaktionær betragtning, at man studser over, at der anvendes 6.907 mennesker af staten til de opgaver, ved jeg ikke. I hvert fald vil jeg forbeholde mig til enhver tid at gøre den gældende — og så er jeg glad for, at den højtærede finansminister nu åbent erkendte, at lønmodtagerne som alle andre — undtagen måske landbruget — har været med til at få noget af den indkomststigning, som har givet et efterspørgselspres, der i dag dog ikke er større, end at der er en stigende arbejdsløshed og en afmatning af konjunkturerne, som ikke burde tilsige dette høje ting at stramme økonomien.

(Kort bemærkning).

Henry Christensen: Jeg er naturligvis glad for, at den højtærede finansminister ikke var slet så afvisende, som jeg havde forstået, han var i første omgang, men det kan vi nu vende tilbage til.

Derimod er jeg ked af, at finansministeren var ked af, at jeg havde spurgt,

[Henry Christensen.]

hvordan det gik med udarbejdelsen af detailomsforslaget og havde efterlyst dette; men jeg har med tilfredshed noteret den kontante oplysning — den kunne man måske have givet os tidligere — at vi kan forvente en skitse til dette forslag den 15. januar. Jeg vil i denne forbindelse gerne gøre den højtærede finansminister opmærksom på, at jeg kan huske, hvordan forhandlingerne forløb, da vi første gang behandlede problemerne omkring en generel omsætningsafgift. Dengang sagde man fra socialdemokratisk side og fra regeringens side til os, at hvis vi ønskede det, så var man villig til at medvirke til gennemførelse af en detailomsætningsafgift uden undtagelse på et tidspunkt, hvor forudsætningen ganske klart var, at det skulle ske inden for en meget kort periode.

Det var, hvad den daværende regering og de daværende socialdemokratiske politikere sagde til os. Derfor må den højtærede finansminister forstå, at det er egentlig lidt underligt at blive bragt i den situation, at nu er det, som dengang kunne gøres på meget kort tid, en meget langstrakt opgave. Jeg benægter ikke, at der selvfølgelig skal den tid til arbejdet, som er nødvendig. Spørgsmålet er, hvornår det er sat i gang, og jeg er som sagt meget tilfreds med, at vi har fået denne kontante oplysning ud af at spørge her i dag. Så håber jeg ikke, finansministeren bliver alt for ked af, at vi nok fortsætter med at stille forskellige spørgsmål, når vi synes, der er grund til at stille spørgsmål.

Finansministeren (Henry Grünbaum): Det ærede medlem hr. Henry Christensen og alle andre skal naturligvis være velkomne med spørgsmålene. Det er ikke mig, der har bebrejdet nogen noget. Det var det omvendte, der var tilfældet, nemlig at man ustandselig bebrejder os, at vi ikke leverer det materiale, der skal bruges til udvalgene. Det var i den anledning, jeg kom med min bemærkning. (Poul Møller: Jeg har ikke rettet nogen bebrejdelse!). Nej, det var ikke det ærede medlem hr. Poul Møller. Det var det ærede medlem hr. Henry Christensen, der meget stærkt bebrejdede mig, at vi sinkede arbejdet i momsudvalget, ved ikke at komme med dette om detailoms. Det

var i den anledning, jeg sagde det, og jeg tror, at vi nu har klaret det lille spil op.

Jeg vil kun sige endnu en gang, at man skal huske på, hvor få embedsmænd der i virkeligheden er til dette arbejde. Det er muligvis en fejl, at der er så få. Det er også en fejl, som folketinget er opmærksom på. I det hele taget mangler der måske lidt sekretariatshjælp omkring hele lovgivningsarbejdet.

Til det ærede medlem hr. Poul Møller kun dette: bemærkningen om det reaktionære gik naturligvis ikke på det med beregningerne, men på dette med overadministration o. s. v. Jeg synes, man bliver ved med at komme med det. Når det er sat i gang, når man har administrationsrådet o. s. v., synes jeg ikke, det er nødvendigt at blive ved med over for befolkningen ligesom at give det udseende af, at det er derfor, vi kommer med skatterne nu, at det er, fordi der er overadministration, at alle pengene går til spilte o. s. v. Det var derfor, jeg reagerede. Det er jo nemlig ikke rigtigt. Der er jo sat et arbejde i gang for at klare de problemer, der eventuelt er i forbindelse med administrationen, og jeg håber og tror, at der kommer noget godt ud af administrationsrådets arbejde. Det, jeg altså ikke kunne lide, var, at det blev sat direkte i relation til det, vi diskuterer her i dag, spørgsmålet om skatterne. Det andet er et mere langsigtet problem, og dér er vi forhåbentlig enige.

Der er en lille tendens til arbejdsløshed rundt omkring, men man skal dog ikke overdrive denne tendens; vi har heldigvis endnu en betydelig bedre beskæftigelse end i mange år. Jeg kan huske, at da jeg kom ind i Dansk Arbejdsmands- og Specialarbejder Forbund i 1956, havde dette forbund en gennemsnitlig årlig arbejdsløshed på 17 pct., altså et helt andet tal end det, vi har nu. Det, vi har haft i de sidste år, har jo ligget helt nede på 2-3 pct. Jeg har ikke tallet for arbejdsmændene specielt, men det drejer sig altså om helt andre tal. Selv om der altså er en lille stigning i arbejdsløsheden nu, som vi skal være meget opmærksomme på, skal vi på den anden side naturligvis være os for at tro, at nu er det hele ved at ramle sammen. Det er ikke min opfattelse.

Min opfattelse er, at der inden for investeringssektoren — særlig boligbyggeriet,

[Finansministeren.]

hvad også det ærede medlem hr. Baunsgaard understregede — nu er en vis fare for arbejdsløshed. Der er en risiko for, at boligbyggeriet går for langt ned, og der kan også være en vis fare for arbejdsløshed andre steder inden for investeringssektoren. Problemet er derfor ikke at overføre arbejdskraft fra det ene til det andet, men at holde beskæftigelsen inden for disse områder. Det kan vi gøre, hvis vi gennemfører en vis lempelse af kreditstramningen, men for at gøre det, må man i hvert fald føre en rigtig økonomisk politik med henblik på næste finansår. Det er vi vist også enige om. Dernæst må vi efter min og regeringens opfattelse sætte disse foranstaltninger så tidligt i værk, at vi dog får nogle penge ind i år — dog ikke de 400 mill. kr., der tidligere var tale om, det ville være alt for stærkt. En ting, som også er vigtig, måske det vigtigste, når det kommer til stykket, er, at disse foranstaltninger sættes i værk på så tidligt et tidspunkt, at de kommer til at virke dels i dette finansår, dels og i særdeleshed i næste finansår, således at vi undgår den nedgang i beskæftigelsen, som ingen af os ønsker.

Niels Westerby: Det ærede medlem hr. Poul Møller var lidt fortørnet over, at jeg havde karakteriseret det konservative folkepartis politik i de sidste 12 år som visnepolitik. At mine betragtninger er rigtige, fremgik imidlertid af det ærede medlem hr. Poul Møllers eget svar. Han sagde nemlig: hvis vi fører visnepolitik, kan de andre jo bare føre politik. Det er ikke udtryk for den arbejdsiver, som et stort parti bør lægge for dagen.

Baggrunden for hele den diskussion, som har været rejst i dag, er regeringens afgiftsforslag, der igen som baggrund har en henvendelse fra Nationalbankens direktør, gående ud på, at Nationalbanken gerne vil slække på kreditstramningen, men at det er en forudsætning, for at Nationalbanken kan gøre det, at man strammer finanspolitikken her i folketinget.

Nu er det jo en lille smule uheldigt, at det ikke er klart for folketinget, i hvilket omfang nationalbankdirektøren har planer om at slække på kreditstramningen. Selvfølgelig er det svært for nationalbankdirektøren at

styre denne del af pengepolitikken uden at vide, hvilken finanspolitik der vil blive ført her, men det ville jo også være meget rart, at man her vidste noget mere præcist om, hvilke virkninger en finanspolitik herfra ville have med henblik på Nationalbankens dispositioner.

Jeg vil meget anbefale, at man i det folketingsudvalg, momsudvalget som det kaldes, der skal behandle den fremlagte afgiftsbuket, prøver at bore lidt i det spørgsmål og får de virkninger, den finanspolitiske stramning vil have med henblik på Nationalbankens dispositioner vedrørende kreditstramningen, noget mere klarlagt.

Endelig vil jeg sige til det ærede medlem hr. Henry Christensen, som beklagede sig noget over, at man havde haft stadigt stigende kasseoverskud og skatter i de senere år, at det er jo netop udtryk for, at man ikke kan få taget effektivt fat. For det er klart, at når man venter, må der udskrives større skatter, og når man ikke får udskrevet nok, vokser problemerne, og så må man til det igen et halvt år efter. Det er netop kun et vidnesbyrd om, at man ikke har fået grebet tilstrækkeligt fat, når der har været grund til det. Hvis man gør det virkelig alvorligt, kan man måske endda i et vist omfang overflodiggøre kasseoverskuddet, fordi en tilstrækkelig stram finanspolitik kan hjælpe med til at holde priserne i ro, og det kan fremme den private opsparing; og hvis den private opsparing bliver fremmet, er behovet for at føre finanspolitik mindre, så jeg tror, det ærede medlem skulle gå ind i disse baner.

Jeg vil meget anbefale det udvalg, der skal arbejde med afgiftslovforslagene, at behandle spørgsmålene hurtigt. Der skal naturligvis være tid til saglige overvejelser, deri er jeg ganske enig med det ærede medlem hr. Baunsgaard, men jeg vil meget anbefale, at man ikke trækker arbejdet alt for meget i langdrag, at man hurtigt når frem til en ordning, så at den hurtigt kan få økonomisk virkning. Jeg kan naturligvis, da liberalt centrum ikke er med i udvalgsarbejdet, ikke vide, hvad der kommer ud af det, men hvis der kommer et forlig imellem de fire gamle partier i udvalget, så er liberalt centrum naturligvis prisgivet, hvad der sker dér, og kan ikke få nogen indflydelse på det; hvis der ikke skulle komme noget

[Niels Westerby.]

forligresultat ud af udvalgsarbejdet, ja, så vil naturligvis liberalt centrum ansvarsbevidst prøve på at være med til at klare situationen, men der ligger ikke heri på nogen måde en forhåndsgaranti for, at vi vil stemme præcis for den buket, som regeringen har fremlagt.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagenes overgang til anden behandling
vedtoges uden afstemning.

Egon Jensen: Jeg foreslår, at lovforslagene henvises til det udvalg, der er nedsat til behandling af forslag til lov om almindelig omsætningsafgift.

Uden forhandling eller afstemning vedtoges dette forslag.

Formanden: Jeg skal lade de under punkterne 6 og 7 opførte sager udgå af dagsordenen.

Den sidste sag på dagsordenen var:

Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående forslag til lov om nedlæggelse af statsbanestrekningerne (statsbanerne) Hobro-Lagstør og Tommerup-Assens.

Valgt blev: *Horn, Andreas Hansen, Grete Hækkerup, Peter Jørgensen, Hans Lund, Orla Møller, Otto Mørch, Carl Nielsen, Holmberg, Alfred Bøgh, Niels Eriksen, Nybo Jacobsen, Ninn-Hansen, Fanger, Jørgen Jensen, Kirkegaard og Arne Larsen.*

Der er ikke mere på dagsordenen.

Folketingets næste møde afholdes tirsdag den 7. december kl. 14 med følgende dagsorden:

Første behandling af:

Forslag til finanslov for finansåret fra 1. april 1966 til 31. marts 1967.

Angående folketingets arbejde de følgende dage i den pågældende uge henviste formanden til den omdelte ugeplan.

Mødet hævet kl. 16⁵.

36. møde.

Tirsdag den 7. december kl. 14.

Formanden: I skrivelse af dags dato meddeler landbrugsministeren, at han ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om udlån til arbejderboliger på landet og

forslag til lov om udlån til sammenlægning, supplerung samt oprettelse af mindre jordbrug m. m.

I skrivelse af gårs dato meddeler udenrigsministeren, at han ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om udsendelse af frivillige til udviklingslandene.

Medlemmer af folketinget Chr. Madsen, Morten Lange, Aksel Larsen og Arne Larsen har meddelt mig, at de ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om ændringer i lov om arbejdsanvisning og arbejdsløshedsforsikring m. v. (Vedrørende forhøjelse af ydelser m. v.).

Folketingsmand Per Møller, der har haft orlov på grund af udsendelse i offentligt hverv, har meddelt mig, at han fra og med i dag, tirsdag den 7. december, atter kan give møde i tinget. Stedfortræderen, gård-ejer Knud Erik Særkjærs hverv som midlertidigt medlem ophører herefter fra samme dato at regne.

Medlem af folketinget Peter Larsen har meddelt mig, at han ønsker til indenrigsministeren at stille følgende spørgsmål:

„Hvilke oplysninger kan ministeren give om tidspunktet for oprettelse af et stats-hospital i Odense og om mulighederne for bedre behandling af psykiatriske patienter, indtil hospitalet er en realitet?“

Spørgsmålet vil blive optaget på dagsordenen for tingets førstkommende spørgetid.

Medlem af folketinget Poul Møller har meddelt mig, at han ønsker til ministeren for kulturelle anliggender at stille følgende spørgsmål: